

**Mesleki ve Teknik Eğitim
Genel Müdürlüğü**

Güzel Sanatlar Lisesi

**DESEN
12**

Ders Kitabı

**Yazarlar
İsmail Şamil YAMAN
Mustafa DOĞAN
Rasim SÖLPÜK
Serpil ŞENEL**

**DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI**

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 7011
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ: 1164

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör

Yrd. Doç. Dr. Rasim BASAK

Dil Uzmanı

Mehmet Emin SARIKAYA

Program Geliştirme Uzmanı

Talip AYDEMİR

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Turgay ÜNAL

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı

Kenan PINARBAŞI

Grafik Tasarım Uzmanı

Haluk ÖZKAN

ISBN 978-975-11-4947-3

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 24.01.2019 gün ve 1677001 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10443977 sayılı yazısı ile birinci defa 2.595 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

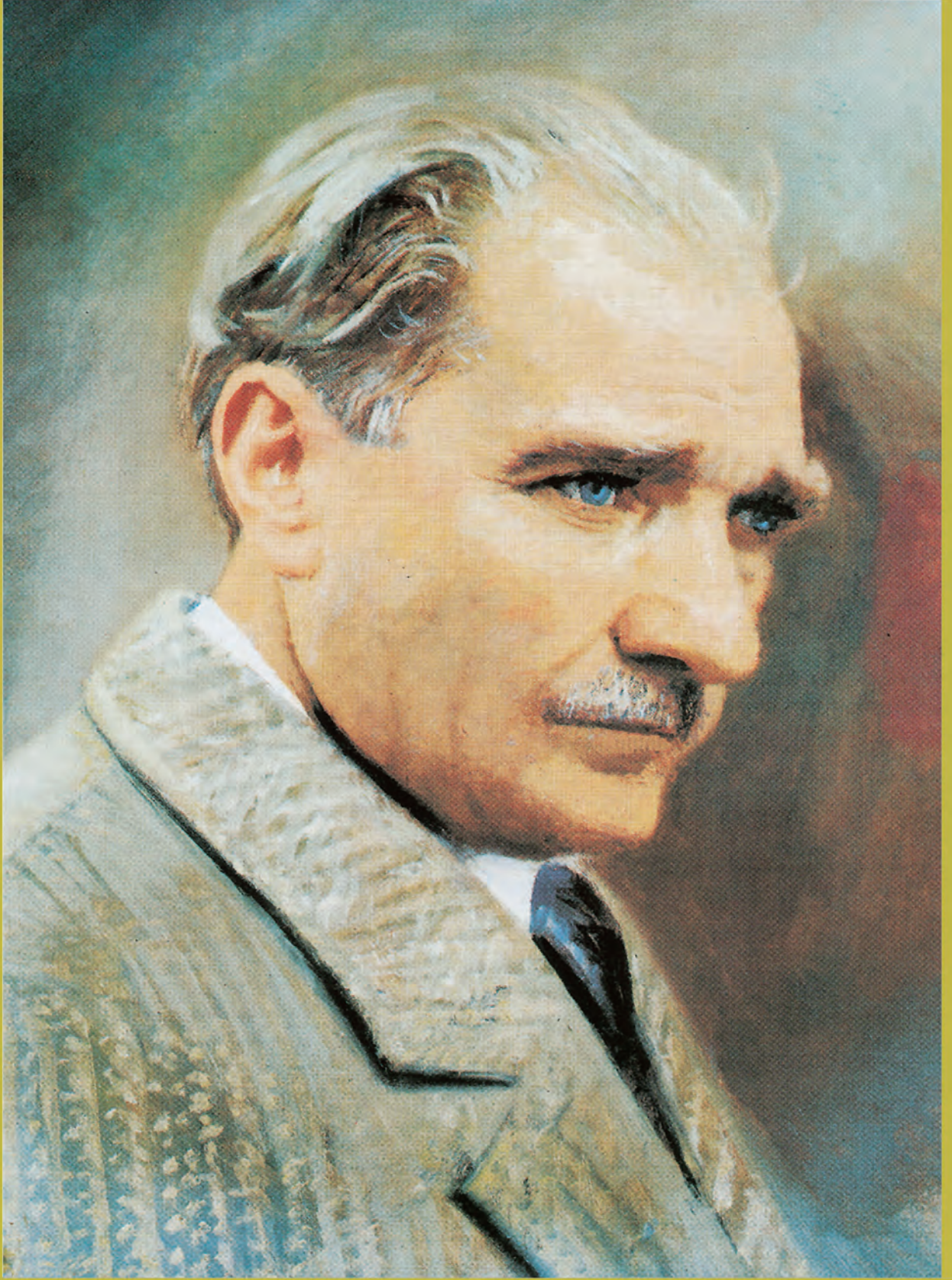
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

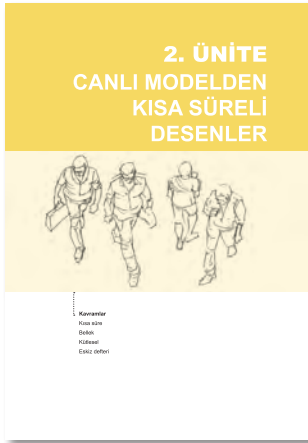

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

KİTABIN TANITIMI	7
1. ÇOK FİGÜRLÜ ÇALIŞMALAR	8
1.1. ÇOK FİGÜRLÜ DESEN ÇALIŞMALARI	10
1.1.1. Çok Figürlü İnsan Desenleri	16
1.1.2. Çok Figürlü Hayvan Desenleri	36
1.1.3. Desen Çalışmalarında İnsan, Hayvan, Bitki, Nesne ve Mekân İlişkisi	55
OKUMA PARÇASI	64
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	65

2. ÜNİTE: CANLI MODELDEN KISA SÜRELİ DESENLER	66
2.1. CANLI MODELDEN KISA SÜRELİ FİGÜR DESENLER	68
2.1.1. Canlı Modelden Kısa Süreli Durağan Figür Desenleri	69
2.1.2. Canlı Modelden Kısa Süreli Hareketli Figür Desenleri	88
OKUMA PARÇASI	102
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	103

3. ÜNİTE: FARKLI DUYGULARIN BEDEN DİLİYLE GÖRSEL İFADESİ	104
3.1. FARKLI DUYGULARI GÖRSELLEŞTİRME	106
3.1.1. Çeşitli Duygu Durumlarında Bedenin İfadesini Görselleştirme	108
OKUMA PARÇASI	144
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	146
SÖZLÜK	147
KAYNAKÇA	148

1. ÜNİTE

ÇOK FİGÜRLÜ

ÇALIŞMALAR

• Kavramlar

Figür

Figüratif Resim

Piramidal Kompozisyon

Altın Oran

Plan

Hayvan

Mekân

Osman Hamdi Bey'in, insan-hayvan birlikteliğinin "barışçıl" biçimine yer verdiği bütün bu eserlerinin birlikte yaşama olgusunun, sonradan keşfedilen ya da yalnızca modernizmin ürettiği toplumlara özgü bir durum olmadığı ve Doğu kültürünün yaşamında da yer aldığını belgeleyen tarihsel ve sanatsal nitelikli kaynaklar olduğu ileri sürülebilir.

Osman Hamdi Tablolarında Hayvan Figürleri

Savaş Volkan GENÇ

Ünite Bölümleri

1.1. ÇOK FİGÜRLÜ DESEN ÇALIŞMALARI

1. ÇOK FİGÜRLÜ ÇALIŞMALAR

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

- İnsanlar genellikle nerelerde kalabalık bir şekilde bulunurlar?
- Kalabalıkları kadraja aldığınızda nasıl bir görüntü oluşur?
- Sevdiğiniz hayvan türlerini yakından incelediğiniz oldu mu? Bu hayvanlardan birinin anatomik yapısını tarif ediniz.
- İnsan ve hayvanın birlikte konu alındığı sinema filmi ya da belgesel izlediniz mi? Sizi en çok etkileyen film hakkındaki fikirlerinizi söyleyiniz?

İçinde insan, hayvan, bitki, nesne ve mekânın bulunduğu çok figürlü görsel bir dosya oluşturunuz.

1.1. ÇOK FİGÜRLÜ DESEN ÇALIŞMALARI

Figür, resim sanatında insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. İlk çağlarda mağaralarda çizilmiş resimlerden günümüzde yapılanlara kadar farklı anlayışlarla ortaya konmuş eserler göze çarpmaktadır. Figür aynı zamanda resim sanatının ilk plastik öğelerindedir.

Doğada bulunan ya da hayal ürünü olarak betimlenmiş her tür varlık ve nesnenin genel adına plastik sanatlarda **figür** denmektedir. Figür, geçmişten günümüze genellikle insan için kullanılmıştır. Bu doğrultuda içinde varlık ve nesnelerin bulunduğu çalışmalar **figüratif resim** olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmalarda çoğunlukla insan figürü kullanılarak günlük yaşamdan sahneler resmedilir (Görsel 1.1).

Görsel 1.1: Yaz, Pieter van Der Heyden (Pitir fon Der Haydın), Ulusal Galeri, Avustralya

Bu bağlamda Görsel 1.2 çok figürlü desen çalışmaları açısından incelendiğinde dış mekânda yer alan kalabalık figürlerin belli bir düzende yerleştirildiği görülmektedir.

Görsel 1.2: Türk Bahçesine Giriş, 1812, Louis-Léopold Boilly (Lui Lepold Boli), Getty Müzesi, ABD

Görsel 1.2a: Türk Bahçesine Giriş, 1812, Louis-Léopold Boilly (Lui Lepold Boli), Getty Müzesi, ABD

- Birinci planda izleyiciye yakın olan sol baştaki figürler daha önde ve büyük çizilmiş ancak bunların gölge içinde bırakılmasıyla etkisi azaltılmıştır.
- Asıl gösterilmek istenen figürler ikinci plana yerleştirilmiştir. Orta ve sağ tarafa daha yakın bulunan figürler, resmin odak noktasını (merkezini) oluşturmuş ve soldan gelen ışık, figürleri öne çıkarmıştır. Oturan ve ayakta figürlerin duruşları, açık-koyu leke düzeni, yön ve hareketleri kompozisyonun durağan etkisini azaltmış böylece izleyenlerin ilgi ve dikkati bu yöne çekilmiştir.
- Konunun anlatılmasına yardımcı olan figürler, nesnelere ve mekân üçüncü planda gösterilmiştir. Ön ve orta plan etkisinin artması için arka plan flulaştırılmıştır.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 1.3'ü etkileşimli tahtada açarak Görsel 1.2 için yapılan incelemenin bir benzerini sınıf ortamında yapınız. Görseli eskiz defterinize çiziniz.

Görsel 1.3: Purbeck (Purbek) Ocağındaki Adamlar, 1935, Stanley Anderson (Stanli Endırsın), Smithsonian (Simitsonyın) Amerikan Sanat Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.4'ü figürlerin birbirleri ile olan ilişkisi açısından inceleyiniz. Görselin çizimini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemi, silgi.

Görsel 1.4: Aziz Yahya, ?, Palma Giovane (Pelma Jiovani), Eskenazi Sanat Müzesi, ABD

Resimde Kompozisyon

İlk Çağ ile birlikte kentler insanların önemli yaşam merkezleri hâline gelmiştir. Kendi kendine yetebilen ileri bir iş bölümünün olduğu kent ortamında oluşan iş bölümleri, mesleklerin ortaya çıkmasına ve sanat alanlarında toplumun beklentilerine yanıt verecek uzmanların yetişmesine olanak sağlamıştır. Sanattaki kompozisyon düşüncesi de ilk kez bu dönemde yapılan resimlerde gözlenmektedir. Buradan yola çıkarak düzenlenmiş bir hayatın düzenlenmiş bir sanatla da yakın ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Desen çiziminde çizgi ile birlikte kompozisyonda geometrik kurgu da önemlidir. Geometrik şekiller, resim yüzeyinin genel kuruluşunu ve biçimlerin birbirine karşı nispetlerinin ahenk ve düzenini sağlar. Çeşitli görsel elemanlarla dolu resim yüzeyinin oluşumu birtakım koşullara bağlıdır. Bu koşulların başında desen-çizgi güzelliği ve tertipleme-düzenleme (kompoze etme başarısı) yer alır.

Kompozisyondan anlaşılması gereken resmin bünyesinde bulunan unsurların düzeni olmalıdır. Bu düzen için gerekli unsurları daha önceki yıllarda detaylı bir şekilde öğrenmiştiniz. Resimde kompozisyon oluşturma için ilkelerine dair kullanılan terimlerle ilgili şu hatırlatmalar yapılabilir: Görsel ritim, oran-orantı, zıtlık, odak noktası-vurgu, hareket (devinim)-ritim-yön, perspektif, açık-koyu, ışık-gölge, boşluk-doluluk, denge, birlik-bütünlük, doku.

Tüm bu niteliklerin doğru ve yerinde kullanılması çizilen bir desende şu tür özelliklerin ortaya çıkmasını sağlar:

- Nesnelere birbirinden ayırma
- Resimde vurgulanmak istenilen yeri seyircinin görmesini sağlama
- Açık ve koyu tonların kullanımıyla nesneyi daha çarpıcı gösterip daha iyi anlatma
- Kişinin tarzını kendine ait dokusal özelliğiyle ortaya koymasını sağlama

Resimde Kompozisyon Çeşitleri

1. Klasik (Kapalı) Kompozisyon

Bu tür kompozisyonlarda konuda önemli olan kısım tablonun merkezinde yer alır. Diğer unsurlar simetrik bir şekilde merkezin etrafına yerleştirilir. Klasik kompozisyon özellikle Rönesans Dönemi'nde uygulanmıştır.

Görsel 1.5: Punchinello'nun Evlilik Töreni, ?, Giovanni Domenico Tiepolo
Morgan Kütüphanesi Müzesi, New York, ABD

Görsel 1.6: *Madonna ve Çocuk*, 1507, Leonardo da Vinci, Ulusal Galerî, Londra

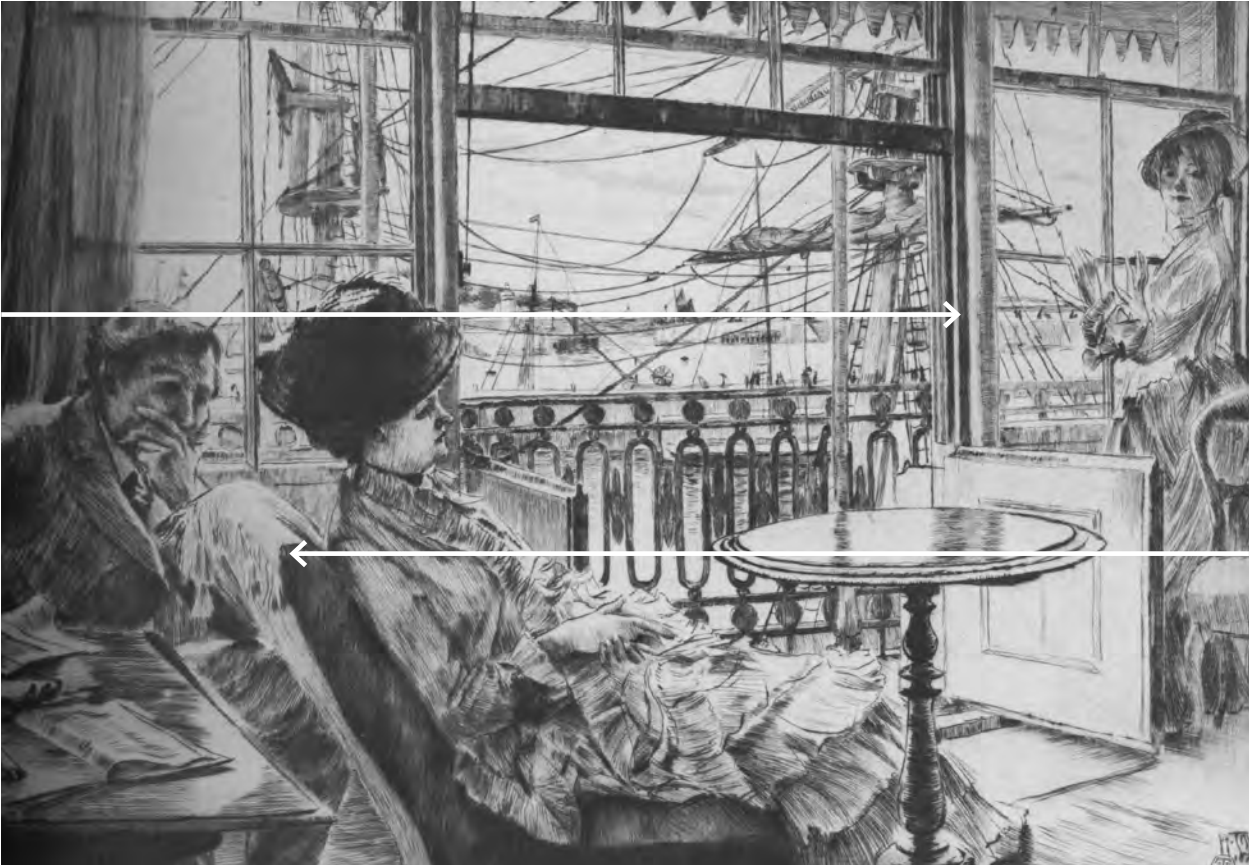
Simetrinin getirdiği monotonluk sağ ve soldaki figürlerin hareketi ile kırılır (Görsel 1.5).

Yunan mimarlığında uygulanan dik-yatay çizgiler ve altın oran Rönesans'la birlikte tekrar önem kazanır. Mimaride ve resimlerin yerleştirilmesinde bu sayılara göre hareket edilir. Bu sayıları kullanarak kâğıdın ölçüleri tespit edilir ve kompozisyonda kullanılan bölümler belirlenir.

Rönesans resminde kullanılan kompozisyonlardan biri de konunun piramidal bir şekilde yerleştirildiği kompozisyondur. Bu yöntemde figürler bir üçgenin içine yerleştirilir (Görsel 1.6).

2. Modern (Açık) Kompozisyon

Modern kompozisyonlarda konu resim yüzeyinin bütününe dağılmıştır ve tablonun dışında da devam ediyor izlenimi verir. Kompozisyonda parçalar birbirine bağlanırken açık-orta-koyu değerlerden ve renklerden faydalanılabilir. Figürlerle kütsel görüntü oluşturmak da bu duruma katkı sağlar (Görsel 1.7).

Görsel 1.7: *Ramsgate*, 1876, James Tissot, Ulusal Galerî, Avustralya

1.1.1. Çok Figürlü İnsan Desenleri

Herhangi bir mekânda görülüp çizilmesi istenilen figürlerin öncelikle bir bütün olarak algılanması ve kurgulanması gerekir (Görsel 1.8). Çizim yapılacak yüzey kullanılırken desen ilke ve öğeleri dikkate alınmalıdır. Anlatılmak istenen konu ve figürler ön plana alınacak şekilde kurgulanmalıdır. Konuyu anlatmaya yardımcı nesne ve figürler perspektif kurallarına göre düzenlenmeli ve arka plana doğru flulaştırılmalıdır.

İNCELEME

- Görsel 1.8 ve 1.9'u kompozisyon kurgusunun ele alınışı açısından inceleyiniz.

Görsel 1.8: Eskiz çalışması, 2018, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 1.9: Prodigal Oğlunun Ayrılışı, 1658, Martin van den Enden Sonrası, Beş Kolej ve Tarihi Deerfield Müzesi Konsorsiyumu, ABD

Figür, mekân ve nesnelerin birlikte kurgulanabilmesi için perspektif kurallarından faydalanılır. Bu çalışma yapılırken kaçış noktaları, açı, plan, ışığın geliş yönü, çizgi ve leke kişinin bulunduğu konuma göre değişir.

Herhangi bir mekân içinde figürler ister tek başına isterse kalabalık olsun resim düzleminde üç farklı açıyla görülür. Bu açıların hangisinin kullanılacağına resim yapan kişinin kendisi karar verir. Ayrıca görüntüdeki çizgiler de yönlendirici olabilir.

Çizmek istenilen figür, mekân ve nesneler göz hizasında ise ufuk çizgisi resim düzleminin ortasından veya ortasına yakın bir yerden geçiyor demektir. Görüntü de buna göre oluşur. Ufuk çizgisinin altında kalan her nesnenin üstü görünürken ufuk çizgisinin üzerinde kalanların altı görünür. Nesne ufuk çizgisinde ise üstü ve altı görünmez.

Görsel 1.10: Taslak çizim, 2018, komisyon arşivi

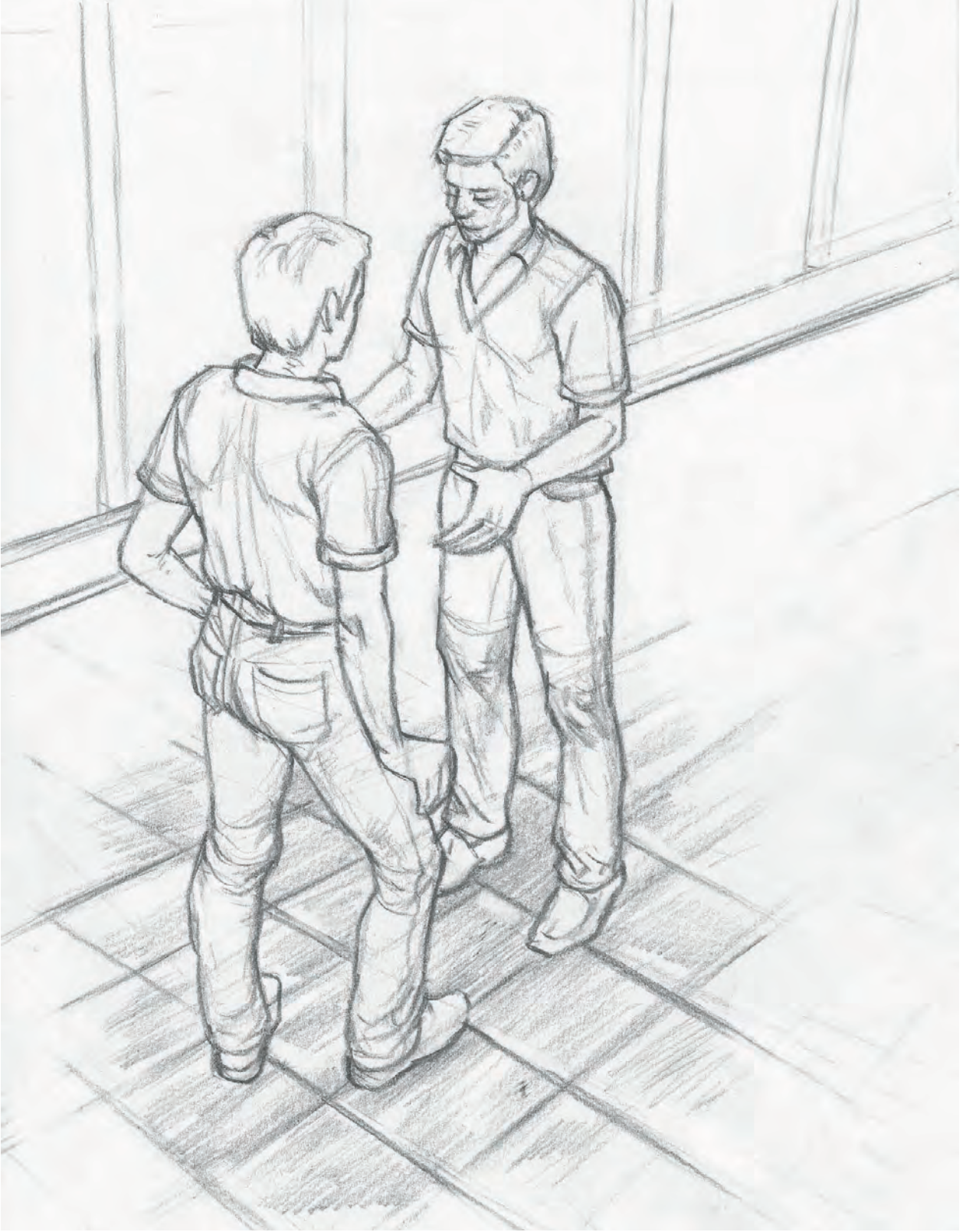
a) Karşıdan görünüş, ufuk çizgisi resim düzleminin ortasında ise oluşabilecek görüntüdür (Görsel 1.10).

Görsel 1.11: Taslak çizim, 2018, komisyon arşivi

b) Alttan görünüş, ufuk çizgisi resim düzleminin alt kenarına yakın ise oluşabilecek görüntüdür (Görsel 1.11).

Çizmek istenilen görüntüde mekân, figür ve nesnelere bakan kişiye göre üstte ise (figür ve nesnelere daha çok alt kısımları görünüyorsa) ufuk çizgisi resim düzleminin alt kenarına yakın demektir. Görüntü de buna göre oluşur.

Görsel 1.12: Taslak çizim, 2018, komisyon arşivi

c) Üstten görünüş, ufuk çizgisi resim düzleminin üst kenarına yakın veya dışında ise oluşabilecek görünümdür (Görsel 1.12).

Çizilmek istenen görüntüdeki mekân, nesne ve figürlere yukarıdan bakılıyorsa (figür ve nesnelerin daha çok üst bölümleri görünüyorsa) ufuk çizgisi resim düzleminin üst kenarına yakın veya resim düzleminin dışında demektir. Görüntü de buna göre oluşur.

Her zaman figürlerin tamamının resim yüzeyi içinde gösterilmesi gerekmez. Bazen büyük çizilmesi kaydıyla öndeki figürün yarısı belirginleştirilirken bazen de yüzeyin sol veya sağ kenarındaki figürlerin bir kısmı gösterilebilir. Bu, tamamen tercih edilecek kompozisyon çeşidine göre uygulanabilecek bir durumdur (Görsel 1.13).

Görsel 1.13: Taslak çizim, 2018, komisyon arşivi

Herhangi bir mekâna figür yerleştirilirken dikkat edilmesi gereken diğer bir konu da mas-espas ilişkisi yani dolu ve boş alanların dengesidir. Bu denge matematiksel olarak ifade edilecek olursa (2/3) üçte ikidir. Başka bir deyişle boş alanlar dolu alanlara göre daha fazla olmalı ve kompozisyon kurgusu planlanırken bu oran unutulmamalıdır.

Tek figür ya da çok figürlü bir kompozisyon çalışılırken öndeki figür, resim yüzeyinin üçte ikilik (2/3) bölümüne yerleştirilmelidir (Görsel 1.14). Böylece oluşabilecek simetrinin önüne geçilerek monoton bir görüntü oluşmasının önüne geçilir. Ayrıca çizilmek istenen diğer figürler için de yer kalır.

Görsel 1.14: Jean François Millet, 1863, Koyun Çobanı, Chicago Sanat Enstitüsü, ABD

Dikkat edilmesi gereken bir başka konu da figürler arasındaki aralık-mesafe ilişkisidir. Resim yüzeyi planlanırken iki figür birbirine yakın ayarlanmalı, üçüncüsü bu iki figürden ilginin kesilmemesi kaydıyla biraz ayrı düzenlenmelidir (Görsel 1.15 ve 1.16). Böylece bir ritim oluşturularak monotonluktan da uzaklaşmış olur. Ayrıca kompozisyonun tamamlanabilmesi için oran-oranti, açık-orta-koyu değerdeki leke ve çizgiler, ritim, hareket ve yön ile dengenin oluşturulmasına özen gösterilmelidir.

Resim sanatında çok figür kullanılarak desen çizilmesi karmaşık (komplike) bir durumdur. Çoklu figür çizimi için gerekli olan figür-nesne-mekân ilişkisinde kompozisyon öge ve ilkelerinin iyi bir şekilde kavranmış olması önemlidir. Bütün bunlar kavrandığı zaman figür sayısının artık bir önemi yoktur.

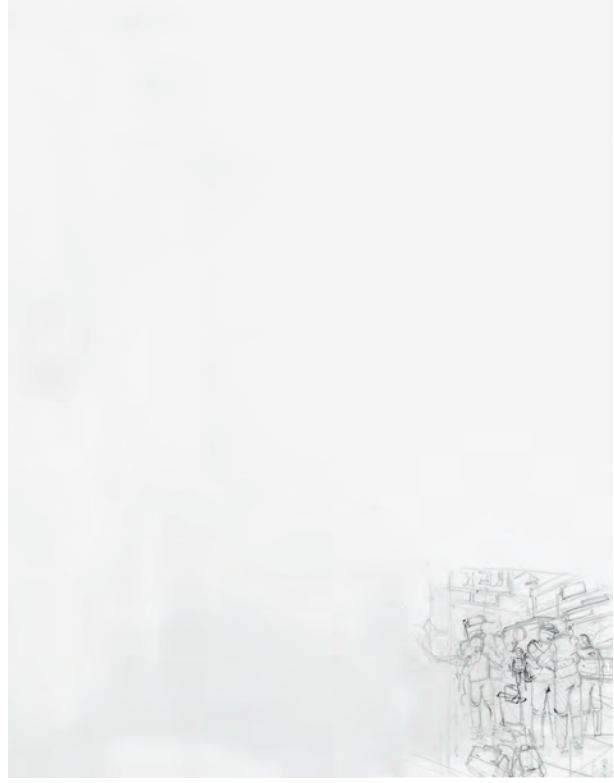
Görsel 1.15: Başak Toplayanlar, 1855, Jean François Millet, The Clarck Müzesi, ABD

Görsel 1.16: Arıcılar, 1567-68, Pieter Bruegel, Berlin Devlet Müzesi, Almanya

Çok Figürlü Kompozisyonlarda Çizime Başlarken İşinize Yarayacak Öneriler

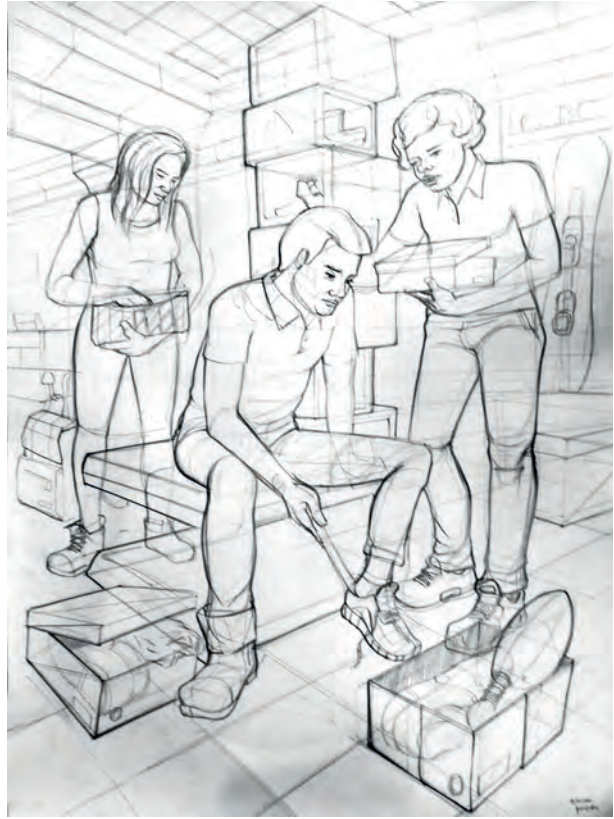
1. Gözlemediğiniz figürleri ya da belirlediğiniz konunun küçük eskizlerini resim kâğıdınızın bir köşesine çiziniz (Görsel 1.17). Bu çizimler, yapacağınız tasarımın nasıl görüneceği açısından önemlidir. Ayrıca bu yöntem, çizim başladıktan sonra oluşabilecek hataların tespiti ve giderilmesi açısından çizerin işini oldukça kolaylaştıracak, çizim sürecinde de sizlere rehberlik edecektir.
2. Resim yüzeyini planlarken figür ve nesnelerin bu yüzeyde kapladığı dolu ve boş alanlar, bakış açısıyla birlikte perspektif kurallarına göre tespit edilerek çizilmelidir.
3. Ön, orta ve arka planda konuyu anlatmaya yardımcı nesne ve figürler perspektif kurallarına göre düzenlenmelidir.
4. Figür-nesne-mekân ilişkisi kurulurken aralık-mesafe, doluluk-boşluk, denge, hareket (yatay, dikey, diyagonal) ve ritim öğeleri dikkatlice kurgulanmalıdır (Görsel 1.18).
5. Işığın geliş yönü, çizgi ve leke düzenine dikkat edilerek figür, nesne ve mekâna hacim kazandırılmalıdır (Görsel 1.19).

Görsel 1.17: Resim kâğıdının köşesine yapılan eskiz çalışması

Görsel 1.18: Çalışan iki işçi, 2015, komisyon arşivi

Görsel 1.19: Ayakkabı deneyen genç, 2015, komisyon arşivi

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 1.20'yi figürlerin resim yüzeyine yerleştirilmesi açısından inceleyerek düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Görseli eskiz defterinize çiziniz.

Görsel 1.20: Kutsal Aile, 1650, Elisabetta Sirani (Elizabet Sirani), Beş Kolej ve Tarihi Deerfield Müzesi Konsorsiyumu, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.21'deki çok figürlü kompozisyonun kurgu ve şemasını inceleyiniz. Görselin desenini çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemi, silgi.

Çanakkale ve Kurtuluş savaşları ile o dönem Türk halkının özgürlük çabalarını göz önünde bulundurarak vatandaşlık bilinci ve sorumluluk alma değerlerini birlikte bünyesinde barındıran askerlikle ilgili bir kompozisyon tasarlayarak çiziniz. Çiziminizi yaparken Çanakkale, Kurtuluş savaşları ve 15 Temmuz ile ilgili görsellerden faydalanınız.

Görsel 1.21: Asker Arkadaşlığı (Persing Parkı I. Dünya Savaşı anıtı için eskiz çalışması), ?, Sabin Howard (Sabin Hovird), ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.22'yi desen elemanlarının kullanımı açısından inceleyiniz.
- Figürlerin resim yüzeyindeki duruşlarını ve birbirleriyle olan ilişkilerini arkadaşlarınızla değerlendiriniz.
- Verilen görseli eskiz defterinize çiziniz.
- Atölye ortamınızda benzer kompozisyonlar oluşturarak çizimini yapınız.

Çiziminizi yaparken aşağıda belirtilen hususlara dikkat ediniz.

- Kompozisyondaki ufuk çizgisini bulunuz ve bakış açısını belirleyiniz. Figür-nesne ve mekânın görünüşleri ile aralık-mesafe ilişkisini buna göre değerlendiriniz.
- Figür ve nesnelerin duruşlarına göre yön çizgileri çizerek kompozisyonun geometrik kurgusunu oluşturunuz.
- Figürlerin birbirleriyle, mekânla ve kompozisyonda bulunan diğer nesnelerle olan bağlantılarını ve oluşturdıkları açıları dikey, yatay ve çapraz araştırma çizgileriyle tespit ediniz.
- Kompozisyondaki ışık etkilerini açık-orta-koyu leke değerleriyle gösteriniz.
- Çalışmanızı desen ilkelerine uygun bir şekilde tamamlayınız ve arkadaşlarınızla birlikte değerlendiriniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B, 3B, 4B...), silgi.

Görsel 1.22: Çocuk ve Köpek, 1778, Marguerite Gérard (Margirit Jejard), Metropolitan Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.23'ü figürün yüzey üzerindeki konumu ile boş ve dolu alanların dengesi açısından inceleyiniz. Görselin desenini eskiz defterinize çiziniz.
- Atölye ortamında bir işle uğraşan iki model kullanınız ve kompozisyonlar oluşturarak bunların desenini çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B,3B, 4B...), silgi.

Görsel 1.23: *Tarlada Çiftçiler, ?*, Jean-Francois Millet, Denver Sanat Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.24'ü desen elemanlarının kullanımı ve figürlerin resim yüzeyine yerleştirilmeleri açısından inceleyerek eskiz defterinize çiziniz.
- Okulunuzda öğretmeninizin de uygun göreceği farklı bir çalışma ortamına (heykel atölyesi, orkestra provalarının alındığı salon vb.) gidiniz.

Çiziminizi yaparken aşağıda belirtilen hususlara dikkat ediniz.

- Çizim yapabileceğiniz uygun bir oturma düzeni alınız.
- Burada çalışan arkadaşlarınızın anlık hareketlerini, nesne ve mekânla olan bağlantılarını, kısa çizimlerle hızlı bir şekilde eskiz defterinize veya resim kâğıdına çiziniz. Yaptığınız eskizlerle bir kompozisyon oluşturunuz.
- Çizimlerinizi yaparken figür, nesne ve mekânı basit geometrik şekillerle belirlemeye özen gösteriniz.
- Çalışmalarınızda figürlerin üzerinde oluşan açılar; dikey, yatay ve çapraz çizgiler kullanarak çiziniz.
- Figür ve nesnelerin kendi içlerindeki planları hafif araştırma çizgileriyle belirleyiniz.
- Işığın etkilerine göre açık-orta-koyu çizgi değerlerine ve parçalara hacimsel etki kazandırarak çalışmanızı tamamlayınız.
- Çalışmalarınızı arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, eskiz defteri, resim kalemleri (HB, 2B, 3B, 4B...), sangin, silgi.

Görsel 1.24: Lucien Bonaparte (Lusyen Bonapart) Ailesi, 1815, Dominique Ingres (Döminik Engır), Harvard Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.25'i figür-mekân ilişkisi açısından inceleyiniz. Görselin desenini eskiz defterine çiziniz.
- Farklı meslek gruplarına ait çalışanları ve çalışma ortamlarını gözlemleyiniz. Figür-nesne-mekân ilişkisini dikkate alarak bu ortamların desenlerini çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B, 3B, 4B...), silgi.

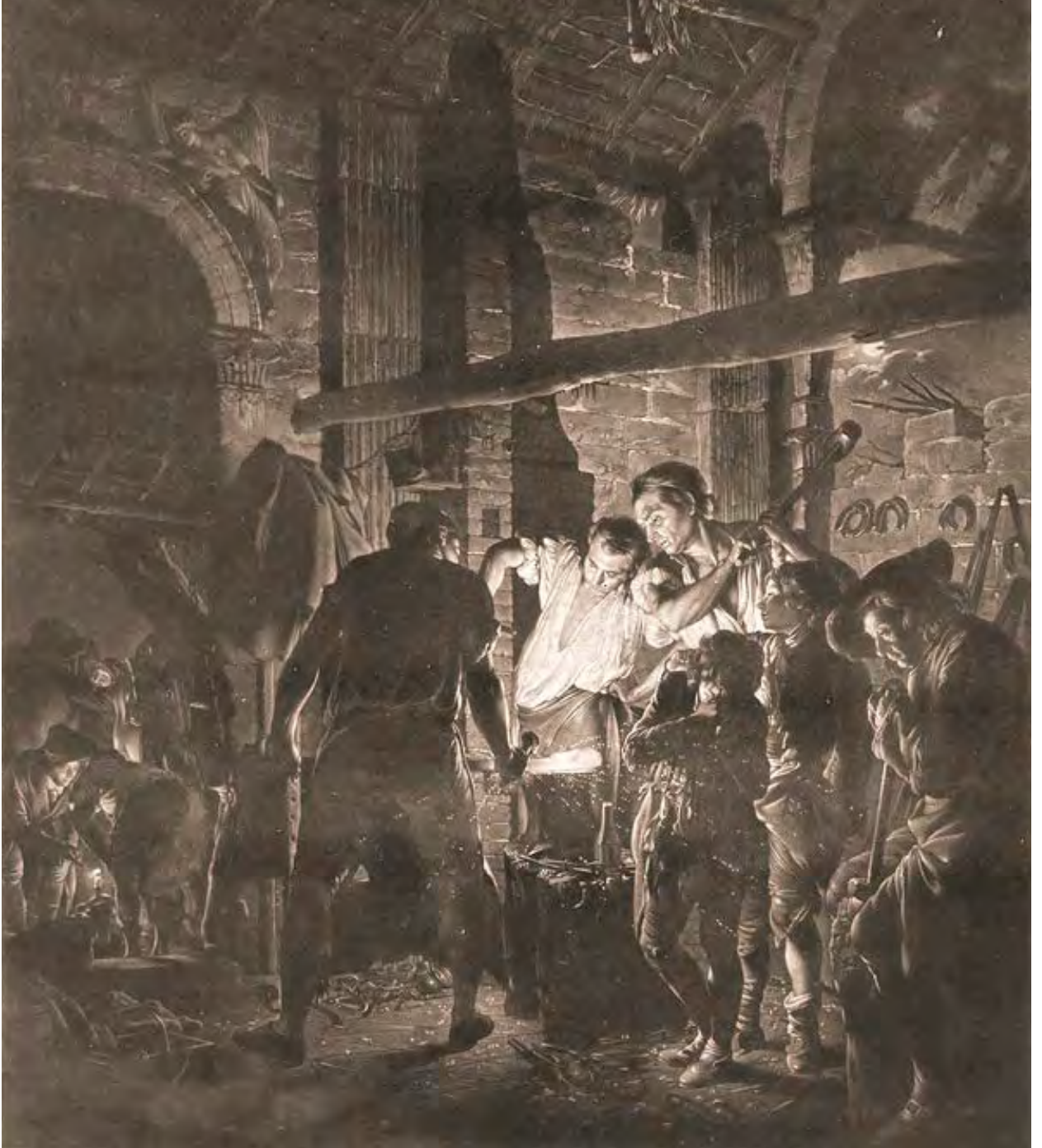
Görsel 1.25: Villenauxe la Grande'da (Villanüks la Grand) Pazar Günü, 1894, Léon-Augustin Lhermitte (Liyon Ögüst Lermit), Metropolitan Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.26'da figür ve nesnelerin mekândaki duruşları ile resim yüzeyine yerleştirilmelerini inceleyerek eskiz defterinize çiziniz.
- Demirciler, mobilyacılar veya el sanatları atölyelerini ya da lokanta, kuaför, terzihane gibi iş yerlerini ve buralarda çalışan kişileri inceleyerek eskizler çizip fotoğraflar çekiniz. Eskizlerinizden veya fotoğraflarınızdan yola çıkarak yeni bir kompozisyon oluşturunuz ve bunların desenini çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kağıdı, resim kalemleri (HB, 2B, 3B, 4B...), silgi.

Görsel 1.26: Demirci, 1771, Richard Earlom (Richard İrtam), Beş Kolej ve Tarihi Deerfield Müzesi Konsorsiyumu, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.27'deki figür ve nesnelerin iç ve dış mekânlardaki duruşları ile resim yüzeyine yerleştirilmelerini inceleyiniz. Görsellerin desenlerini çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B,3B, 4B...), silgi.

Görsel 1.27: Pankek Pişiren Kadın, 1635, Rembrandt van Rijn, Metropolitan Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.28'i figür-nesne-mekân ilişkisi açısından inceleyerek eskiz defterinize çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B, 3B, 4B...), silgi.

Daha önce araştırdığınız görsellerden de faydalanarak sorumluluk ve yardımseverlik değerleri bağlamında "İç Mekânda Temizlik Yapan İnsanlar" konulu çok figürlü kompozisyonlar tasarlayınız. Bu kompozisyonların desenlerini çiziniz.

Görsel 1.28: Ünlü Ayakkabıcı, ?, Cornelis Dusart (Kornilays Duşart), Metropolitan Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.29'u desen çizim tekniği açısından inceleyerek eskiz defterinize çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B, 3B, 4B...), silgi.

Yaşadığınız bölgedeki alışveriş yapılan tarihî mekânlarda dürüstlük ve adalet değerleri çerçevesinde çok figürlü kompozisyonlar çiziniz.

Görsel 1.29: Dans Eden Köpek, 1685, Cornelis Dusart, Metropolitan Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.30'u desen çizim tekniği açısından inceleyerek eskiz defterinize çiziniz

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B, 3B, 4B...), silgi.

Ormanda çiçek toplayan ya da piknik yapan insanlar temasını işleyen çok figürlü kompozisyonlar çiziniz. Çiziminizi yaparken doğaya sevgi ve saygı değerlerini de dikkate alınız.

Görsel 1.30: Zambak Toplayan Kızlar, 1887, Leon Augustin Lhermitte, Dahesh (Daheş) Sanat Müzesi

UYGULAMA

- Görsel 1.31'i desen çizim tekniği açısından inceleyerek eskiz defterinize çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B, 3B, 4B...), silgi.

Çevrenizde bir zanaatkârın (ayakkabı tamircisi, dokumacı vb.) çalışmasını işleyen çok figürlü kompozisyonlar çiziniz. Çiziminizi yaparken öz denetim ve sabır değerlerini de dikkate alınız.

Görsel 1.31: Yaşlı Tamirci, ?, Stanley Anderson, Smithsonian Amerikan Sanat Müzesi, ABD

1.1.2. Çok Figürlü Hayvan Desenleri

İnsan tarihin en eski zamanlarından beri yiyecek temini (avcılık), ulaşım, korunma ihtiyacı gibi nedenlerden dolayı hayvanlar ile hep bir birliklik içinde olmuştur.

İlkel dönemlerde insanlar yaşam konusunda anlamlandıramadığı bazı durumları hayvanlar üzerinden algılamaya çalışmış; korkularını, sevinçlerini ve dünya üzerindeki kendi yerlerini anlamlandırmak için hayvan tasvirlerini kullanmıştır (Görsel 1.32). Bazı durumlarda ise hayvanı kutsal saymışlardır.

Mitolojik konuların içinde hayvanlar insanla ilişkilendirilmiş ve çeşitli olayların içinde farklı boyutlarda yer almıştır. Doğayı ve yaşamı çözdükçe insanların hayvanlara bakış açısı da değişmiştir. Yerleşik düzene geçildiğinde bazı hayvanlar evcilleştirilerek günlük yaşamın önemli bir parçası olmuştur (Görsel 1.33).

Sanat tarihi boyunca sanatçılar hayvanları eserlerinde konu olarak kullanmıştır. Batı resim sanatında hayvan figürlerini eserlerinde kullanan birçok sanatçının olduğu bilinmektedir (Görsel 1.34). Sanat eserlerinde hayvan figürü, doğal yaşamdaki durumları ve insanla ilişkileri bağlamında kullanıldığı gibi sembolik öge olarak da kullanılmıştır. Hayvanlar; arkadaşlık, dostluk, kutsallık, vefakârlık, bağlılık, hainlik, sinsilik, oburluk, tembellik, yalnızlık, ilkelik, tüketim nesnesi, süs, ölüm, güç, iktidar ve dinsel tema olarak sanatçıların yapıtlarında görülmektedir.

Görsel 1.32: Lascaux (Lasko) Mağarası, Vezere Vadisi, Fransa

Görsel 1.33: Çit İçinde Koyunlar, 1925, Lionel Lindsay (Laynil Layndsey), Ulusal Galeriyi, Avustralya

Görsel 1.34: Geyikler, 1974, Johann Elias Ridinger (Yohan Eliyas Haydinga), Metropolitan Müzesi, ABD

Her hayvanın anatomisindeki dış görünüş ve oran-orantı farklıdır. Çok figürlü hayvan desenleri yapmadan önce hayvanların anatomik yapılarının farklı bakış açılarına göre nasıl göründükleri araştırılmalıdır. Hayvan desenleri çizerken anatomiyi oluşturan bölümlerin birbirleriyle olan ilişkisini, hareket olanaklarını, hareketlerin beden yapısı üzerindeki değişimlerinin figürün görüntüsünde yarattığı farklılıkları görebilmek ve analiz edebilmek gerekir. Bu çalışma resmi çizilecek hayvanın anatomisinin doğru ifade edilmesi açısından önemlidir.

Vahşi hayvanlar pek çok usta ressamın yaptığı gibi çoğunlukla hayvanat bahçesinde izlenebilirken evcil hayvanların çoğunu günlük yaşantı içinde izlemek ve incelemek daha kolaydır. Hareket etmeden durmaları pek mümkün olmadığından canlı olarak çizim yapmak zordur. Bu nedenle hayvan figürü çizimlerinin ilk aşamalarında fotoğraf, illüstrasyon ve bilimsel yayınlardan faydalanmak, çalışmalarını kolaylaştırabilir.

İNCELEME

- Görsel 1.35'te yer alan çeşitli hayvanları inceleyiniz. Anatomik yapılarındaki farklı ve benzer yönleri kıyaslayarak düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 1.35: Farklı hayvanlar

Köpek Çizimi

Köpekler herkes tarafından sevilen, dost canlısı, sevecen, hayvanlardır (Görsel 1.36). Çoban, kurt, av gibi farklı türleri olan köpeklerin dinlenme, beslenme gibi hareketlerinin az veya sabit olduğu anlarda canlı etütleri yapılabilir. Bunun yanında koşarken zıplarken ya da oynarken farklı açılardan fotoğrafları çekilebilir.

Bu çalışmalar sırasında köpek anatomisindeki oranlara ve perspektife göre meydana gelen değişimler dikkate alınmalıdır (Görsel 1.38 ve 1.39).

Görsel 1.36: Köpek, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

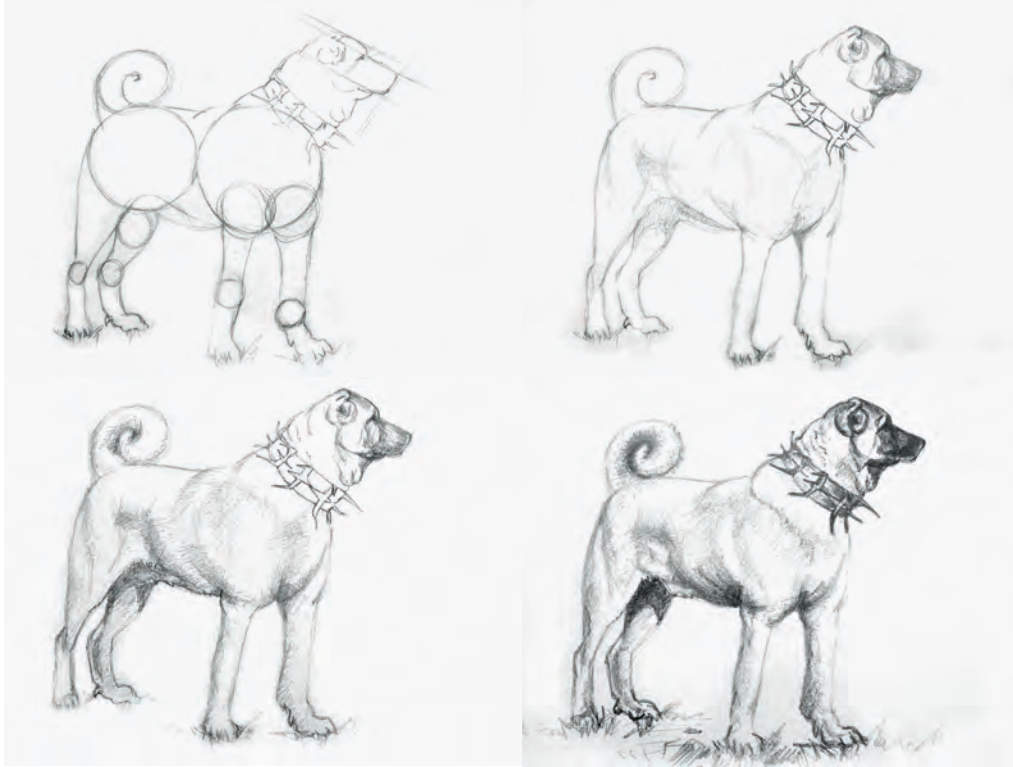
- Görsel 1.37'deki köpek anatomisinin çizim aşamalarını inceleyiniz.

Çiziminizi yaparken aşağıda belirtilen hususlara dikkat ediniz.

- Köpek anatomisini oluşturan kafa, gövde, bacak ve ayak yapılarının taslaklarını çiziniz.
- Taslaklarınızı hayvanın vücudunu saran tüy uzunluklarına da dikkat ederek geliştiriniz.
- Baş, gövde ve bacak anatomileri arasındaki oranlara ve görünüşlerindeki perspektife dikkat ediniz.
- Işığın geliş yönüne dikkat ederek çalışmanızı hacimlendiriniz.
- Biten çalışmalarınızı arkadaşlarınızla değerlendiriniz.
- Daha farklı görünüşlerin çizimlerini yapmak için dergi, gazete veya İnternet ortamındaki fotoğraflardan faydalanabilirsiniz.

Kullanılabilecek malzemeler

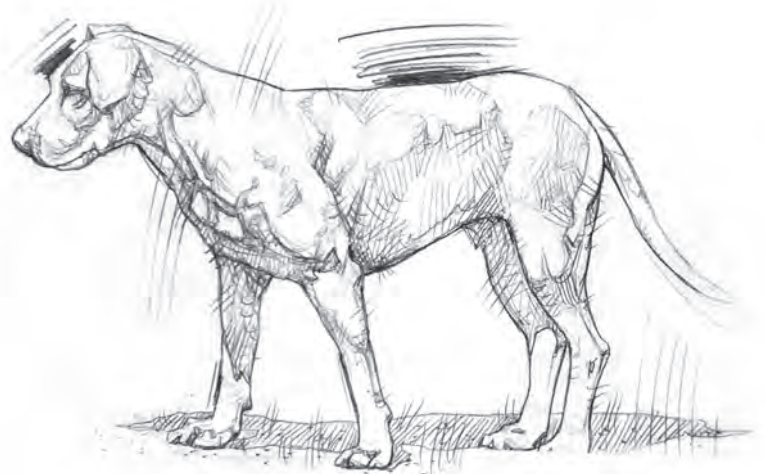
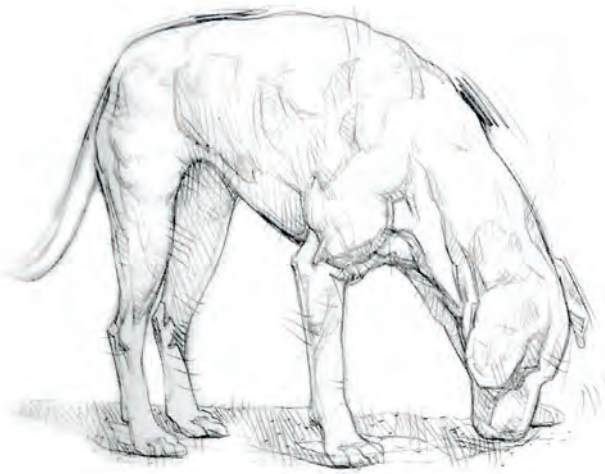
- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri (HB, 2B,3B, 4B...), silgi.

Görsel 1.37: Köpek çizim aşamaları, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 1.38: Kurtlar, 1929, Paul Bransom (Pol Biransım), özel koleksiyon

Görsel 1.39: Köpek çizimleri, Giovanni Givardi, Evcil Hayvan Çizimleri

Eşek Çizimi

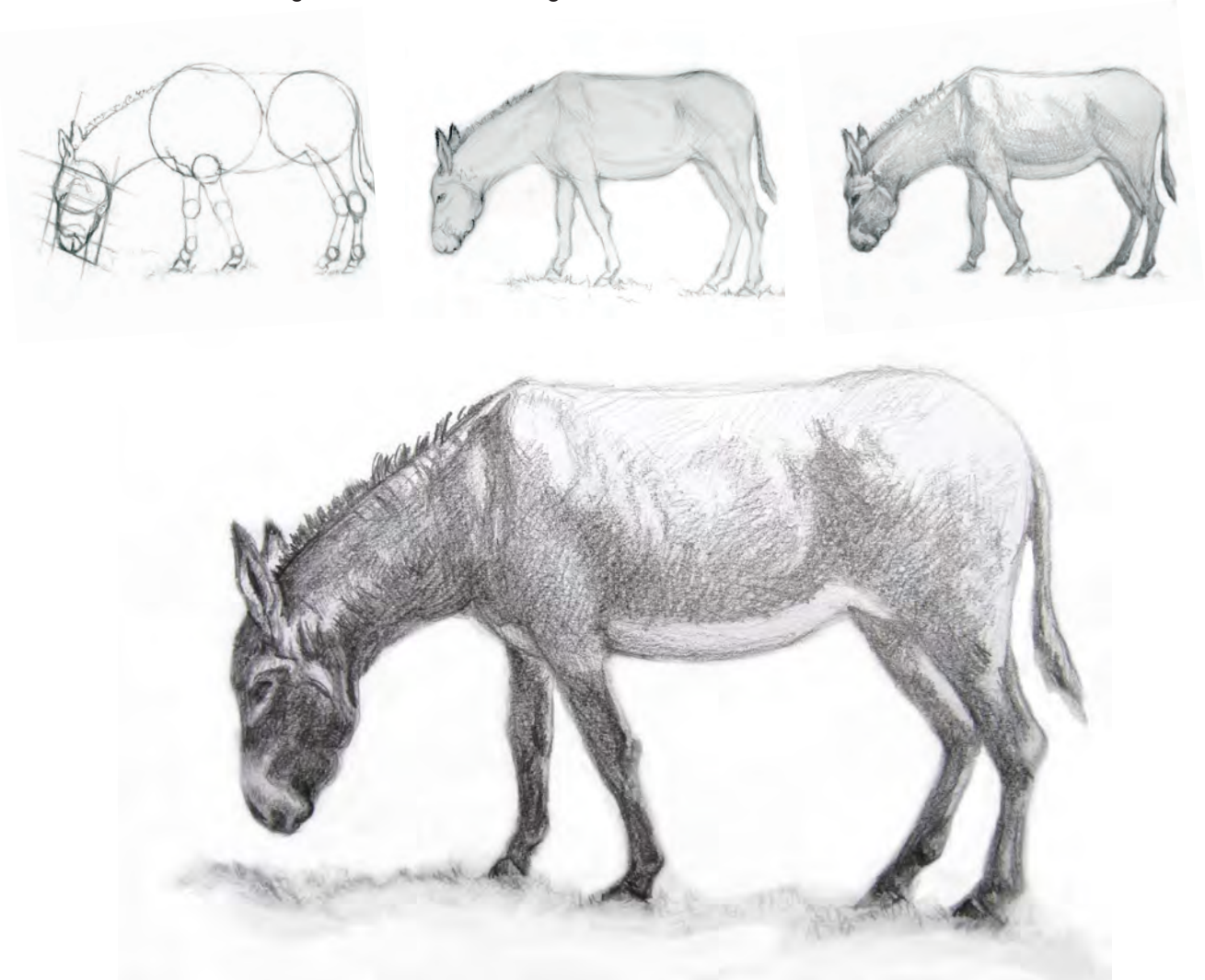
At ailesinden olup evcil bir yük taşıma hayvanıdır. Eşekler; kulakları büyük, yelesi atlara göre kısa, kuyruğu çok uzun olmayan, iri gözlü ve tek toynaklı hayvanlardır.

UYGULAMA

- Görsel 1.40'taki hayvan figürünün çizim aşamalarını inceleyiniz.
- İlk aşamada verilen hayvan figürüne ait anatomik yapıyı detaylara takılmadan bir bütün olarak algılayınız. Daha sonra anatominin dış görünüşünü ve geometrik formları kullanarak çizim yapınız.
- Çizgi değerlerini kullanarak anatomiye belirginleştiriniz ve desen ilkelerine göre çiziminizi detaylandırınız.
- Herhangi bir hata yapmamak için parça-bütün ilişkisini göz önünde bulundurarak anatomiye ait bölümlerin birbirlerine göre oranlarını kontrol ediniz.
- Kompozisyonda ışık etkilerini açık-orta-koyu leke değerlerini kullanarak ortaya çıkarınız. Hacim etkisini güçlendiriniz.
- Tamamladığınız çalışmalarınızı arkadaşlarınızla değerlendiriniz.
- Görsel 1.41 ve 1.42'nin bu çizim aşamalarını göz önünde bulundurarak desenlerini çiziniz.

Kullanılacak malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 1.40: Eşek çizim aşamaları, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 1.41: Eyerli Eşek, ?, François Boucher, Morgan Kütüphanesi Müzesi, New York, ABD

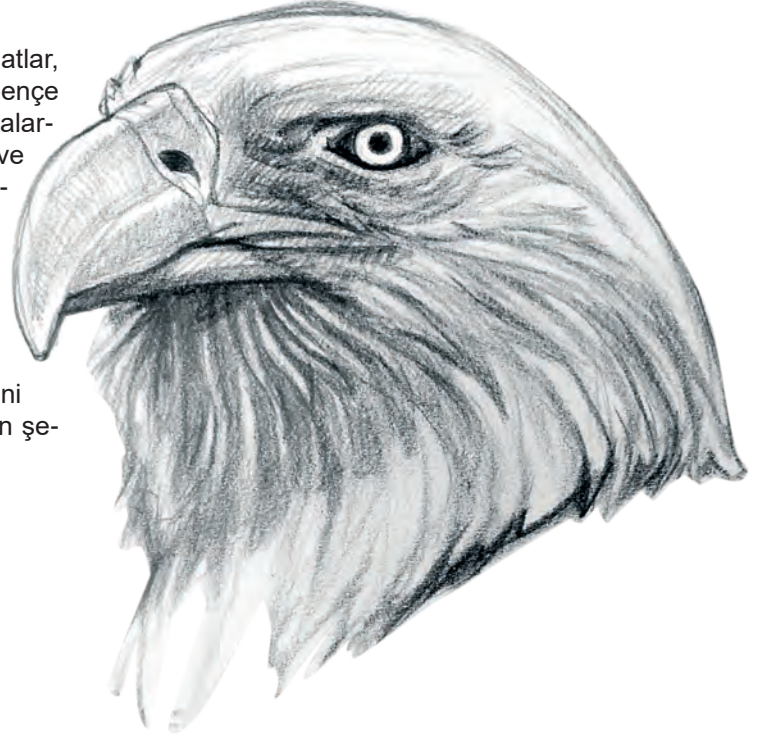

Görsel 1.42: İki Katır, 1830, Eugene Verboeckhoven (Yucin Vörbokhovin), özel koleksiyon

Kuşlar

Kuşların beden yapısı; uçmaya elverişli kanatlar, aerodinamik oval bir gövde, iki bacak ve iki pençe ile kendilerine has kafa yapılarına bitişik gagalardan oluşur (Görsel 1.43). Gövdeleri uzun ve kısa tüylerle kaplıdır. Kuşlar pek sabit durmadıklarından çizimlerini yapmak oldukça zordur. Gözlem yapmak, görülenleri hafızada tutmak, farklı açılardan çekilmiş fotoğraflarından yararlanmak gibi yollarla kuşların çizimleri tamamlanabilir.

Kuşu, ördek, kaz gibi su kuşlarının eskizlerini çizmek ve sonrasında detaylarını çalışmak için şehir parkları ve göletler elverişli ortamlardır.

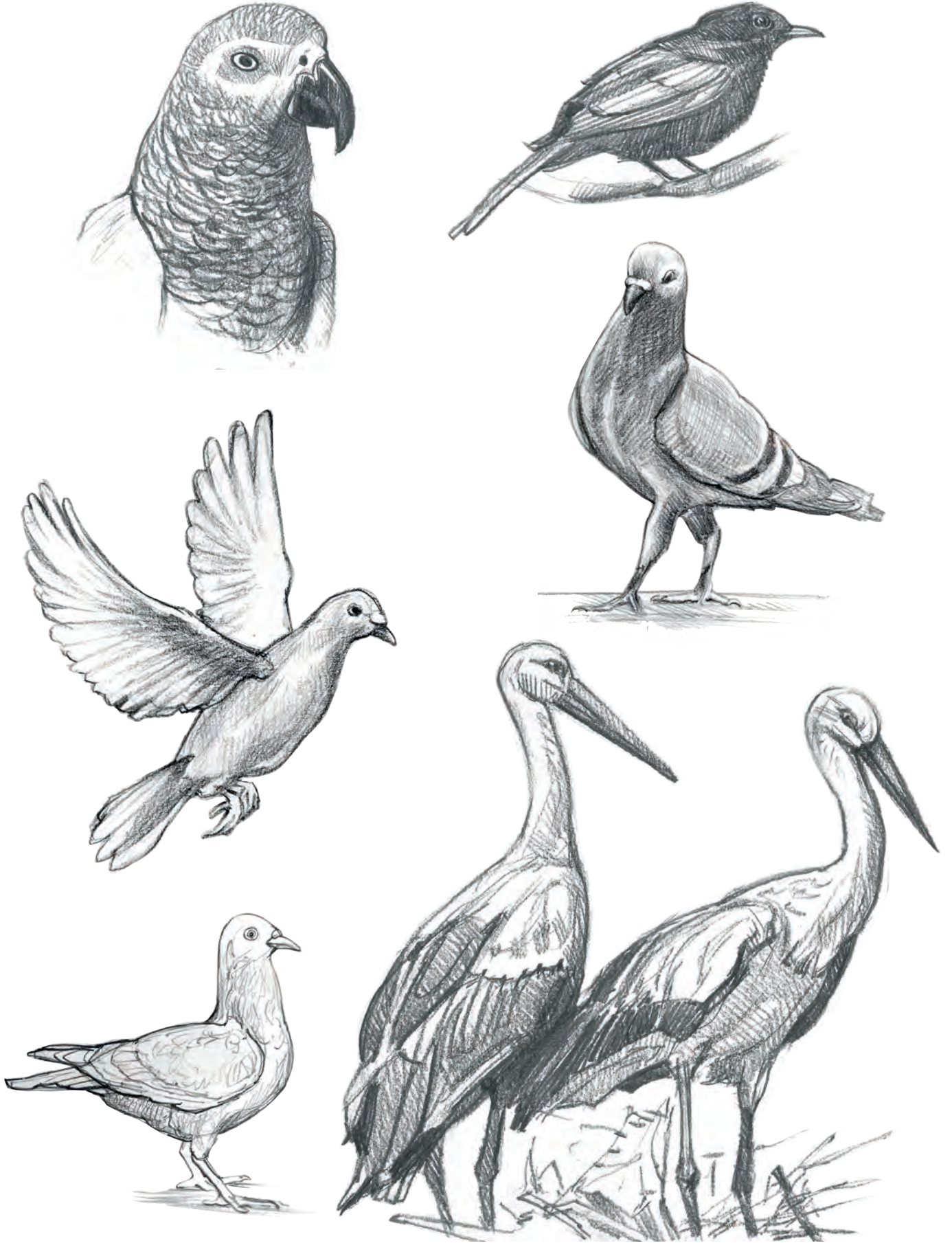
UYGULAMA

Görsel 1.43: Kartal, komisyon tarafından çizilmiştir.

- Görsel 1.44 ve 1.45'i kuş anatomilerinin çizgisel ifadesi açısından inceleyerek çizimler yapınız. Çiziminizi yaparken daha önce verilen çizim yönergelerini dikkate almayı unutmayınız.

Görsel 1.44: Kartal, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 1.45: Kuş etütleri, komisyon tarafından çizilmiştir.

Büyükbaş Hayvan Çizimi

Eski çağlardan beri insanlar; büyükbaş hayvanların etinden, sütünden ve gücünden faydalanmışlardır. Büyükbaş hayvanların dişisine düve ya da inek, erkeklerine boğa, yavru olanlarına buzağı denir. Sığır ise et ve süt üretimi için yetiştirilen evcilleştirilmiş büyükbaş hayvanlara verilen isimdir (Görsel 1.46). Sığırlar hantal ve ağır hayvanlardır. Vücutları basık silindirik biçiminde geniş ve burnuna doğru daralan bir piramit şeklindedir.

Gövde, boyun, baş, dört ayak ve kuyruk bu hayvanların anatomisini oluşturan bölümlerdir ve her bölüm kendi içinde farklı anatomik özelliklere sahiptir. Sığır anatomisini zihne yerleştirmek için dikkatli bir şekilde bol gözlem yapmak ve eskizler çizmek çok önemlidir.

Sığırlar çoğunlukla otlar ya da yattıkları yerde geviş getirir. Bu anlarda onların incelenmesi, fotoğraflarının çekilmesi ve çizimlerinin yapılması daha kolaydır. Bunun için köyler ve çiftlikler elverişli mekânlardır.

Görsel 1.46: İnek, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 1.47, 1.48 ve 1.49'u sığır anatomilerinin çizgisel ifadesi açısından inceleyerek çizimler yapınız. Çiziminizi yaparken daha önce verilen çizim yönergelerini dikkate almayı unutmayınız.

Görsel 1.47: İnekler, 1636, Peter Paul Rubens, British Müzesi, İngiltere

Görsel 1.48: İnekler, 19. yüzyıl, Eugène-Joseph Verboeckhoven (Öjen Josef Verbukoven), Metropolitan Müzesi, ABD

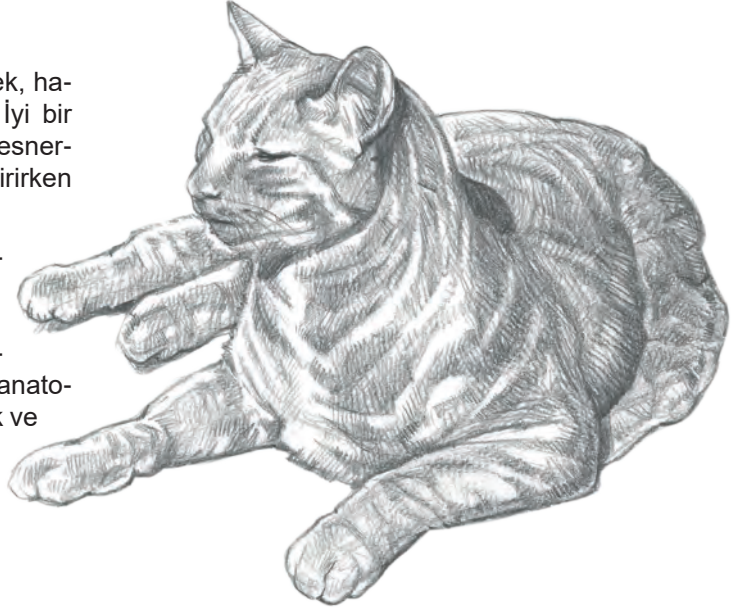

Görsel 1.49: Otlayan İnek, 1663, Adriaen van de Velde (Edryin ven de Veld), Getty Müzesi, ABD

Kedi Çizimi

Her zaman çevremizde bulunan kediler; esnek, hareketli ve çevik hayvanlardır (Görsel 1.50). İyi bir gözlem neticesinde kedilerin oyun oynarken esnerken uyurken yemek yerken ve objeleri çekeştirirken eskizleri çizilebilir.

Kedi anatomisinde; uzun basık silindirik gövde, kısa ve küçük bir yüz, dört bacak ve patiler, uzunca kuyruk ile vücudunu kaplayan tüyler vardır. Kedi gövdeleri türlerine göre değişiklik gösterse de çoğunlukla çizgilidir. Kedi anatomisini doğru çizmek için oranlara dikkat etmek ve iyi gözlem yapmak gerekir.

Görsel 1.50: Kedi, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 1.51, 1.52 ve 1.53'deki kedi anatomilerini çizgisel ifade açısından inceleyiniz. Görsellerin çizimini yapınız.
- Çiziminizi yaparken daha önce verilen çizim yönergelerini dikkate almayı unutmayınız.

Görsel 1.51: Kedi çizimi, Giovanni Givardi, Evcil Hayvan Çizimleri

Görsel 1.52: Kedi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 1.53: Büyük Kedi, ?, Cornelis Visscher (Kornelis Vişhır), British (Britiş) Müzesi, İngiltere

At Çizimi

Atlar; katır, zebra ve eşeklerle aynı aileden olan memeli hayvanlardır. Gözleri büyük, tüyleri kısa ve çok parlak olan atların kafasının üstünden sırtına kadar uzun tüyleri yani yelesi vardır. Ağırlıkları bir tona kadar çıkabilen atlar büyük hayvanlardır. Hızlı koşan atların ağız ile burnu birleşik, burnu ve dili çok büyük, kulakları ise üçgendir (Görsel 1.54). Otlarken gezerken uyurken gözlem yapabilir, eskizler çizebilir, değişik açılardan fotoğraflarını çekerek de çalışabilirsiniz.

UYGULAMA

- Görsel 1.55, 1.56 ve 1.57'yi at anatomilerinin çizgisel ifadesi açısından inceleyerek çizimler yapınız.
- Çiziminizi yaparken daha önce verilen çizim yönergelerini dikkate almayı unutmayınız.

Görsel 1.54: At, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 1.55: At eskizi, 19. yüzyıl, Johann Adam Klein (Yohan Edim Kılayn), Morgan Müzesi, ABD

Görsel 1.56: At etütleri, ?, Adam Frans van der Meulen (Edim Firanz fon der Mulen), özel koleksiyon

Görsel 1.57: İki At, ?, Paulus Potter, Rijks Müzesi, Amsterdam, Hollanda

Kümes Hayvanları Çizimi

Tavuk, horoz, hindi, ördek ve kaz en çok bilinen kümes hayvanlarıdır. Bu hayvanların kanatlı, uzun veya kısa tüylü; uçan, kısıtlı uçabilen ve uçmayan türleri vardır (Görsel 1.58). Genelde hareketli olduklarından sabit durumda yakalamak zordur. İnsanlara alışkın olan bu hayvanların çizimini yapmak için en iyi yöntem; yemlenirken, yürürken, civcivleri ile beraberken ve toprağı eşelerken hızlı bir şekilde eskizlerinin çizilmesi; bunların daha sonra akıldan detaylandırılması veya farklı açılardan fotoğraflarının çekilmesidir. Hangisi tercih edilirse edilsin öncelikli yapılması gereken şey hayvanın oranlarına ve görünüşlerindeki değişkenliğe dikkat ederek hata yapmamaktır.

Görsel 1.58: Tavuk, komisyon tarafından çizilmiştir.

Beden yapısı olarak horoz iri, ağır renkleri canlı ve büyük ibiklidir (Görsel 1.59). Aynı türden olan tavuk ise horoza göre daha ufak, hafif ve küçük ibiklidir. İbik her ikisinin de kafasının üstünden gagasına kadar uzanır. Tavuklar iki ayaklıdır ve biri arkada üçü önde olan dört parmağı vardır. Vücutları tüylerle, bacak ve ayakları pullu deri ile kaplıdır. İki adet basık ve yuvarlak göz ile üzeri kıvrımlı deri ve tüylerle kaplı iki kulağı vardır (Görsel 1.60).

UYGULAMA

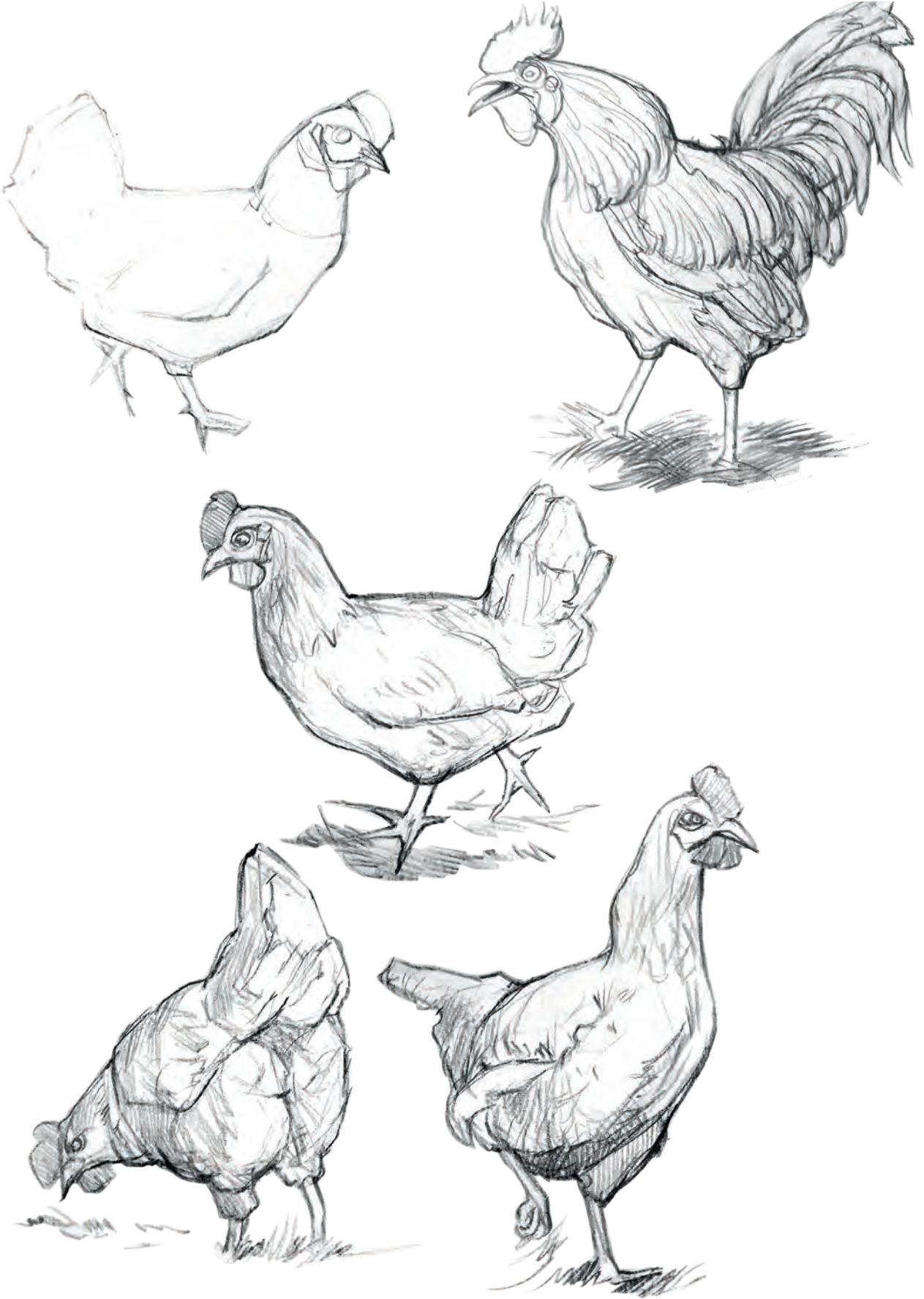
- Görsel 1.59 ve 1.60'ı tavuk ve horoz anatomisinin çizgisel ifadeleri açısından inceleyerek çizimlerini yapınız.

Çizim yaparken aşağıdaki hususları dikkate alınız.

- Tavuk ve horoz eskizlerinden faydalanarak taslaklar oluşturunuz.
- Tavuk ve horozun anatomik özelliklerini dikkatlice gözlemleyerek taslakları detaylandırınız.
- Hazırladığınız taslakların perspektif ve oranlarına dikkat ediniz.
- Işığın geliş yönüne göre açık-orta-koyu ton değerlerini kullanarak taslağı hacimlendiriniz.
- Bitirdiğiniz çalışmalarınızı arkadaşlarınızla değerlendiriniz.
- Daha farklı çizimler yapmak için dergi, gazete veya İnternet ortamındaki fotoğraflardan faydalanabilirsiniz.

Görsel 1.59: Yaşlı Horoz, 1882, Félix Bracquemond, özel koleksiyon

Görsel 1.60: Tavuk ve horoz etütleri, komisyon tarafından çizilmiştir.

Koyun ve Keçi Çizimleri

Aynı aileden olan koyun ve keçiler uysal hayvanlardır. Burun kısımları çıplak ve nemli, vücutları kalın tüylerle kaplıdır. Erkeklerde her zaman bir çift boynuz bulunurken dişilerde bazen bulunur. Boynuzlar üzerindeki boğumlar yaş hesaplamasında kullanılır. Vücutlarında ekstra kıl oluşumları (sakal, yele) bulunur. Bu hayvanların otlarken dinlenirken dururken gözlem yapılarak desenleri çizilebilir (Görsel 1.61).

Görsel 1.61: Koyun, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 1.62, 1.63 ve 1.64'ü koyun ve keçi anatomilerinin çizgisel ifadesi açısından inceleyerek çizimler yapınız. Çiziminizi yaparken daha önce verilen çizim yönergelerini dikkate almayı unutmayınız.

Görsel 1.62: Üç Koyun, ?, Nicolaes Pietersz, Rijks Müzesi, Hollanda

Görsel 1.63: Keçiler, 1796, Jan Baptiste Huet, Chicago (Şikago) Sanat Enstitüsü, ABD

Görsel 1.64: Koyun çizimleri, ?, Rosa Bonheur (Roza Benhur), Kanada Ulusal Galeri, Kanada

Bremen Mızıkacıları

Bir zamanlar yaşlı ve yorgun bir eşek varmış. Sahibinin onu artık daha fazla beslemek istemediğini anlamış. “En iyisi buralardan gitmek.” diye düşünmüş eşek. “Bremen’de şarkıcılık yaparım. Bazıları anırmamı pek bir beğenirdi zaten.” diye söylenmiş içinden.

Böylece bir sabah erkenden yola çıkmış. Bir süre yürüdüktan sonra iki büklüm bir köpekle karşılaşmış. “Artık sahibime avda yardımcı olamayacak kadar yaşlandım.” demiş, köpek eşeğe. “Sahibim de artık beni beslemiyor.” diye eklemiş. Eşek gülmüş. “Benimle Bremen’e gelsene şarkıcı olunuz.” demiş. Yola koyulmuşlar.

Çok geçmeden bir damın üzerinde üzgün oturan bir kedi görmüşler. “Çok yaşlandım, fareler bile dalga geçiriyorlar.” demiş kedi. “Sen de bizimle gel.” demiş eşek. “Sesin hala güçlü çıkıyor, şarkı söyleriz Bremen’de.”

Bağıra bağıra şarkılar söyleyerek yola devam etmişler. Bir çiftlik evinin yakınlarından geçerken kendi seslerinden yüksek bir sesle irkilmişler. “Kukku-ri-kuuuuuuuuu!... sonum geldi!” diyormuş, iri bir horoz. Sonra eşek, köpek ve kediyeye yana yakıla anlatmış: “Bu akşam sahibimin konukları gelecek. Öyle hissediyorum ki beni pişirip yiyecekler. “Eşek, “Endişelenme, seninki gibi bir ses bize çok şey katar. Haydi gel şarkıcı olalım.” demiş.

Görsel 1.65: Bremen Mızıkacıları heykeli, Bremen, Almanya

Akşam olduğunda hepsi çok yorulmuş. Bir şeyler yemek ve uyumak istiyorlarmış. İlerde penceresinden ışık süzülen bir kulübe görmüşler. Horoz uçup pencereden içeri bakmış. “Dört soyguncu görüyorum, nefis bir sofranın başındalar.” demiş ve bir planı olduğunu belirtmiş. Birbirlerinin sırtına tırmanmışlar. En altta eşek, sonra köpek, onun üstünde kedi ve nihayet en tepede de horoz, pencereye yaklaşmış çıkabilecekleri en yüksek sesle bağırmağa başlamışlar. “İmdaaaaaat! Bu bir hayalet!” demiş soygunculardan birisi. “Bence bir canavar!” demiş ötekisi. “Bence cadılar bastı!” demiş diğeri. “Annemi istiyorum.” demiş sonuncusu. Bir kaç dakika sonra dört şarkıcımız soygunculardan kalan sofradaymışlar.

Geceleyin onlar uyurken soyguncular geri gelmişler. Ama hayvanlar hazırlıklıymış. Soyguncular içeri girer girmez, eşek “Şimdi!” demiş ve saldırıya geçmişler. Soyguncular bir daha hiç dönmemesine kaçmışlar oradan. Şarkıcılarımız da bu sevimli küçük kulübeye yerleşmişler. Bremen’e gitmeyi de bir süre ertelemişler ama her gün şarkı söylemeyi unutmuyorlarmış. Eğer bir gün onları dinleme şansınız olursa Bremen sakinlerinin ne büyük bir tehlike atlattıklarını anlamanız güç olmaz (Görsel 1.65).

- Desen elemanlarını kullanarak okuduğunuz metinde geçen kahramanlarla ilgili uygun bir kompozisyon çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemi, renkli resim kalemleri, silgi.

1.1.3. Desen Çalışmalarında İnsan, Hayvan, Bitki, Nesne ve Mekân İlişkisi

Desen çalışmalarında nesne, bitki, figür ve mekân ilişkisinin çizgisel uygulaması; konuya göre kompozisyonun nasıl düzenleneceği, desen çizimi öge ve ilkelerinin doğru bir şekilde uygulanıp uygulanmadığı ile yakından ilgilidir. Uygulamalarda öncelikle dengeye; mas-espas, ritim, açık-orta-koyu değerlerin dağılımına, oran-orantıya ve perspektife dikkat edilmelidir.

Figür ve nesnelerin resim yüzeyine yerleştirilerek kapladıkları alan mekânı oluşturmaktadır. Bu anlamda mekân; nesne ve figürlerin içinde yer alacağı boşluktur. Bu boşluk çizimi yapan kişi tarafından tasarlanarak doldurulur. Bu düzenlemede kişinin ne yapmak istediği, konuyu nasıl anlatacağı, tekniği ve yöntemi önemli hâle gelir.

GörSEL 1.66: Dinlenme, ?, Nicolas Pietersz Berchem, Hampshire Koleji Sanat Galerisi

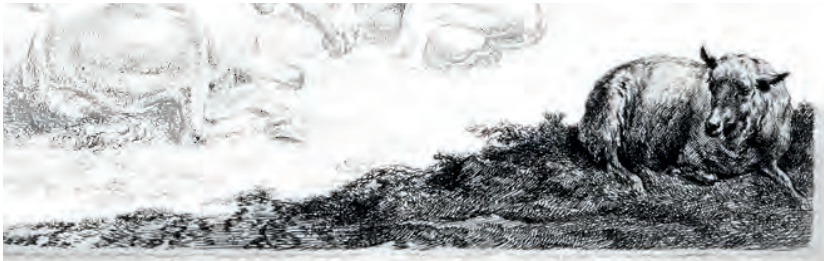

GörSEL 1.67: GörSEL 1.66'daki kompozisyon kurgusu, komisyon tarafından çizilmiştir.

GörSEL 1.66 ve 1.67 incelendiğinde sanatçının kompozisyonu üç planda gerçekleştirdiği görülür.

Birinci planda yatan koyun figürü; ikinci planda at, inek, eşek, koyun ve keçiden oluşan figürler grubu; üçüncü (arka) planda ise insan figürü, keçi, ağaçlar ve genel doğa görünüşü verilmiştir.

Figür ve nesnelerin içinde bulunduğu mekân leke değerleri açısından incelendiğinde ön planda koyu, orta planda koyu-orta-açık, arka plana doğru orta ve açık değerlerin kullanıldığı görülür.

GörSEL 1.66a: Dinlenme (Detay), ?, Nicolas Pietersz, Berchem Hampshire Koleji Sanat Galerisi

Birinci planda mekânın sol alt köşesinden sağ tarafa doğru koyu çizgi ve leke değeriyle öne çıkan üçgen zemin üzerinde yatan bir koyun figürü görülmektedir. Ön planda olmasına rağmen koyun figürünün koyu leke içinde gölgede kalması sağlanarak öne çıkması engellenmiştir.

Görsel 1.66b: *Dinlenme (Detay)*, ?, Nicolas Pietersz, Berchem Hampshire Koleji Sanat Galerisi

İkinci planda orta bölüme gelen ışıkla, açık-koyu zıtlığı artmış ve detayların daha iyi görülmesi sağlanarak izleyenlerin dikkati buraya çekilmek istenmiştir. Ayrıca birinci plandaki yatay koyu lekeyi dengelemek için atın arkasından yelesine, ineğin kafasından eşeğin arkasına ve kulaklarına doğru dikey algılanan bir koyu leke oluşturmuştur. Daha sonra diğer hayvanların üzerine orta ve koyu değerlerde lekeler dağıtılarak açık leke değerindeki ineğin gövdesi ortaya çıkarılmıştır.

Görsel 1.66c: *Dinlenme (Detay)*, ?, Nicolas Pietersz, Berchem Hampshire Koleji Sanat Galerisi

Üçüncü planda mekân ve figürlerin flulaştırılarak geride kalmaları sağlandığı, daha gerilere doğru çizgi ve lekelerin iyice eridiği görülmektedir. Böylece çizgi perspektifi kuralından faydalanılarak mekânda derinlik algısı oluşturulmuştur.

Ön plandaki hayvan figürü, ikinci plandaki figür grubundan aralarında mesafe olacak şekilde ayrı düzenlenmiştir. Böylece arka plandaki insan ile keçi figürü, ortadaki keçi ve eşek ile dengelenerek figürler arasında aralık-mesafe ilişkisi oluşturulmuştur.

Hayvan figürleri arasındaki farklı duruşlar, mekânı ortaya çıkaran farklı değer ve yöndeki çizgiler, arka planda görülen ağaçlar ile dağ oluşumlarının yönü, kompozisyonda hareket ve yön ilkesinin sağlandığını göstermektedir.

UYGULAMA

- Görsel 1.68'i inceleyiniz. Desen öge ve ilkelerinin, kompozisyon genelinde insan ve hayvan figürleri ile nesne ve mekânın oluşturulmasında nasıl kullanıldığına ilişkin düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Görselin desenini çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemı, silgi.

Görsel 1.68: Çoban ve Dört Keçi, ?, Francesco Londonio (Françesko Londoniyo), Ulusal Galeri, Washington

UYGULAMA

- Görsel 1.69 ve 1.70'i insan, hayvan ve nesnelerin mekâna yerleştirilmesi açısından inceleyerek düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Atölyenizde önceden eskizlerini çizdiğiniz ya da görsellerini topladığınız at ve kümes hayvanlarını insan figürleriyle ilişkilendirerek "Çiftlik Hayatı" konulu bir çizim yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 1.69: İnekli Peyzaj, ?, Francois Vivares (François Vivares)
Beş Kolej ve Tarihi Deerfield Müzesi Konsorsiyumu, ABD

Görsel 1.70: Karakalem desen, Mehmet Başbuğ, özel koleksiyon

UYGULAMA

- Görsel 1.71'i insan ve hayvan figürünün resim yüzeyine yerleştirilmesi açısından inceleyiniz.
- Görseldeki insan ve hayvan figürünün mekânla olan ilişkilerinin nasıl planlandığını tespit ederek düşüncelerinizi paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, sangin, silgi.

Atölyenizde önceden eskizlerini çizdiğiniz ya da görsellerini topladığınız at ve insan figürlerini kullanarak "İnsan ve Hayvan Sevgisi" konulu bir çizim yapınız..

Görsel 1.71: At ve Çocuk, ?, Giuseppe Maria Crespi, Metropolitan Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.72'yi insan ve hayvan figürünün mekâna yerleştirilmesi açısından inceleyiniz.
- Görseldeki insan ve hayvan figürünün mekânla olan ilişkilerinin nasıl planlandığını tespit ederek düşüncelerinizi paylaşınız.
- Atölyenizde önceden eskizlerini çizdiğiniz ya da görsellerini topladığınız hayvan figürlerinden istediğiniz bir tanesini kullanarak “Yük Taşıyan Hayvanlar” konulu bir çizim yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, sangin, silgi.

Görsel 1.72: Katırlar, 17. yüzyıl, Karel Dujardin (Keril Düşardin), Metropolitan Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 1.73'ü insan, bitki ve hayvan figürünün mekâna yerleştirilmesi açısından inceleyiniz.
- Görseldeki insan, bitki ve hayvan figürünün mekânla olan ilişkilerinin nasıl planlandığını tespit ederek düşüncelerinizi paylaşınız.
- Atölyenizde önceden eskizlerini çizdiğiniz ya da görsellerini topladığınız hayvan figürlerinden atları veya sığırları kullanarak "Tarlada Çalışanlar" konulu bir çizim yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, sangin, silgi

Görsel 1.73: Çift süren adam, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 1.74'ü insan, bitki ve hayvan figürünün mekâna yerleştirilmesi açısından inceleyiniz.
- Görseldeki insan ve hayvan figürünün mekânla olan ilişkilerinin nasıl planlandığını tespit ederek düşüncelerinizi paylaşınız.
- Atölyenizdeki görseller ile önceden eskizlerinizi çizdiğiniz ya da görsellerini topladığınız hayvan figürlerinden koyun, sığır ve keçileri kullanarak "Çoban ve Sürüsü" konulu bir çizim yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, sangin, renkli kalemler, silgi.

Görsel 1.74: Köpeği ile Konuşan Çoban, ?, Karel Dujardin, Chicago Sanat Enstitüsü, ABD

CİRİT OYUNU

Cirit, Türklerin yüzyıllardan beri oynadıkları bir ata sporudur. Türkler bu atlı oyunu Orta Asya'dan Anadolu'ya getirmişler ve günümüze kadar oynamaya devam etmişlerdir. Osmanlıda bayramlarda, yabancı devlet adamlarının ağırılanmasında ve ziyafetlerde atlı cirit oynanmaktaydı. Osmanlılarda "cirit oynamak" yerine "ciride binmek" tabiri de kullanılmıştır. Cirit oyunu 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin en gözde gösteri sporu olmuştur. Atalarımız barış zamanlarında atlarını ve askerlerini zinde tutabilmek için atlı cirit sporunu tesis etmiştir. Atlı cirit, insanları sadece bedenlen değil ruhen de eğiten bir spor dalıdır. Bu oyunda hiçbir spor müsabakasında bulunmayan rakibi başışlama şeklinde bir davranış vardır. Hasmının önünü kesip ona ciritle vurma imkânı varken vurmuyup başışlayan sporcu puan kazanmaktadır. Bu yönüyle atlı cirit, spor ve erdemini birlikte anıldığı asil bir yapıya sahiptir (Görsel 1.75, 1.76 ve 1.77).

Osmanlılarda atlı cirit oyununun başlıca oyun alanı At Meydanı'dır (Bugünkü Sultan Ahmet Meydanı). Burada her zaman cirit talimi yapan atlılara rastlamak mümkündür. Asıl müsabakalar cuma günleri cuma namazından sonra yüzlerce at eşliğinde yapılırdı. Şehir içindeki ikinci önemli cirit alanı Küçük Ayasofya ile Kadırga arasındaki Cüdi (Süvari) Meydanı'dır. Topkapı Sarayı'nda da Gülhane Bahçesi'ne doğru büyük bir cirit meydanı bulunurdu. Cuma namazından sonra burada cirit oynayan saray halkına çoğu zaman padişah da katılırdı. Cirit oyununda saray halkı geleneksel olarak Bamyacılar ve Lahanacılar adlı iki takıma ayrılır, padişahlar da bu iki takımdan birine dâhil olurdu. Saraydaki cirit meydanında bu iki takımı simgeleyen, birinin tepesinde bir bamyâ, diğerinin tepesinde bir lahana heykeli bulunan iki mermer sütun bugün de durmaktadır. Atlı cirit oyunu, daha elli yıl öncesine değin Anadolu'da yaygın bir oyun olduğu hâlde son yıllarda sadece Erzurum, Erzincan, Uşak, Bayburt, Ankara, Manisa, Kars yörelerinde yaşamaya devam etmektedir. Bu oyun İran, Afganistan, Kırgızistan, Kazakistan, Tacikistan gibi Asya ülkelerinde oynamaya devam etmektedir.

- Hayvanlarla oynanan geleneksel ve güncel sporları araştırınız.
- Cirit oyunu ile ilgili Genel Ağ, dergi ve gazete gibi kaynaklardan görseller araştırınız. Bu konularla ilgili fotoğraflar çekiniz.
- Görselleri kullanarak veya gözlem yoluyla eskiz ve desenler çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, eskiz defteri, resim kalemleri, silgi.

Görsel 1.75: Cirit oyunu

Görsel 1.76: Cirit oyunu eskizi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 1.77: Cirit oyunu, komisyon tarafından çizilmiştir.

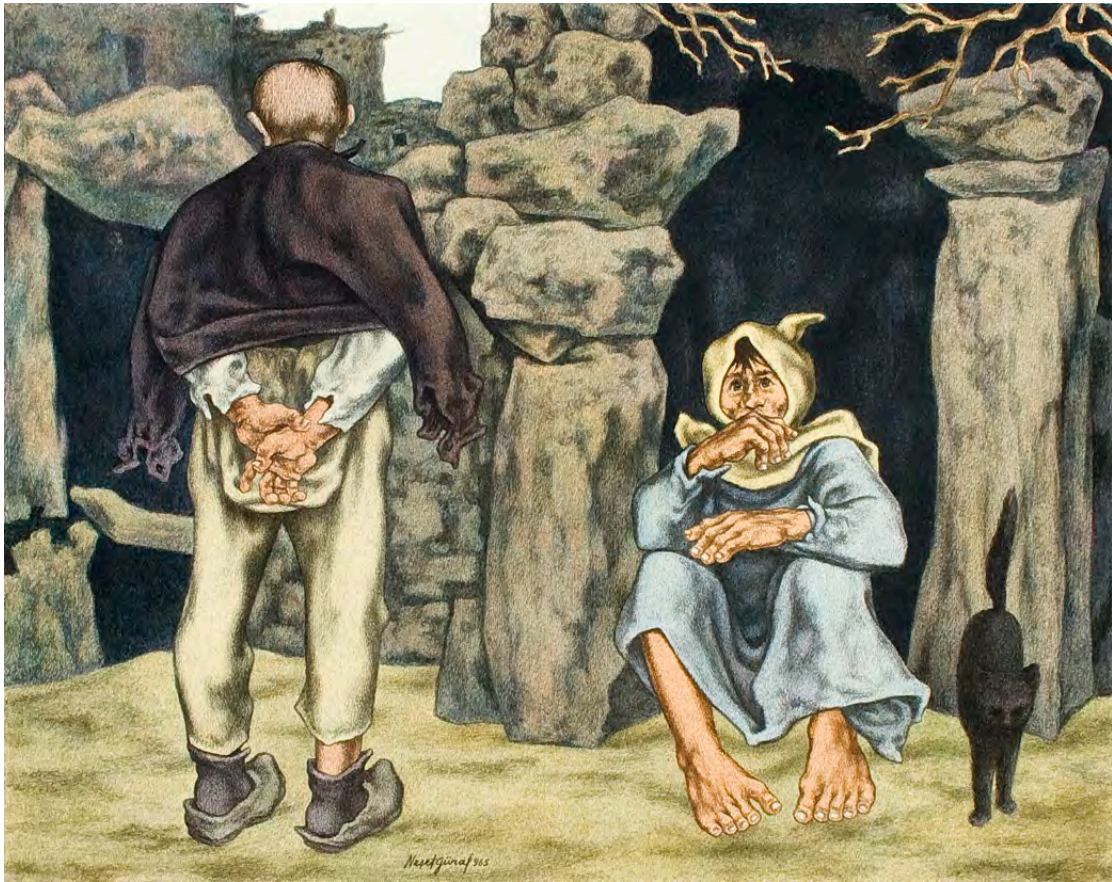
NEŞET GÜNAL

1923 tarihinde Nevşehir'e bağlı Özyayla köyünde dünyaya gelen Neşet Günal, sağlam deseni ve figüratif anlayışıyla modern Türk resim sanatı tarihindeki yerini almıştır. 1939 yılında başladığı Devlet Güzel Sanatlar Akademisindeki eğitimi süresince Nurullah Berk, Sabri Berkel ve Leopold Levy'nin (Leopold Levi) atölyelerinde çalışmıştır. Bu atölyelerde tanıştığı Mümtaz Yener, Nuri İyem ve Avni Arbaş gibi sanatçılardan etkilenmiştir. 1940 yılında Türk resminde yeni bir tarz oluşturmak amacıyla toplumsal sorunları yansıtan ve ulusal bir sanat anlayışını benimseyen bu sanatçılar, toplumcu gerçekçi bir anlayışla gündelik yaşamı işlemişlerdir. 1940'ta akademi salonlarında 1. Talebe Sergisi'ni açan sanatçılar, ardından 1941 yılındaki ilk liman sergisi ile Yeniler Grubu'nu kurmuşlardır.

Neşet Günal, 1946 yılında Akademi'den birincilikle mezun olduktan sonra 1948 yılında Paris'te Andre Lhote (Andre Lot) ve ardından Fernand Leger'nin (Fernand Leji) atölyesinde sanat eğitimini sürdürmüştür. Burada duvar resmi ve fresk tekniğini öğrenerek 1954 yılında Türkiye'ye dönen Günal, Akademiye asistan olarak atanmıştır. İlk kişisel sergisini 1955 yılında Ankara Helikon Derneği Galerisi'nde açmış, 1956 yılında yeni meclis binası resimleri için görevlendirilmiştir. Ankara Hacettepe Hastanesi duvarlarına fresk tekniğiyle duvar resmi yapmış, 1958 yılında ikinci kişisel sergisini İstanbul Şehir Galerisi'nde açmıştır. 1963 yılında ikinci kez Paris'e giderek vitray ve goblen eğitimi almış, 1969 yılında 30. Devlet Resim Heykel Sergisi'nde "Kör Hasan'ın Oğlu" adlı çalışmasıyla resim dalında birincilik ödülü almıştır.

Neşet Günal; Türk resim sanatında Anadolu insanının toprakla bütünleşen yaşam biçimi, yöresellik olgusu ve toplumsal gerçekler üzerinde durmuştur. İnsanların kültürel yaşantısını ve mücadelesini kuvvetli deseni ve figüratif tarzı ile yansıtmıştır. Resimlerindeki belirleyici üslubu; ağırbaşlı iri figürler, kaba giysiler, büyük el ve ayaklardır (Görsel 1.78). Toprağa bağlı yaşayan Anadolu insanının vefalı yaşamını anlatan Günal, bunu yaparken toplumsal yaşama biçimini titiz bir şekilde ele almıştır.

Yurt içinde ve dışında birçok karma sergiye katılan ressam, Akademi'de uzun yıllar çalışarak 1970 yılında profesör olmuştur. Günal, 26 Kasım 2002 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir.

Görsel 1.78: Köylüler, 1965, Neşet Günal, özel koleksiyon

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

DERCELİ (ANALİTİK) PUANLAMA ANAHTARI

“Çok Figürlü Desen Çalışmaları” ünitesindeki çalışmalarınızı değerlendirmek için öğretmeniniz eşliğinde aşağıdaki puanlama anahtarını kullanınız.

ÖLÇÜTLER	GELİŞTİRİLEBİLİR	YETERLİ	BAŞARILI	PUAN
ORANLARI BELİRLEME (25)	4 PUAN Çalışmalarında mekân içinde yer alan nesne ve figürlerin kendi aralarında ve bütün içindeki oran-orantılarını doğru olarak tespit etme, belirleme ve uygulamada başarı sağlamamıştır.	7 PUAN Çalışmalarında mekân içinde yer alan nesne ve figürlerin kendi aralarında ve bütün içindeki oran-orantılarını doğru olarak tespit etme, belirleme ve uygulamada kısmen başarılı olmuştur.	10 PUAN Çalışmalarında mekân içinde yer alan nesne ve figürlerin kendi aralarında ve bütün içindeki oran-orantılarını doğru olarak tespit etme, belirleme ve uygulamada başarılı olmuştur.	
	4 PUAN Oranların tespitinde aynı planda bulunan figürlerin arasındaki boşluk-doluluk, görsel denklik ve uyum konusunda başarı sağlamamıştır.	7 PUAN Oranların tespitinde aynı planda bulunan figürlerin arasındaki boşluk-doluluk, görsel denklik ve uyum konusunda kısmen başarılı sağlamıştır.	10 PUAN Oranların tespitinde aynı planda bulunan figürlerin arasındaki boşluk-doluluk, görsel denklik ve uyum konusunda başarı sağlamıştır.	
	1 PUAN Perspektif kurallarını mekân ve figürler üzerinde tam uygulayamamış, parça-bütün ilişkisini kurmada başarı sağlayamamıştır.	3 PUAN Perspektif kurallarını mekân ve figürler üzerinde tam uygulayamamış, parça-bütün ilişkisini kısmen kurmuştur.	5 PUAN Perspektif kurallarını mekân ve figürler üzerinde tam uygulamış, parça-bütün ilişkisini başarıyla kurmuştur.	
DESEN ELEMANLARINI KULLANIMA (25)	4 PUAN Çalışmalarında gelen ışığın kaynağını, şiddetini ve geliş yönünü uygulamada başarı sağlamamıştır.	7 PUAN Çalışmalarında gelen ışığın kaynağını, şiddetini ve geliş yönünü uygulamada kısmen başarılı sağlamıştır.	10 PUAN Çalışmalarında gelen ışığın kaynağını, şiddetini ve geliş yönünü uygulamada başarı sağlamıştır. (10 Puan)	
	4 PUAN Açık-koyu renkleri, zıtlıkları, ana-ara değerleri ve derinlik etkisini tam olarak verememiştir.	7 PUAN Açık-koyu renkleri, zıtlıkları, ana-ara değerleri ve derinlik etkisini kısmen vermiştir.	10 PUAN Açık-koyu renkleri, zıtlıkları, ana-ara değerleri ve derinlik etkisini tam olarak vermiştir.	
	1 PUAN Ön-orta-arka planlar arasında bulunan figürlerin birbiri ile bağlantısını ve parça-bütün ilişkisini kurmada yetersiz kalmış, istenilen sonuca varamamıştır.	3 PUAN Ön-orta-arka planlar arasında bulunan figürlerin birbiri ile bağlantısını ve parça-bütün ilişkisini kurmada kısmen başarılı olmuştur.	5 PUAN Ön-orta-arka planlar arasında bulunan figürlerin birbiri ile bağlantısını ve parça-bütün ilişkisini kurmada başarılı olmuştur.	
KOMPOZİSYONUN İLKELERİNE UYMA (20)	4 PUAN Çalışmalarında kompozisyonu kurgularken ritim, hareket ve dengenin sağlanmasında başarı sağlamamıştır.	7 PUAN Çalışmalarında kompozisyonu kurgularken ritim, hareket ve dengenin sağlanmasında kısmen başarılı olmuştur.	10 PUAN Çalışmalarında kompozisyonu kurgularken ritim, hareket ve dengenin sağlanmasında başarılı olmuştur.	
	1 PUAN Kompozisyonda mekân ve planda derinlik oluşturamamıştır.	3 PUAN Kompozisyonda mekân ve planda kısmen derinlik oluşturmuştur.	5 PUAN Kompozisyonda mekân ve planda derinlik oluşturmuştur.	
	1 PUAN Mekânda yer alan figür-nesne ilişkisini kurmada ve birlik-bütünlük oluşturmada yetersiz kalmıştır.	3 PUAN Mekânda yer alan figür-nesne ilişkisini kurmada ve birlik-bütünlük oluşturmada kısmen başarılı olmuştur.	5 PUAN Mekânda yer alan figür-nesne ilişkisini kurmada ve birlik-bütünlük oluşturmada başarılı olmuştur.	
ÖZGÜN KOMPOZİSYONLAR OLUŞTURULMASI (15)	4 PUAN Çalışmalarında kompozisyonu kurgularken kullanacağı imge ve figürleri resim düzleminde konu ile ilişkilendirip kullanırken özgün bir çalışma ortaya koymada yetersiz kalmıştır.	7 PUAN Çalışmalarında kompozisyonu kurgularken kullanacağı imge ve figürleri resim düzleminde konu ile ilişkilendirip kullanırken özgün bir çalışma ortaya koymada kısmen başarılı olmuştur.	10 PUAN Çalışmalarında kompozisyonu kurgularken kullanacağı imge ve figürleri resim düzleminde konu ile ilişkilendirip kullanırken özgün bir çalışma ortaya koymada başarılı olmuştur.	
	1 PUAN Kompozisyonlarda farklı bakış açıları kullanarak figür-nesne-mekân ilişkisini güçlendirmede yetersiz kalmıştır.	3 PUAN Kompozisyonlarda farklı bakış açıları kullanarak figür-nesne-mekân ilişkisini güçlendirmede kısmen başarılı olmuştur.	5 PUAN Kompozisyonlarda farklı bakış açıları kullanarak figür-nesne-mekân ilişkisini güçlendirmede başarılı olmuştur.	
MALZEMENİN KULLANIMI (15)	4 PUAN Çok figürlü kompozisyon çalışması için kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem, boya, fırça gibi gerekli malzemelerin seçimi ve temini konusunda gerekli hassasiyeti göstermede yetersiz kalmıştır.	7 PUAN Çok figürlü kompozisyon çalışması için kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem, boya, fırça gibi gerekli malzemelerin seçimi ve temini konusunda gerekli hassasiyeti göstermede kısmen başarılı olmuştur.	10 PUAN Çok figürlü kompozisyon çalışması için kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem, boya, fırça gibi gerekli malzemelerin seçimi ve temini konusunda gerekli hassasiyeti göstermede başarılı olmuştur.	
	1 PUAN Çalışma sırasında bu malzemelerin tekniğe uygun kullanımı konusunda becerikli davranamamış ve başarı sağlamamıştır.	3 PUAN Çalışma sırasında bu malzemelerin tekniğe uygun kullanımı konusunda başarılı olmuştur.	5 PUAN Çalışma sırasında bu malzemelerin tekniğe uygun kullanımı konusunda becerikli davranarak başarılı olmuştur.	
TOPLAM PUAN				

Ölçekten 100 üzerinden 45 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde değil demektir. Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için konu ile ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmelisiniz.

2. ÜNİTE

CANLI MODELDEN KISA SÜRELİ DESENLER

Kavramlar

Kısa süre

Bellek

Kütlesel

Eskiz defteri

Desen görünen gerçeği değil onun yorumunu yansıtır. Ortaya çıkan şey nesnel bir görünümün gerçeği değil ancak grafik işaretler (çizgi, nokta, leke) yoluyla gerçekleştirilmiş, nesnel görünümü anımsatan başka bir gerçek olmaktadır.

Kayıhan KESKİNOK

Ünite Bölümleri

2.1. CANLI MODELDEN KISA SÜRELİ FİGÜR DESENLER

2. CANLI MODELDEN KISA SÜRELİ DESENLER

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

- Kısa süreli çizim niçin yapılır?
- Kısa süreli çizim yaparken nelere dikkat edilir?
- Kısa süreli çizimlerin çalışmalarınıza yapacağı katkılar neler olabilir?
- Çalışmalarınızda kullanmak üzere İnternet, dergi, gazete gibi çeşitli kaynaklardan durağan figürlere ait fotoğraflar (otobüs, minibüs ve metro durakları, kafe, alışveriş merkezleri gibi yerler) ediniz.
- Hareketli figürlere ait (atletizm, güreş, basketbol, voleybol gibi değişik spor dalları) fotoğraflardan oluşan görsel bir dosya hazırlayınız.

2.1. CANLI MODELDEN KISA SÜRELİ FİĞÜR DESENLER

Bir sanat eserine başlamadan önce, eserin ana hatlarını oluşturmak üzere sanatçının ilk düşüncelerini, araştırmalarını veya gözlemlerini kısa sürede kolayca ifade ettiği çizimleridir. Figürlü veya figürsüz kompozisyonlara ait taslakların altyapısı bu şekilde oluşturulabilir. Bu çalışmalar daha hızlı ve doğru çizim yapmasına zemin hazırlayarak sanatçının işini kolaylaştırır.

Kısa süreli desen çizimleri; figürün bütünü, genel hareketini, oranlarını kavramaya ve algılamaya yönelik çalışmalardır. Bu çalışmalarda iyi gözlem yapmak gerekir. Kısa süre içinde kişinin tüm duyularının model üzerine yönelmesini ilginin odaklanmasını ve figürün belleğe yerleşmesini sağlar. Ayrıca figürün anatomik yapısını, dokusunu, biçimini, kütlesini, içinde bulunduğu mekânı görmesini, kavramasını hacim ve çizgi olarak ifade etmesini sağlar (Görsel 2.1 ve 2.2).

Görsel 2.1: Eskiz, Mollie Molesworth (Moli Mosvört), 1926 Wimbledon (Vimbildin) Sanat Okulu, Londra, İngiltere

Görsel 2.2: Eskiz, Rembrandt van Rijn (Remrant fan Rehn) British (Britiş) Müzesi, İngiltere

2.1.1. Canlı Modelden Kısa Süreli Durağan Figür Desenleri

Canlı modelden kısa süreli figür desenleri çizilirken aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi gerekir.

- Figür anatomisi bir bütün olarak ele alınmalı, anatominin görünüşü ve hareketi verilen süre içerisinde kütsel olarak ifade edilmelidir.
- İyi bir gözlemci olunmalı ve perspektifin figür anatomisinin çizimine olan etkisi dikkate alınmalıdır.
- Bu çizimleri yaparken parçaların bütüne oranının yanı sıra parçaların da kendi içinde bütünlük taşıdığı unutulmamalıdır.

İNCELEME

Kısa süreli çizimlerde insan anatomisinin nasıl ele alınması gerektiğini anlatan Görsel 2.3, 2.4 ve 2.5'i inceleyiniz.

Görsel 2.3: Kafa ve boyun formunun çizgisel ifadesi

Görsel 2.4: Bacak ve ayak formunun çizgisel ifadesi

Görsel 2.5: Gövde, kol ve el formunun çizgisel ifadesi

İNCELE-ÇİZ

Görsel 2.6'daki örnek görselleri inceleyerek eskiz defterlerinize çiziniz.

Görsel 2.6: Komisyon tarafından tasarlanmıştır.

İNCELE-ÇİZ

Görsel 2.7'deki örnek görselleri inceleyerek eskiz defterlerinize çiziniz.

Görsel 2.7: Komisyon tarafından tasarlanmıştır.

İNCELE-ÇİZ

Görsel 2.8'de figürlerin kısa sürede nasıl ifade edildiklerini inceleyerek eskiz defterinize çiziniz.

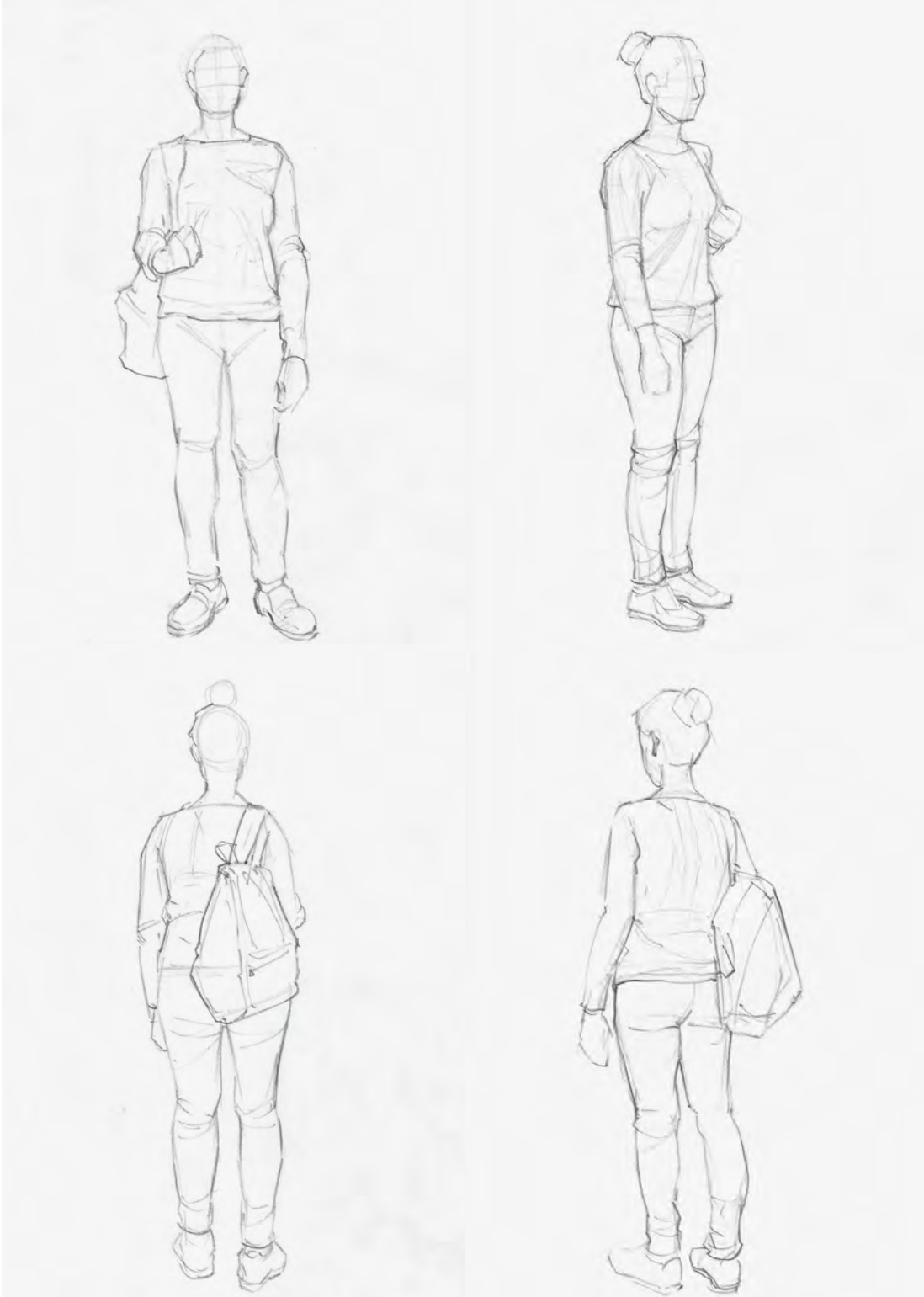
Görsel 2.8: Ayaktaki Figür, Raffaello Sanzio, 1509-11, J. Paul Getty (Jan Pol Geti) Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 2.9'u inceleyerek atölyenizde ayakta hareketsiz duran bir model hazırlayınız.
- Modelin farklı yönlerden görünüşlerinin kısa süreli çizimlerini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.9: Komisyon tarafından çizilmiştir.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 2.10, 2.11, 2.12 ve 2.13'te usta ressamın oturan figürleri kısa sürede nasıl ifade ettiklerini inceleyiniz. Eskiz defterinize figürlerin çizimlerini yapınız.

Görsel 2.10: Kızı Hamide Hanım, ?, Hoca Ali Rıza Efendi, özel koleksiyon

Görsel 2.11: Oturan adam çizimi, 1720-1725, Jean-Siméon Chardin, J. Paul Getty Müzesi, ABD

Görsel 2.12: Oturan kadın figürü, ?, Paul Émile Detouche (Pol Emil Dotuş), Beş Kolej ve Tarihi Deerfield Müzesi Konsorsiyumu, ABD

Görsel 2.13: Prostitute, 1877, Edgar Degas (Edgar Döga), J. Paul Getty Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 2.14, 2.15, 2.16 ve 2.17’de usta ressamların oturan figürleri kısa sürede nasıl ifade ettiklerini inceleyiniz. Atölyenizde hareketsiz oturan bir modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimlerini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

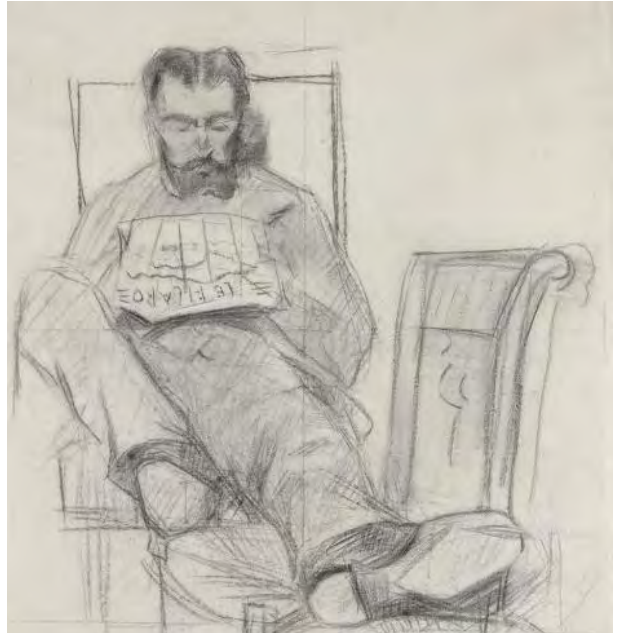
Görsel 2.14: Oturan Adam, 1769, Jean-Baptiste Greuze (Jan Baptist Gruz), The Regenstein Collection (Regitsayn Koleksin), Chicago Sanat Enstitüsü, ABD

Görsel 2.15: Eskiz, 1930-1939, Alfred Sessler, Smithsonian (Smitsoniyyın) American Sanat Müzesi, ABD

Görsel 2.16: Sandalyede Oturarak Gazete Okuyan Adam, ?, David Friedmann (Deyvid Fridman), Washington Üniversitesi St. Louis Modern Grafik Tarihi Müzesi, ABD

Görsel 2.17: Gazete Okuma, 1882-1883, Henri de Toulouse Lautrec (Henri dö Tulus Lötrec), Mount Holyoke Koleji Sanat Müzesi, Fransa

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 2.18, 2.19 ve 2.20'de yatan figürlerin anatomik görünüşlerini inceleyiniz. Eskiz defterinize figürlerin çizimlerini yapınız.

Görsel 2.18: Yatakta Uyanık Bir Kadın, 1635, Rembrandt van Rijn, İngiliz Müzesi, Londra

Görsel 2.19: Uyuyan Genç Kadın, 1654, Rembrandt van Rijn, İngiliz Müzesi, Londra

Görsel 2.20: Uyuyan Adam, 1963, David Friedman (Deyvid Fridmin), St. Louis University Pius Library, ABD

UYGULAMA

- Atölyenizde masa üstünde ya da yerde modelin yatabileceği bir düzen oluşturunuz (Görsel 2.21 ve 2.22).
- Düzenlemeyi herkesin rahatça görmesini sağlayınız.
- Hareketsiz yatarak poz veren modelin farklı yönlerden görünüşlerinin kısa süreli çizimlerini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.21: Uyuyan figür, 1937, John Singer Sargent, Harvard Müzesi, ABD

Görsel 2.22: Komisyon tarafından çizilmiştir.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 2.23 ve 2.24'te yerde oturan figürlerin kısa sürede nasıl ifade edildiğini inceleyiniz. Eskiz defterinize figürün çizimini yapınız.

Görsel 2.23: Uzanmış Erkek Figürü, 1736, François Boucher (Fransuva Buşi), Paul Getty Müzesi, ABD

Görsel 2.24: Yerde Oturan Kadın, ?, François Boucher, Clark Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Görsel 2.23, 2.24 ve 2,25'i dikkate alarak atölyenizde yerde oturan bir model hazırlayınız. Figürlerin farklı yönlerden kısa süreli çizimlerini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.25: Komisyon tarafından çizilmiştir.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 2.26 ve 2.27'deki çok figürlü taslak çizimleri inceleyiniz. Eskiz defterinize taslakların çizimlerini yapınız.

Görsel 2.26: Jeu de Paume'in Yemini için taslak, ?, Jacques Louis David (Jak Lui Deyvid), Morgan Kütüphane ve Müzesi, ABD

Görsel 2.27: Antoine-Jean Gros (Anton Jan Gros), 1807, Eylau Savaş Meydanı'nda Napolyon, Getty Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Önceden araştırdığınız görsellerden de faydalanarak kalabalık insan gruplarına ait çok figürlü kompozisyonların kısa süreli desenlerini çiziniz (Görsel 2.28 ve 2.29).

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.28: *Yas*, 1778, Jean-Baptiste Greuze, Chicago Sanat Enstitüsü, ABD

Görsel 2.29: *Attan İnen Kadın*, 1632, Giovanni Francesco Barbieri, Princeton Üniversitesi Sanat Enstitüsü, ABD

UYGULAMA

- Atölyenizde birkaç arkadaşınızın ayakta sabit bir şekilde poz vererek kompozisyon oluşturmasını sağlayınız. Bu duruşun farklı yönlerden kısa süreli desenlerini çiziniz (Görsel 2.30 ve 2.31).

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, farklı renklerde tükenmez kalem veya sangin.

Görsel 2.30: Üçlü Figür, ?, Antoine Watteau (Anton Vatu), Hermitage Müzesi, Rusya

Görsel 2.31: Bale ustası eskizleri, 1877, Edgar Degas, Getty Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Atölyenizde oturan ve ayakta duran modelleri birlikte kullanarak bir kompozisyon hazırlayınız. Farklı renklerde tükenmez kalem veya sangin kullanarak kompozisyonun değişik yönlerden kısa süreli çizimlerini yapınız (Görsel 2.32 ve 2.33).

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, farklı renklerde tükenmez kalem veya sangin.

Görsel 2.32: Ayaktaki Adam Oturan Kadınla Konuşuyor, 1635-36, Rembrandt Harmensz van Rijn, Getty Müzesi, ABD

Görsel 2.33: Jean-Antoine Watteau, 1716-17, Üç Kadın, J.Paul Getty Müzesi, ABD

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 2.34 ve 2.35'te verilen görselleri kısa sürede nasıl ifade edildiğini inceleyiniz. Tarama ucu veya fırça kullanarak bu figürleri eskiz defterinize çiziniz.

Görsel 2.34: Rüya Yorumu, 1639, Govaert Flinck, Getty Müzesi, ABD

Görsel 2.35: Rüya Yorumu, 1639, Rembrandt van Rijn, Getty Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Değişik mekânlara giderek oturan ve ayakta duran insan gruplarının kısa süreli çizimlerini yapınız (2.36 ve 2.37). Çiziminizi yaparken farklı renkte kalemler kullanınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, tarama ucu, ince fırçalar, çini mürekkebi, resim altlığı, su kabı.

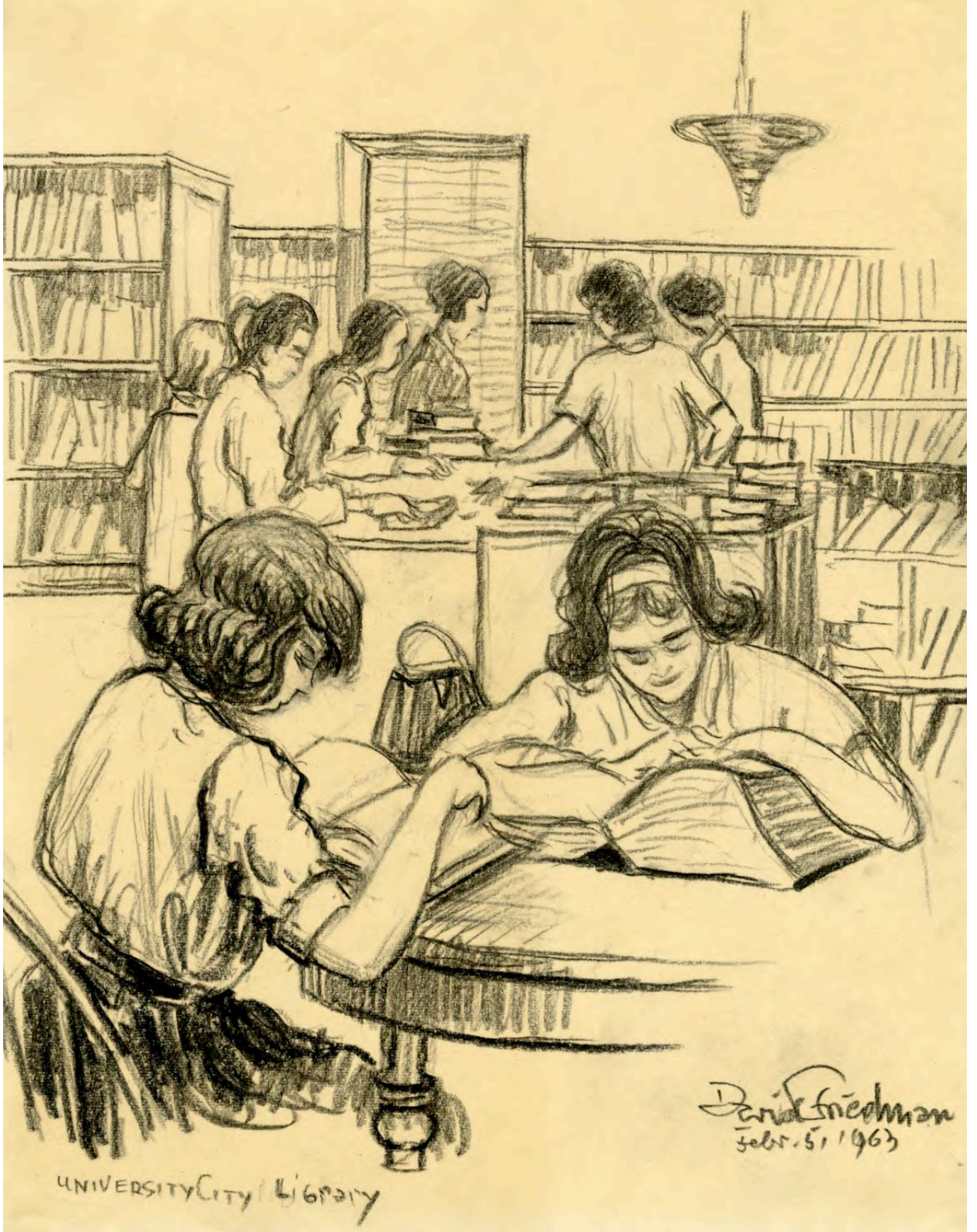
Görsel 2.36: Paolo Veronese (Paolo Veronez), ?, Kuşmayı Dinleyen İnsanlar, About J. Paul Getty Museum

Görsel 2.37: Kızıldeniz'in Geçilişi, 1634, Nicolas Poussin, Paul Getty Müzesi, ABD

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 2.38'i figürlerin kısa sürede ifadesi açısından inceleyiniz. Eskiz defterinize kısa süreli çizimler yapınız.

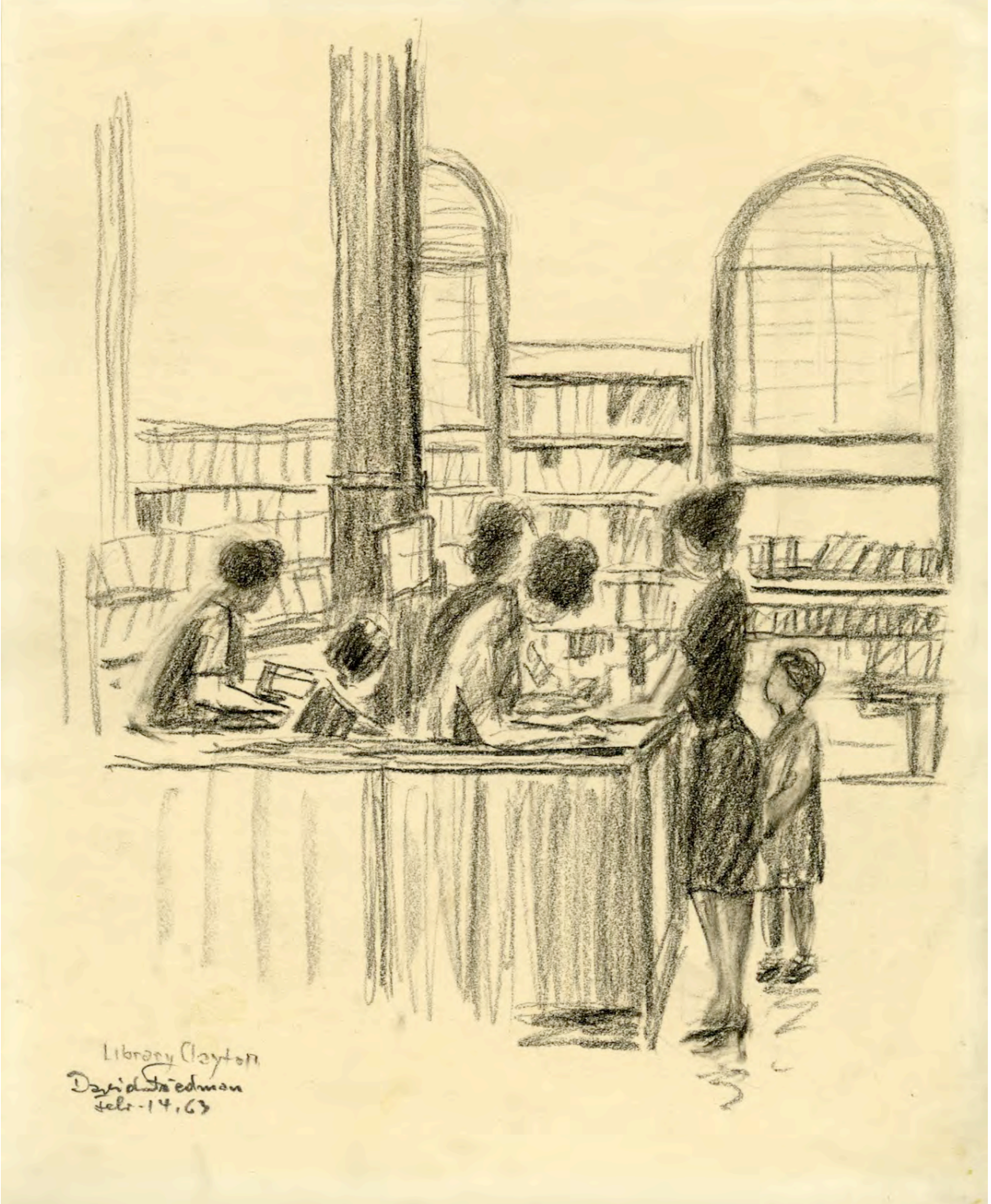
Görsel 2.38: David Friedman, 1963, Üniversite Kütüphanesi, St. Louis (Sen Lui) Üniversite Kütüphanesi, ABD

UYGULAMA

- Kafe veya kütüphane gibi kalabalık yerlere gidiniz (Görsel 2.39). Çizim yapabileceğiniz uygun bir yere oturarak gördüğünüz insan, nesne ve mekânın kısa süreli desenlerini çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.39: David Friedman, 1963, Üniversite Kütüphanesi, St. Louis Üniversite Kütüphanesi, ABD

2.1.2. Canlı Modelden Kısa Süreli Hareketli Figür Desenleri

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 2.40 ve 2.41'deki hareketli figürlerin kısa sürede nasıl ifade edildiğini inceleyiniz. Eskiz defterinize figürlerin çizimini yapınız.

Görsel 2.40: Çapa yapan insan figürleri, ? Van Gogh, Van Gogh Müzesi, Hollanda

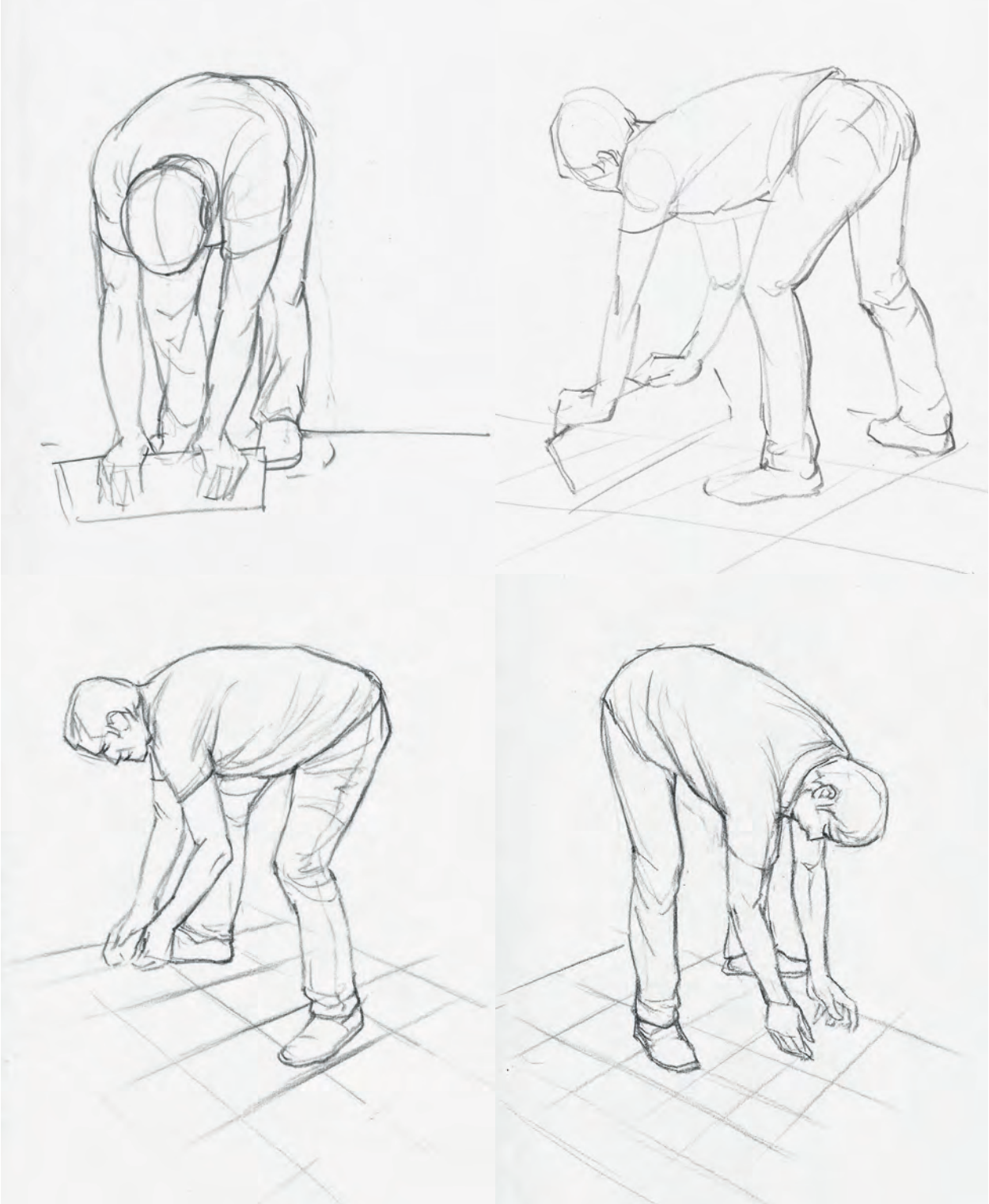
Görsel 2.41: İki Kadın, 1890, Van Gogh Müzesi, Hollanda

UYGULAMA

- Görselleri dikkate alarak atölyenizde eğik vaziyette bir şeyi yerden alan veya yere bırakan bir modelin poz vermesini sağlayınız (Görsel 2.42). Modelin farklı yönlerden çizimlerini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.42: Komisyon tarafından çizilmiştir.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 2.43 ve 2.44'ü inceleyerek eskiz defterinize kısa süreli çizimler yapınız.

Görsel 2.43: Çocuğa Konuşma Öğreten İki Kadın, ?, Rembrandt van Rijn, British Müzesi, İngiltere

Görsel 2.44: Eskiz çalışması, 1760, Jean-Baptiste Greuze, Hermitage Müzesi, Saint Petersburg, Rusya

UYGULAMA

- Görsel 2.45'i dikkate alarak atölyenizde eğilmiş ya da kollarını açmış şekilde sabit duran bir model hazırlayınız. Modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimlerini yapınız.

Kullanılacak malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

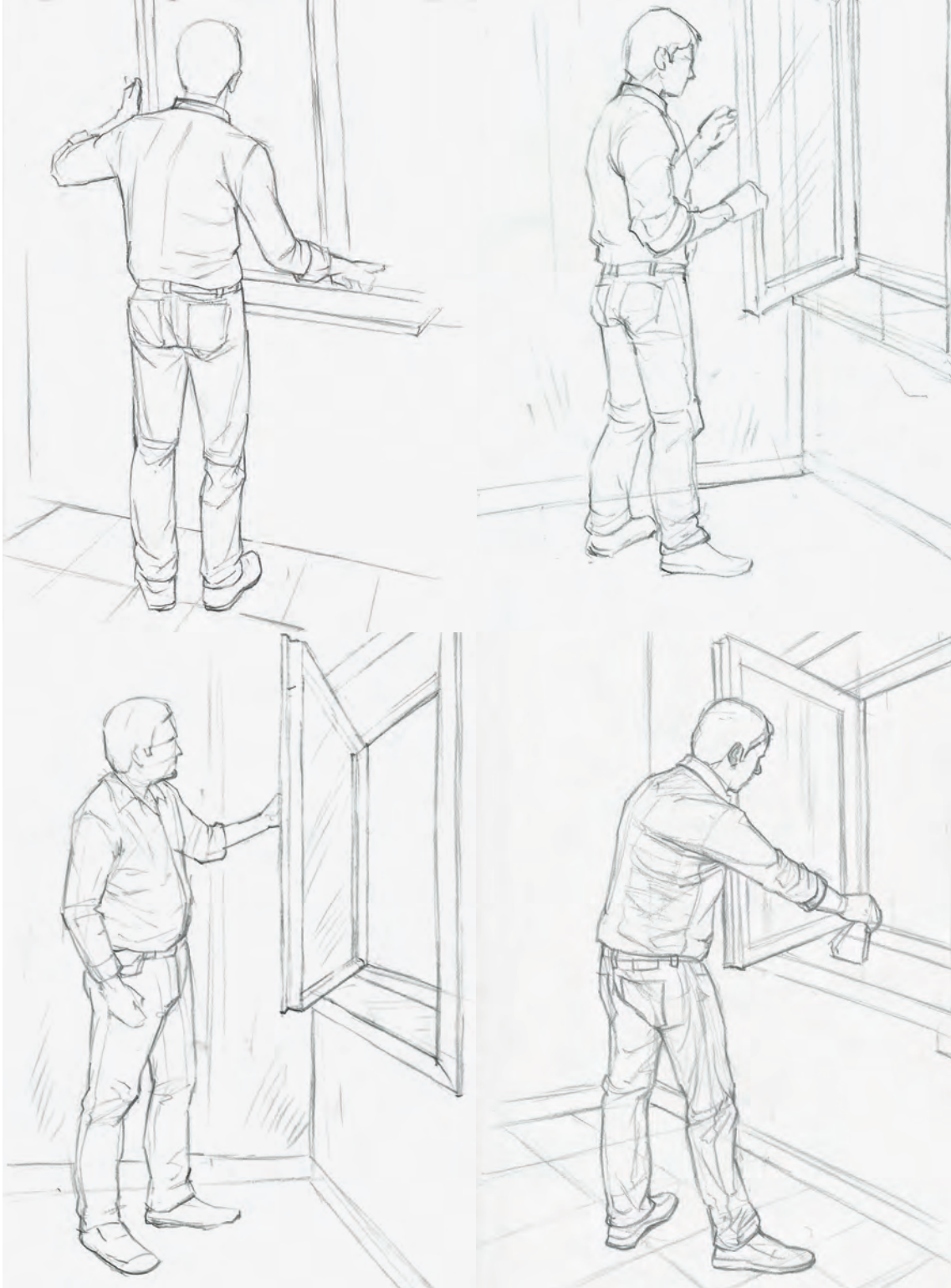
Görsel 2.45: Eskiz çalışması, 1760, Jean-Baptiste Greuze, Hermitage Müzesi, Saint Petersburg, Rusya

UYGULAMA

- Görsel 2.46'yi dikkate alarak atölyenizde perdeyi aralayan veya pencereyi açan bir model hazırlayınız. Modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimlerini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.46: Komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 2.47'yi dikkate alarak atölyenizde ayakkabısını bağlayan bir modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.47: Komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 2.48'i dikkate alarak atölyenizde nesnelere iş yapar şekilde sabit duran bir modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri , silgi.

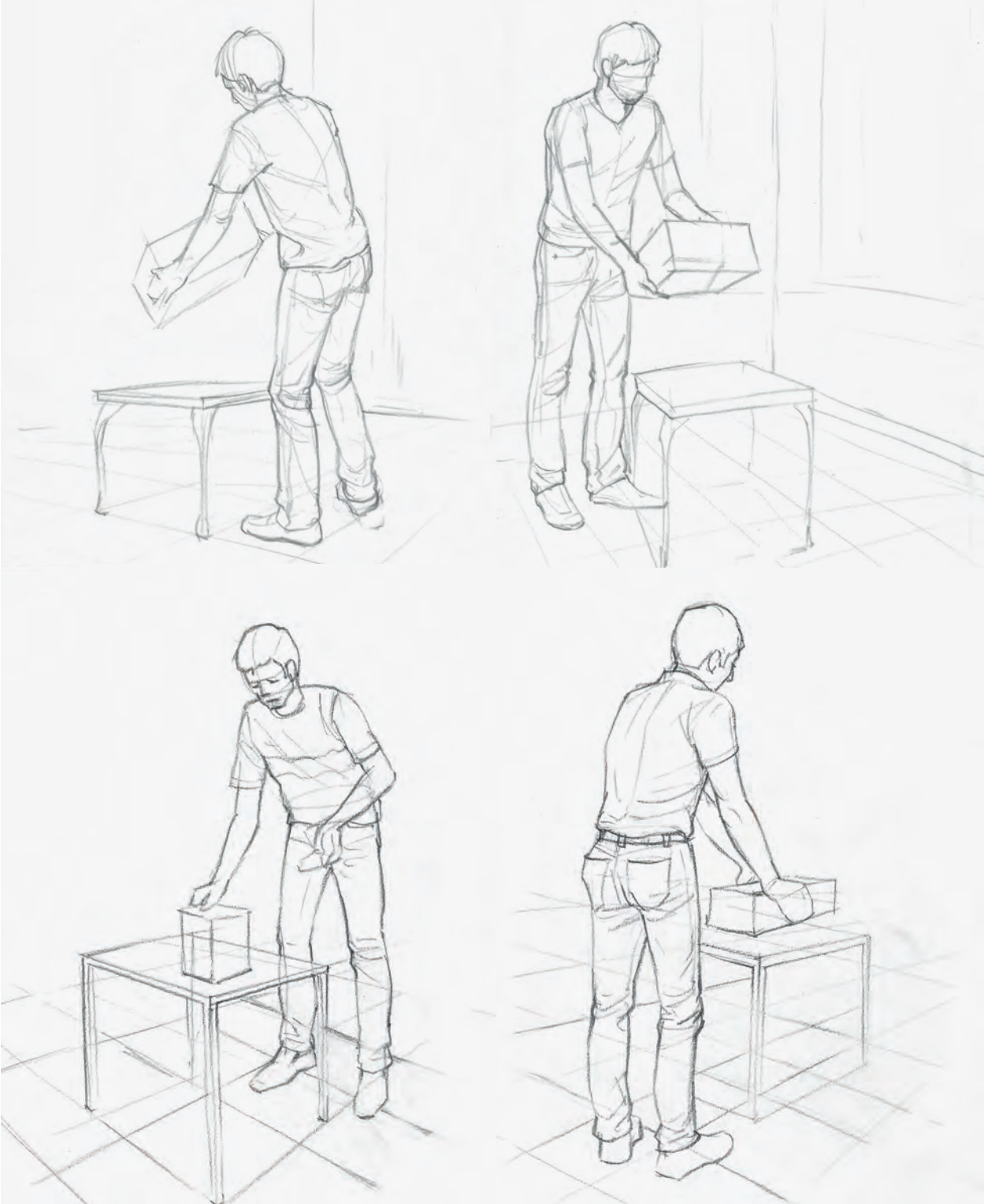
Görsel 2.48: Komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 2.49'u dikkate alarak atölyenizde masa ya da bir sehpanın üzerine herhangi bir nesne koyan modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi

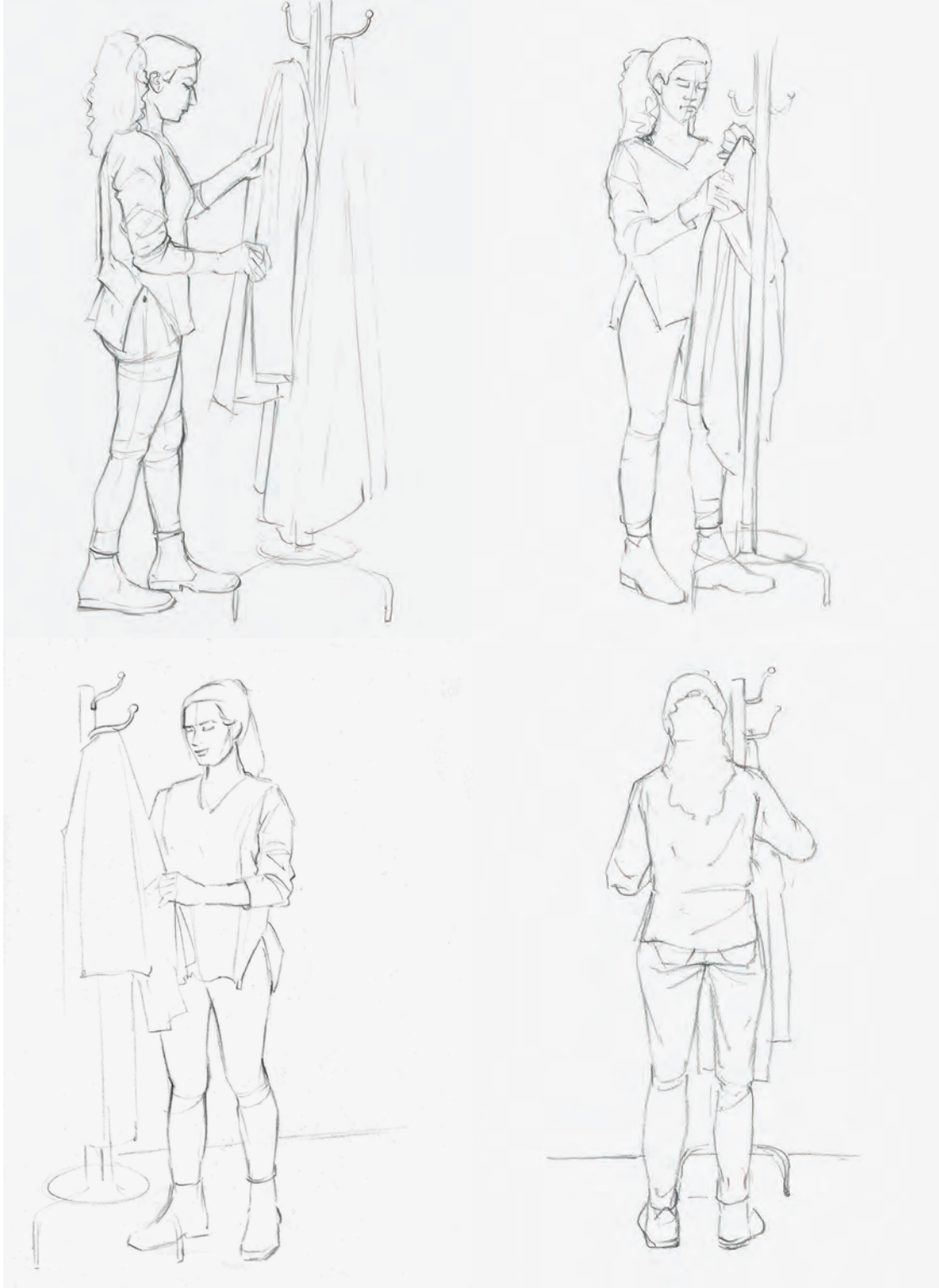
Görsel 2.49: Komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 2.50'yi dikkate alarak atölyenizde paltosunu askıya asan bir modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimini yapınız. Çiziminizi yaparken keçe uçlu kalemler kullanınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, keçe uçlu kalemler, silgi.

Görsel 2.50: Komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 2.51'i dikkate alarak atölyenizde masa çeken ya da dolap itleyen bir modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, keçe uçlu kalem, silgi.

Görsel 2.51: Komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 2.52'yi dikkate alarak atölyenizde çiçeklere su veren bir modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, keçe uçlu kalemler, silgi.

Görsel 2.52: Komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Farklı spor dalları ile ilgili fotoğraflardan faydalanarak kısa süreli çizimler yapınız (Görsel 2.53).

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, keçe uçlu kalem, silgi.

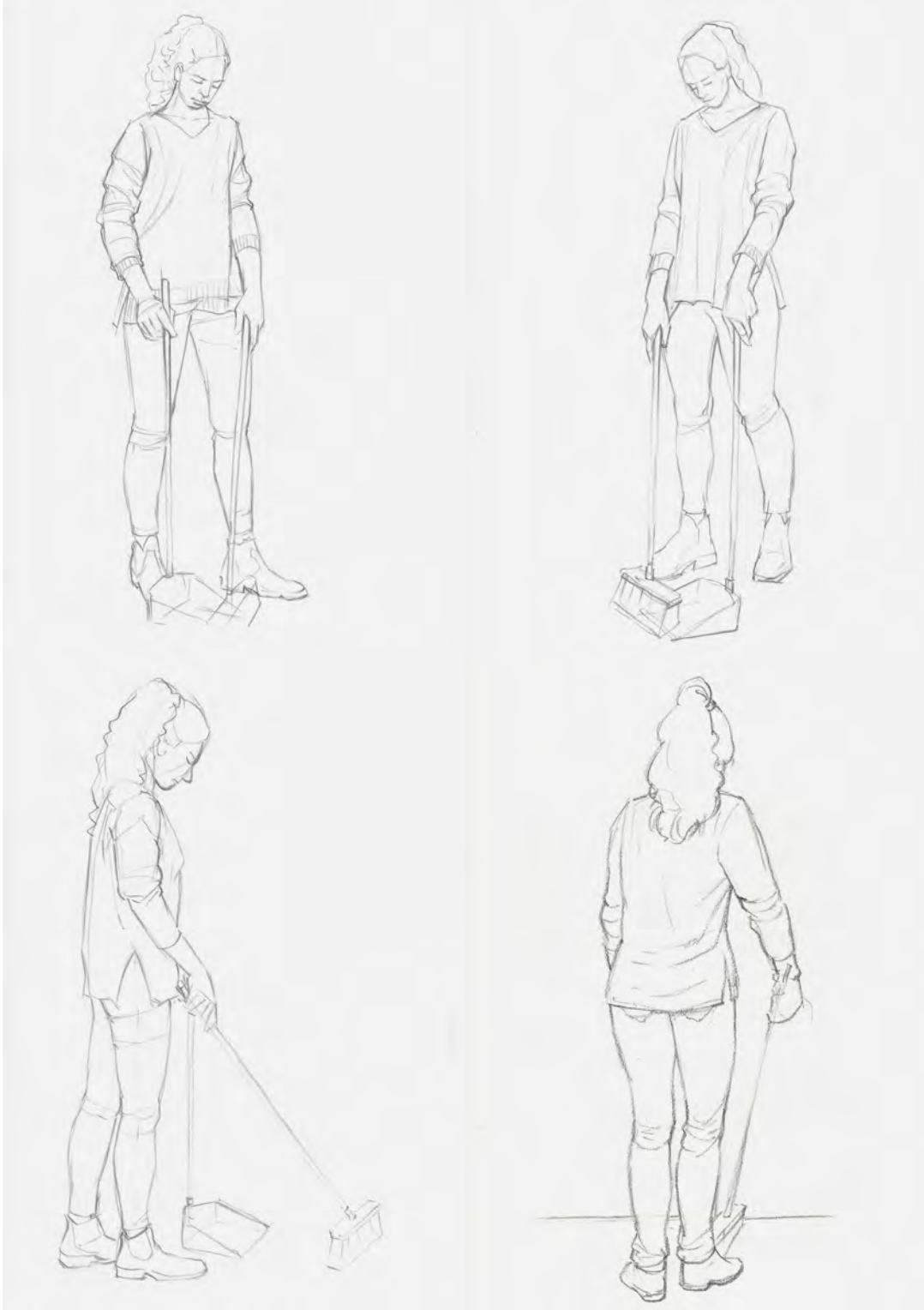
Görsel 2.53: Komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Görsel 2.54'ü dikkate alarak atölyenizde fırça ile temizlik yapan bir modelin farklı yönlerden kısa süreli çizimini yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, keçe uçlu kalemler, silgi.

Görsel 2.54: Komisyon tarafından çizilmiştir.

DON KIŞOT

İspanyol yazar Cervantes Saavedra [Servantes Saavedra (1547-1616)], Batı edebiyatının en önemli yazarlarından biridir. Çeşitli türlerde verdiği eserleri arasında onun tüm dünyada tanınmasını sağlayan Don Quijote (Don Kişot) adlı romanı ve aynı adı taşıyan kahramanıdır.

Don Kişot Serüvenleri

Şövalyelik kitapları okuyan ve kahramanların hayatlarından etkilenen yoksul Don Kişot; onlar gibi macera aramak, mutsuz insanlara yardım etmek, insanlığın baştan çıkmasını önlemek ve adaleti kurmak için gezgin şövalye olmaya karar verir. Böylece eski bir zırh kuşanıp bacaklarında derman kalmamış cılız atı Rosinante'ye (Rozinante) binerek onur ve zafer için macera peşinde koşmaya başlar. Ama bu arada Dulcinea (Dulsineya) adını verdiği düşlerinin kadını yüzünden alaya alınır. Önce şövalye olarak kutsanması gerektiğine inanan Don Kişot, şato sandığı anda hancı tarafından şövalye unvanını alır. Gurur içinde köyünün yolunu tutan kahramanımız, çileden çıkardığı bir grup tüccardan iyice dayak yer. Acınacak bir biçimde evine getirilen Don Kişot'u, yeğeni tedavi eder. Yeğeni köyün papazı ile bir araya gelerek onu yoldan çıkardığına inandıkları, "bütün kötülükleri doğuran" kitapları yakarlar. Bununla da kalmaz, dostlarının hastalığına karşı kitaplığın kapısına duvar örerler. Böylece Don Kişot kitapları bulamayacak, sebep yok olunca hastalık da sona erecektir. Ama Don Kişot bu kez Sanço Panza adında safdil bir köylüyü bir adanın valiliğini vaat ederek yanına alır ve yollara düşer. İkilinin başlarından komik ve trajik olaylar geçer: Yel değirmenleriyle savaşıyor, koyun sürüsünü ordu sanır, hanı şato sanıp para ödemeye yanaşmaz ve dayak yerler. Don Kişot, bu şekilde birçok serüvenden geçer ki çoğu zaman da yenilir ancak cesaretini kaybetmez (Görsel 2.55).

Okuduğunuz parçada geçen olayları ve kahramanları anlatan dostluk ve saygı kavramlarını dikkate alarak kısa süreli çizimler yapınız.

Kullanılabilecek malzemeler

35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, silgi.

Görsel 2.55: Don Kişot ve Sanço Panza heykeli, İspanya

DESENDE ULUSAL ÜSLUP ÖZELLİKLERİ VE ÜLKE ÜSLUPLARI

Aynı zamanda yaşayan sanatçıların görüş tarzları birbirine ne kadar benzerse benzesin bunlar da kendi aralarında birtakım ayrılıklar gösterir. Zaman üsluplarının yanında ülke, ulus ve sanat okullarının üslupları da yer alır. Leonardo da Vinci ve Albrecht Dürer (Albrecht Dürer), Rönesans Dönemi ustalarıdır. Her ikisi de dünyaya Rönesans gözü ve görüşü ile bakmışlardır. Bir önceki kuşağın resimleri ile bunların eserleri karşılaştırılınca insan gözünün kısa bir süre içinde biçimleri kavramada yepyeni bir anlam kazandığı söylenebilir.

Leonardo da Vinci ve Albrecht Dürer, Rönesans Dönemi ustalarıdır. Her ikisi de dünyaya Rönesans gözü ve görüşü ile bakmışlardır. İki ressamın eserleri kendi başlarına ele alınırsa bunların arasında birtakım ayrılıklar olduğunu görülür. Her iki resimde bir yaşlı insan yüzü vardır. Fakat bu yaşlı yüzde iki ustanın aradıkları ve buldukları şeyler birbirinden ayrılır. Leonardo kendi portresi olduğu hâlde daha çok her yaşlı insanda görülen genel niteliklere önem vermiştir (Görsel 2.56). Sanatçı, yüzü tipleştirip özünü belirtmiştir. Alın buruşukluklarının, gözlerin, saç ve sakalın işlenişi hep bu yönde ilerlemiştir. Bireysel ve geçici özelliklerin törpülenmesine gidilmiş, biçimin elden geldiği kadar bu özelliklerden sıyrılması sağlanmıştır.

Dürer'in resmini yaptığı yaşlı insanın yüzünün neresine bakılsa hep bir kere için söz konusu olan, insandan insana değişen özellikler göze çarpıyor. Leonardo'nun portresinde biçim kendine yetiyor, üzerinde fazla düşünmeye zorlamayan güzel bir yaşlı insan yüzü görülüyor. Dürer'e göre insan yüzü ruhun aynasıdır. Yaptığı bir resimde her çizgi, gerçekten yaşanmış bir hayatın izlerini taşıyor (Görsel 2.57). Böylece burada güzellik duygusuna dayanan bir İtalyan biçimciliğine karşılık gerçeklik ve doğruluk kaygısına dayanan bir Alman anlatımcılığından söz edilebilir. Dürer ise insanı, yüzüne yansıyan karakteriyle tanıtmaya çalışıyor. Bu yönüne daha çok karakter ressamlığı denir.

Kaynak: Avrupa Resminde Gerçek Duygusu, S. Eyüboğlu. M. Ş. İspiroğlu, s.19-20, Hayalperest Yayınevi, 2013, İstanbul

Görsel 2.56: Otoportre, 1512, Leonardo da Vinci, Royal Akademi, İngiltere

Görsel 2.57: Yaşlı bir adam çalışması, 1521, Albrecht Dürer, Albertina, Grafik koleksiyonu, Viyana

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

DERCELİ (ANALİTİK) PUANLAMA ANAHTARI

“Canlı Modelden Kısa Süreli Figür Desen Çalışmaları Ünitesi”ndeki çalışmalar aşağıdaki puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖLÇÜTLER	GELİŞTİRİLEBİLİR	YETERLİ	BAŞARILI	PUAN
ORANLARI BELİRLEME (40)	7 PUAN Figür taslağının kâğıt üzerine yerleştirilmesinde başarı sağlayamamıştır.	10 PUAN Figür taslağının kâğıt üzerine yerleştirilmesinde kısmen başarılı olmuştur.	15 PUAN Figür taslağının kâğıt üzerine yerleştirilmesinde başarılı olmuştur.	
	7 PUAN Figürün kendi içinde oran-orantılarını belirlemede başarı sağlayamamıştır.	10 PUAN Figürün kendi içinde oran-orantılarını belirlemede kısmen başarılı olmuştur.	15 PUAN Figürün kendi içinde oran-orantılarını belirlemede başarılı olmuştur.	
	4 PUAN Figür hareketli ise harekette parça- bütün ilişkisini kurmada başarı sağlayamamıştır.	7 PUAN Figür hareketli ise harekette parça- bütün ilişkisini kurmada kısmen başarılı olmuştur.	10 PUAN Figür hareketli ise harekette parça- bütün ilişkisini kurmada başarılı olmuştur.	
DESEN ELEMANLARINI KULLANMA (40)	7 PUAN Denge, hareket, ritim ve çizgi gibi elemanların kullanımında başarı sağlayamamıştır.	25 PUAN Denge, hareket, ritim ve çizgi gibi elemanların kullanımında kısmen başarılı olmuştur.	40 PUAN Denge, hareket, ritim ve çizgi gibi elemanların kullanımında başarılı olmuştur.	
ZAMAN KULLANIMI (10)	4 PUAN Çizim için verilen kısıtlı süreyi verimli kullanamamıştır.	7 PUAN Çizim için verilen kısıtlı süreyi kısmen verimli kullanmıştır.	10 PUAN Çizim için verilen kısıtlı süreyi verimli kullanmıştır.	
MALZEMENİN KULLANIMI (10)	2 PUAN Çalışması için kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem, boya, fırça gibi malzemelerin seçimi ve temini konusunda gerekli hassasiyeti göstermede başarı sağlayamamıştır.	3 PUAN Çalışması için kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem, boya, fırça gibi malzemelerin seçimi ve temini konusunda gerekli hassasiyeti göstermede kısmen başarılı olmuştur.	5 PUAN Çalışması için kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem, boya, fırça gibi malzemelerin seçimi ve temini konusunda gerekli hassasiyeti göstermede başarılı olmuştur.	
	3 PUAN Çalışma sırasında bu malzemelerin tekniğe uygun kullanımı konusunda başarı sağlayamamıştır.	3 PUAN Çalışma sırasında bu malzemelerin tekniğe uygun kullanımı konusunda kısmen başarılı olmuştur.	5 PUAN Çalışma sırasında bu malzemelerin tekniğe uygun kullanımı konusunda başarılı olmuştur.	
TOPLAM PUAN				

Ölçekten 100 üzerinden 45 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde değil demektir. Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için konu ile ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmelisiniz.

3. ÜNİTE

FARKLI DUYGULARIN BEDEN DİLİYLE GÖRSEL İFADESİ

Kavramlar

Duygu
Mimik
Korku
Şaşkınlık
Mutluluk
Sevinç
Öfke
Üzüntü

Hayatın bir parçası olan bu duygudan kaçmak yerine, üstüne giderek bu duyguyu yenmek için çaba göstermek, daha doğru olanıdır. Bu anlamda düşünüldüğünde sanat, insan yaşamının büyük bir bölümünde etkili olan, korku duygusunun üstesinden gelinebilmesi için gösterilen çabalardan biri olarak ön plana çıkmaktadır.

Öğr. Gör. Filiz ÇİMEN
Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü

Ünite Bölümleri

3.1. FARKLI DUYGULARI GÖRSELLEŞTİRME

3. FARKLI DUYGULARIN BEDEN DİLİYLE GÖRSEL İFADESİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

- *İnsanda var olan duygular nelerdir?*
- *Bir insanın hangi duygu içinde olduğu nasıl anlaşılabilir?*
- *Atölye çalışmalarınızda kullanmak üzere gazete, dergi, film ve internet üzerinden farklı duyguların (sevinç, korku, şaşkınlık, üzüntü vb.) beden diliyle ifadelerine ait fotoğraf veya çizimler araştırınız. Edindiğiniz belgelerden bir dosya düzenleyiniz.*

3.1. FARKLI DUYGULARI GÖRSELLEŞTİRME

İnsanı diğer canlılardan ayıran özelliklerinden biri de duygularıdır. **Duygu**; belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim olarak tanımlanır. Mutluluk, hüzün, öfke ve korku insan davranışlarını etkileyen temel duygulardır. Her insan, duygularını hissedebilme açısından doğuştan biyolojik bir donanıma sahiptir.

Gün içerisinde pek çok olayla karşılaşan insan, çevresi ile sürekli iletişim ve etkileşim hâindedir. Karşılaştığı olaylar karşısında insanın neyi nasıl söylediği ve ne yaptığı ön plana çıkar. Bunun yanında vücudun duruşu, yüz ifadeleri, el hareketleri ve göz teması da önemli yer tutar.

Yüz ve beden ifadeleri bilinçli ya da bilinçsiz ortaya çıkabilir. Başlıca “evet” ya da “hayır” anlamında sallamak, omuzları kaldırarak umursamaz olduğunu belirtmek gibi hareketler bilinçli yapılan beden ifadelerine örnek verilebilir.

Bilinçsiz yapılan yüz ve beden hareketlerine duygusal ifadeler denmektedir. Duygular en çok yüze yansır. İnsan yüzü; alın, kaşlar, göz kapakları, burun, dudaklar, çene, kulaklar ve ten renginden oluşan bir bütündür. Yüzün utanma esnasında kızarıp korkarken sararması; ağlama, gülme ya da somurtma durumlarında kaş, göz ve ağızdaki değişimler duygusal ifadelerin yüzdeki yansımalarına örnek gösterilebilir. Yüzdeki bu değişimler mimik olarak adlandırılır. Mimikler duyguların yüzde harekete geçmiş hâlidir. Duygular mimikler sayesinde kolaylıkla ifade edilebilir. Yüz kaslarının hareketi ve kasılıp gevşemesi mimiklerin oluşmasında önemli rol oynar (Görsel 3.1 ve 3.2).

Görsel 3.1: Korku ifadesi

Görsel 3.2: Sevinç ifadesi

İNCELEME

- Görsellerdeki kişilerin yüz ve beden hareketlerinden hangi duyguların anlaşıldığını altındaki bırakılan noktalı yerlere yazınız.

Görsel 3.3a:

Görsel 3.3b:

Görsel 3.3c:

Görsel 3.3ç:

Görsel 3.3d:

Görsel 3.3e:

3.1.1. Çeşitli Duygu Durumlarında Bedenin İfadesini Görselleştirme

Korku, şaşkınlık, sevinç gibi duyguların etkisiyle yüzde çeşitli değişimler meydana geldiği gibi vücut hareketlerinde de (el, kol, bacak ve ayakların duruşu) farklılaşmalar yaşanır. Kısa süreli olduğundan hareketlerdeki bu değişimleri olay anında gözlemleyip incelemek her zaman mümkün olmayabilir. Hareketlerin fotoğraflarını çekmek, eskiz ve taslaklarını çizmek duyguları görsel hâle getirebilmek adına çizim yapan kişinin işini kolaylaştırabilir.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 3.4 ve 3.5'i atölyenizdeki etkileşimli tahtada açınız. Figürlerin yüz ve vücut hareketlerini inceleyerek kompozisyonlarda hangi duygunun işlendiğini söyleyiniz. Eskiz defterinize kompozisyonların desenini çiziniz.

Görsel 3.4: Babanın Bedduası, 1777-78, Jean Michel Moreau (Jan Mişel Möro), Chicago Sanat Enstitüsü, ABD

Görsel 3.5: Evden Ayrılış, 1769, Jean-Baptiste Greuze (Jon Babtist Gruz), Chicago Sanat Enstitüsü, ABD

Korku

Tehdit ya da bilinmeyen bir durum karşısında duyulan huzursuzluk ve telaş olarak tanımlanabilir. Korkuya sebep olan faktörler kişiden kişiye değişiklik gösterir. Korkan birinde hareketsiz ve nefessiz kalma ya da hızlı hızlı nefes alıp verme durumları gözlenir. Bunun yanında deri renginin soluklaşması, soğuk terleme, saçların dikleşmesi, kasların özellikle dudakların titremesi, ağız kuruluğu ve göz kürelerinin dışarı fırlaması gibi değişimler meydana gelir.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 3.6'yı inceleyerek figürün yüzünde hangi duyguyu gördüğünüzü söyleyiniz. Portrenin ait olduğu vücudu tamamlamak için gövde, kol, bacak, ayak ve el hareketlerinin nasıl olabileceği hakkında fikir yürüterek taslağını çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

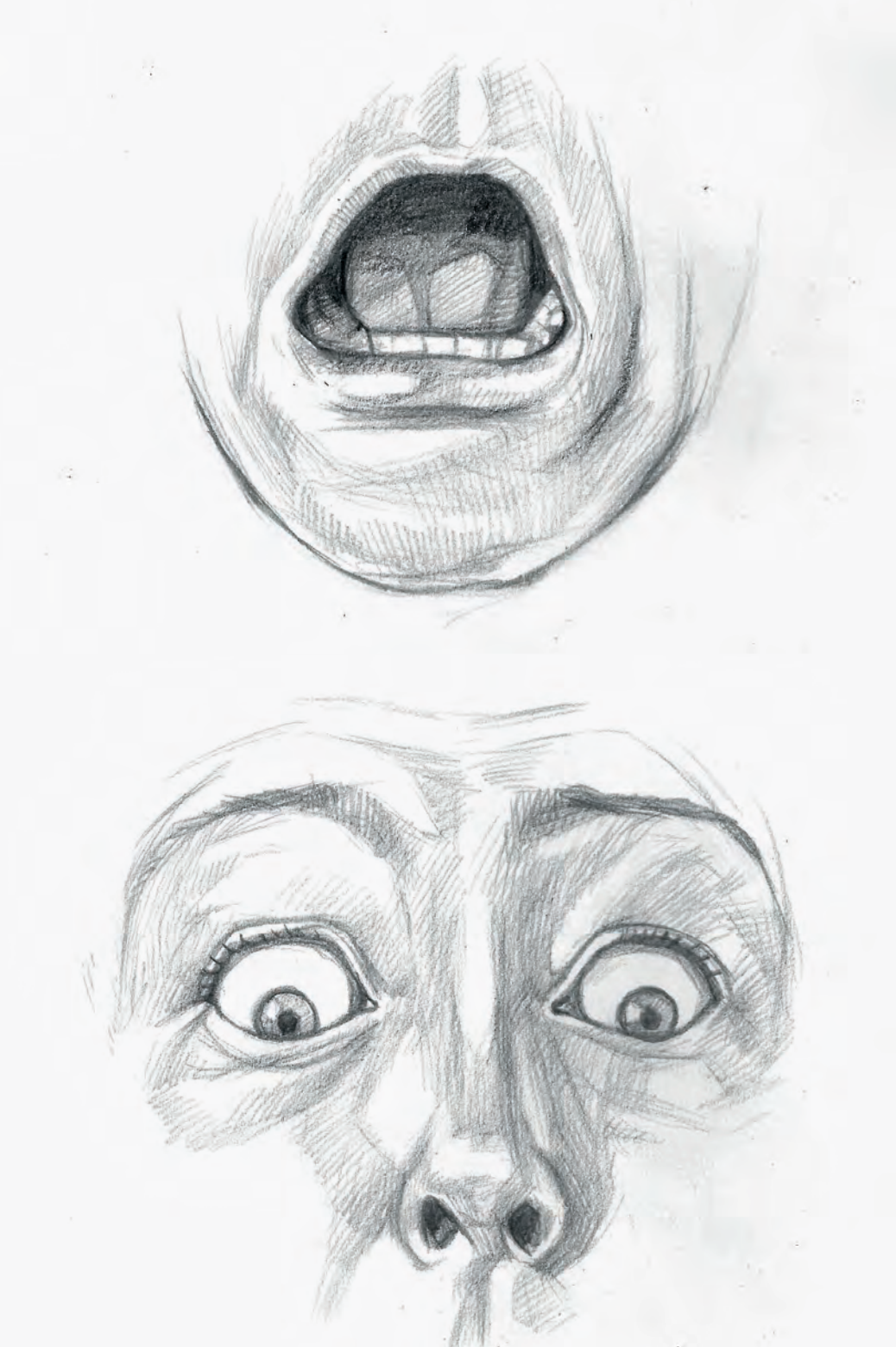
- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemi, silgi.

Görsel 3.6: Korku esnasında kadın yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

Korku Durumunda Yüz Bölgelerinin Aldığı Şekiller

Ağız; açık, katılaşmış, köşeleri geriye doğru çekilmiş ve aşağı doğru sarkmış durumdadır. Yanakların alt kısmı ağzın hareketine uygun şekilde aşağı ve geriye doğru çekilmiştir. Gözler açık, bakışlar bir noktaya doğrulmuş, göz bebeği genişlemiş, alt göz kapağı ise gerginleşmiştir. Kaşlar yukarı kalkıktır, burun delikleri genişlemiştir. Alındaki çizgiler çapraz ve buruşuktur (Görsel 3.7 ve 3.8).

Görsel 3.7: Korku esnasında kaş, göz ve ağız ifadeleri, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Korku esnasında erkek yüzünün duruşunu anlatan Görsel 3.8'i inceleyiniz.
- Atölyenizde yüzünde korku ifadesi oluşturabilen bir erkek arkadaşınızı model yapınız.
- Modelin fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli eskizlerini çalışınız.
- Fotoğraflardan, eskizlerden veya verilen görsellerden faydalanarak korkmuş erkek portreleri çizin.
- Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çizdiğiniz portrelerin korku duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ederek düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.8: Korku esnasında erkek yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Korku esnasında kadın yüzünün duruşunu anlatan Görsel 3.9'u inceleyiniz.
- Atölyenizde yüzünde korku ifadesi oluşturabilen bir kız arkadaşınızı model yapınız.
- Modelin fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli eskizlerini çalışınız.
- Fotoğraflardan, eskizlerden veya verilen görsellerden faydalanarak korkmuş kadın portreleri çiziniz.
- Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çizdiğiniz portrelerin korku duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ederek düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.9: Korku esnasında kadın yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Atölyenizde arkadaşlarınızdan birini model olarak seçiniz.
- Modelin korku esnasında farklı pozlar vermesini sağlayarak fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli çizimlerini yapınız.
- Verilen görsel, fotoğraf ve kısa süreli çizimlerden yararlanarak korku duygusunu anlatan figürler çizin.
- Çalışmanızı tamamladıktan sonra çiziminizin korku duygusunu yansıtıp yansıtmadığına yönelik düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Görsel 3.10, 3.11, 3.12, 3.13 ve 3.14'ü de aynı yöntemle çizin.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

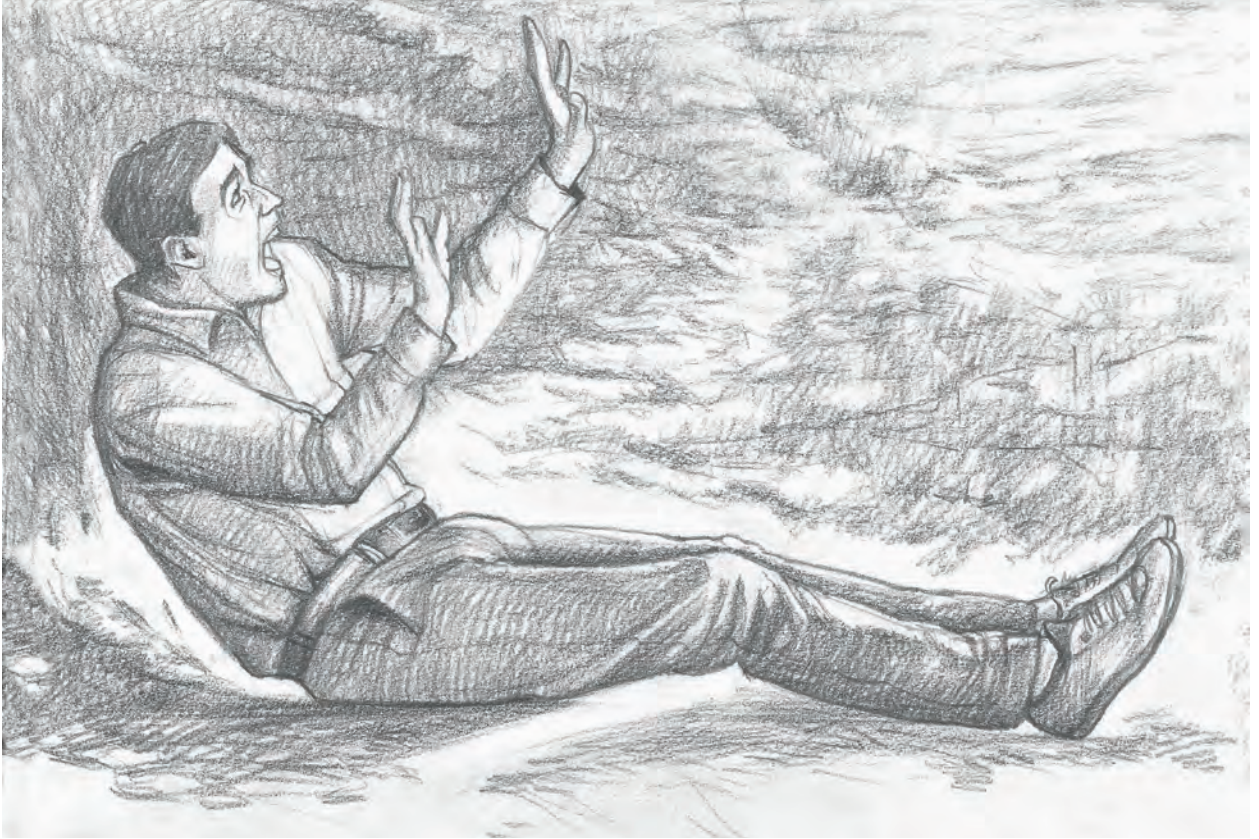
Görsel 3.10: Korku esnasında beden ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.11: Korku esnasında beden ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.12: Ophelia'nın (Ofelya) Mezarı başında Hamlet ve Laertes (Leartis), 1843, Eugène Delacroix (Yucin Delakurua), Ulusal Sanat Galerisi, ABD

Görsel 3.13: Korku esnasında beden ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.14: Savaşın Getirdikleri, 1863, Francisco de Goya, Pomana Koleji Sanat Müzesi, ABD

Şaşkınlık

Düşüncelerin dağılması, karışması, kişinin ne yapacağını bilemez duruma gelmesi olarak tanımlanabilir. **Şaşırma**, kişinin beklenmedik anda ortaya çıkan iyi ya da kötü olaylar karşısında ne yapacağına ve nasıl davranacağına karar verememe durumunda yaşadığı duygudur.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 3.15'i inceleyerek figürün yüzünde hangi duyguyu gördüğünüzü söyleyiniz. Portrenin ait olduğu vücudu tamamlamak için gövde, kol, bacak, ayak ve el hareketlerinin nasıl olabileceği hakkında fikir yürüterek taslağını çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

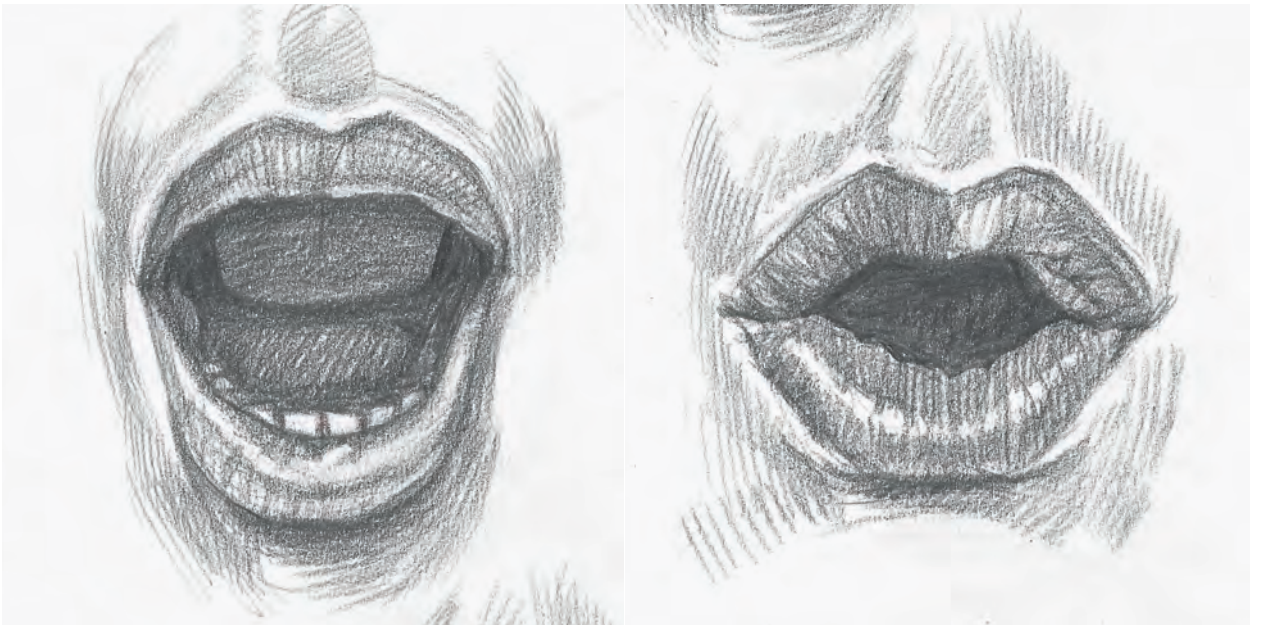
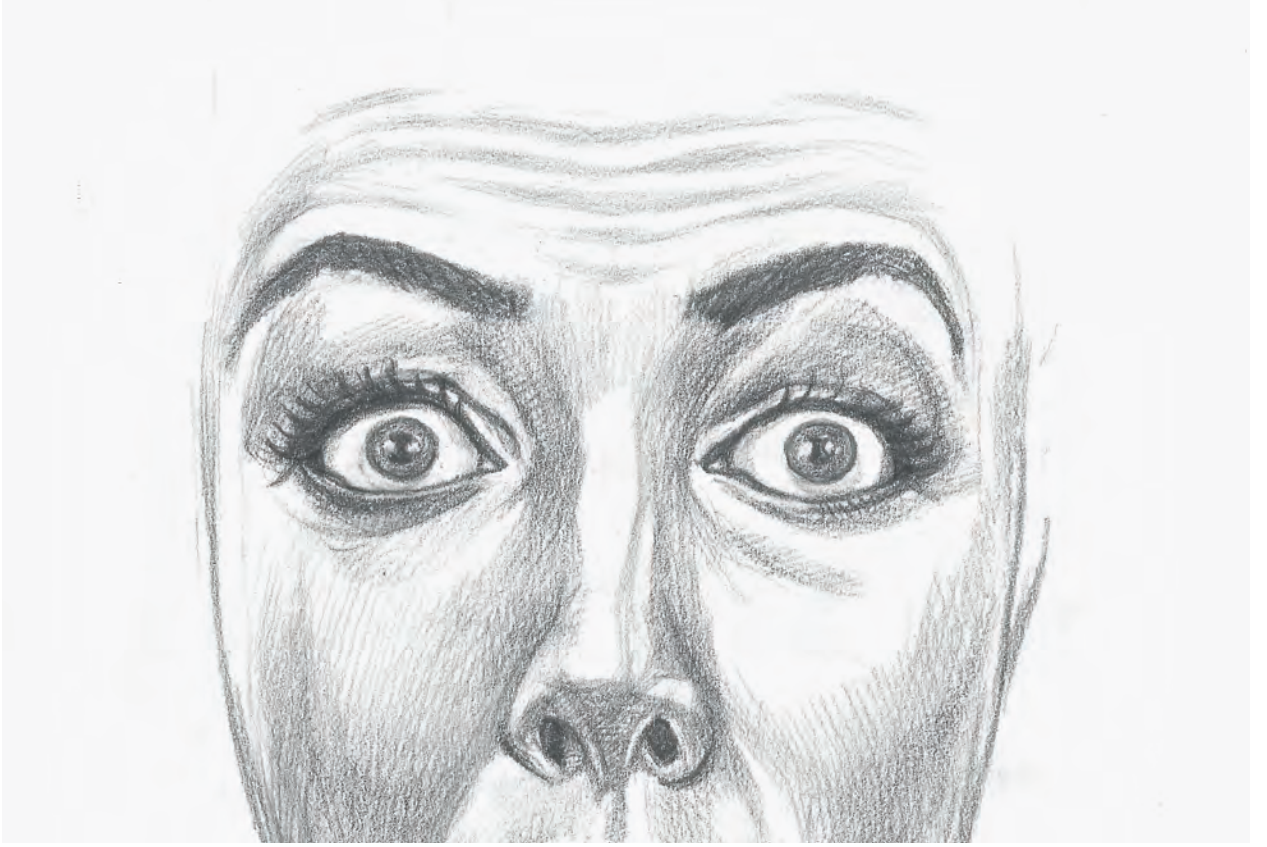
- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.15: Şapkalı Otoportre, 1630, Rembrandt, Pinakothek Müzesi, Almanya

Şaşkınlık Durumunda Yüz Bölgesinin Aldığı Şekiller

Kaşlar, yukarı doğru ve köşelidir. Alında yatay çizgiler vardır. Gözler ayrılmışçasına açık ve yuvarlaktır. Ağız; açık, aşağı doğru sarkık ve "O" harfi şeklindedir (Görsel 3.16).

Görsel 3.16: Şaşkınlık esnasında kaş, göz ve ağız ifadeleri, komisyon tarafından çizilmiştir.

İNCELE-ÇİZ

- Şaşkınlık esnasında bir erkek yüzünün duruşunu anlatan görseli inceleyiniz. Daha önce araştırdığınız fotoğraflardan veya verilen görsellerden faydalanarak eskiz defterinize yüzünde şaşkınlık ifadesi olan erkek portreleri çiziniz (Görsel 3.17).

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemi, silgi.

Görsel 3.17: Şaşkınlık esnasında erkek yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

İNCELE-ÇİZ

- Şaşkınlık esnasında bir kadın yüzünün duruşunu anlatan görseli inceleyiniz (Görsel 3.18). Daha önce araştırdığınız fotoğraflardan veya verilen görsellerden faydalanarak eskiz defterinize yüzünde şaşkınlık ifadesi olan kadın portreleri çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemı, silgi.

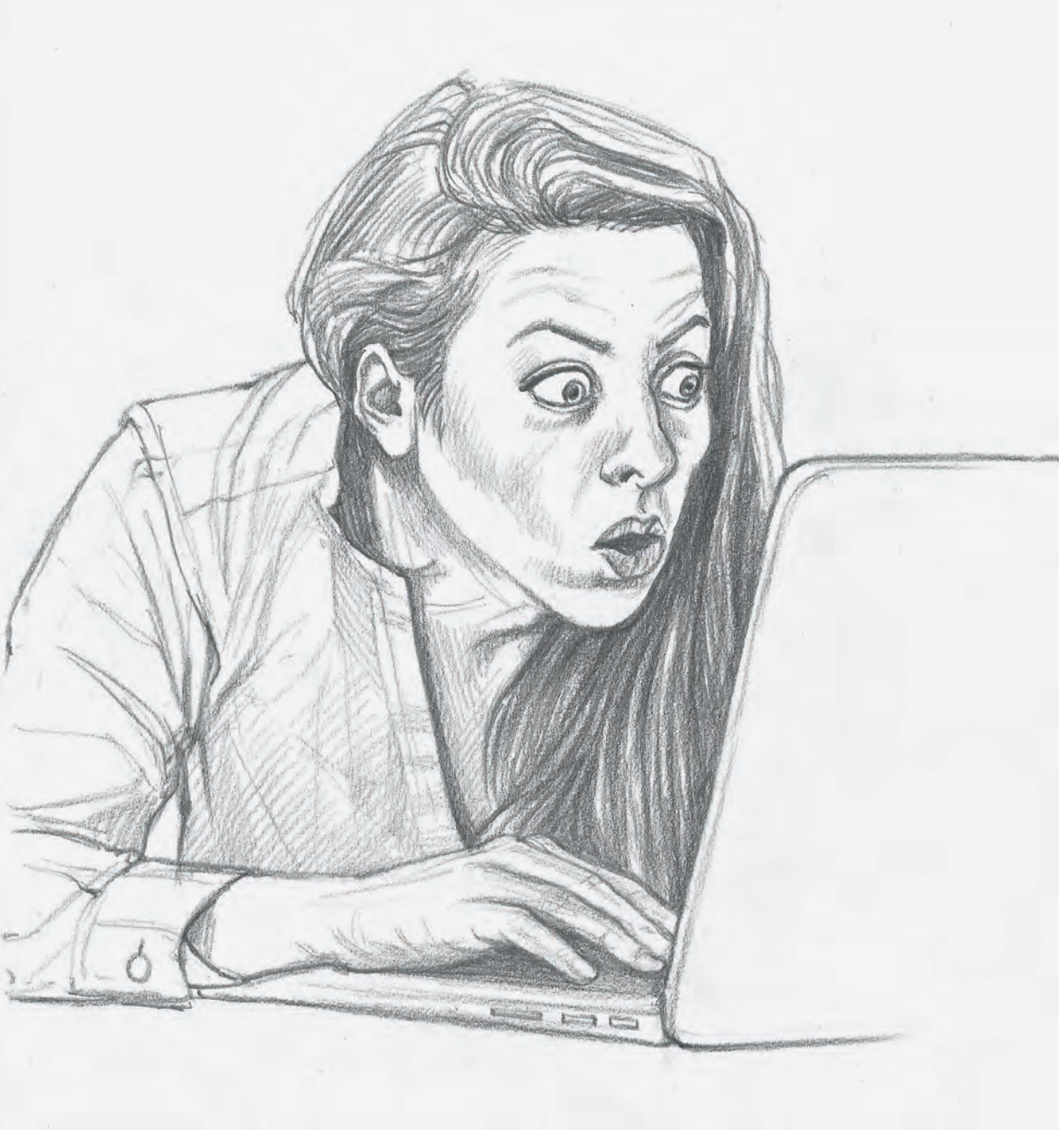
Görsel 3.18: Şaşkınlık esnasında kadın yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Şaşkınlıkla ilgili çizim yapmak üzere atölyenizde arkadaşlarınızdan birini model olarak seçiniz.
- Modelin şaşkınlık esnasında farklı pozlar vermesini sağlayarak fotoğraflarını çekiniz veya kısa süreli çizimlerini yapınız.
- Verilen görsellerden, fotoğraflardan ve çizdiğiniz eskizlerden yararlanarak şaşkınlık ile ilgili çizimler yapınız.
- Çalışmanızı tamamladıktan sonra çiziminizin şaşkınlık duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ediniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemi, silgi.

Görsel 3.19: Şaşkınlık esnasında beden ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.20: Şaşkınlık esnasında beden ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.21: Şaşkınlık esnasında beden ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Mutluluk veya Sevinç

Mutluluk, hâlimden memnun olma ve kendini iyi hissetme olarak tanımlanabilir. En iyi göstergesi gülümsemedir. Çoğunlukla ağız ve göz bölgesinde izlenebilen mutluluk kaş ve alın bölgesinde önemli değişikliklere neden olmaz. Bu duygu ile birlikte kişinin vücudu daha canlı, kıpır kıpır ve hareketlidir.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 3.22'yi inceleyerek figürün yüzünden hangi duygunun anlaşıldığını söyleyiniz. Atölyenizde verilen görselin desenini çiziniz.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.22: Otoportre, 18. yüzyıl, Elisabeth Vigée-Lebrun (Elizabet Vije Lebran), Morgan Müzesi, ABD

Mutlu Bir İnsanın Yüz Bölgesinin Aldığı Şekiller

Kaşlar hafifçe aşağı doğru sarkıktır. Gözler; parlak, kısık ve gülerken daha kapalıdır. Dış kenarları kırışık olan gözlerin altlarında torbalanma olabilir. Ağız köşeleri yukarı kalkıktır. Tebessüm ederken kapalı veya hafif açık olan ağzın gülerken köşeleri yukarı ve geriye çekilmiştir. Dişler görünür durumdadır ve üst dudak gergindir. Yanaklar yukarı kalkıktır ve gözün alt kenarına doğru çekilmiştir. Yüz enine genişlerken burun uzamış izlenimi verir veya kırışık görünür (Görsel 3.23).

Görsel 3.23: Mutluluk veya sevinç ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Mutluluk veya sevinç esnasında erkek yüzünün duruşunu anlatan görseli inceleyiniz (Görsel 3.24).
- Atölyenizde yüzünde sevinç ifadesi oluşturabilen bir erkek arkadaşınızı model yapınız.
- Modelin fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli eskizlerini çalışınız.
- Fotoğraflardan, eskizlerden veya verilen görsellerden faydalanarak sevinçli erkek portreleri çiziniz.
- Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çizdiğiniz portrelerin sevinç duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ederek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.24: Nicolas Michel Cury'nin (Nikılıs Mişel Cüri) Portresi, 1785, Charles-Nicolas Cochin (Çarls Nikılıs Koşin) , Getty Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Mutluluk veya sevinç esnasında kadın yüzünün duruşunu anlatan görseli inceleyiniz (Görsel 3.25).
- Atölyenizde yüzünde sevinç ifadesi oluşturabilen bir kız arkadaşınızı model yapınız.
- Modelin fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli eskizlerini çalışınız.
- Fotoğraflardan, eskizlerden veya verilen görsellerden faydalanarak yüzünde sevinçli bir ifade olan kadın portreleri çiziniz.
- Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çizdiğiniz portrelerin sevinç duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ederek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.25: Emma Hamilton'ın (Emma Hemiltın) Portresi, 1791, Angelica Kauffmann (Ancelika Kofman), Metropolitan Müzesi, ABD

UYGULAMA

- Atölyenizde arkadaşlarınızdan birini model olarak seçiniz.
- Modelin sevinç esnasında farklı pozlar vermesini sağlayarak fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli çizimlerini yapınız.
- Verilen görsel, fotoğraf ve kısa süreli çizimlerden yararlanarak sevinç duygusunu anlatan figürler çizin.
- Çalışmanızı tamamladıktan sonra çiziminizin sevinç duygusunu yansıtıp yansıtmadığı ile ilgili olarak düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Görsel 3.26 ve 3.27'yi de aynı yöntemle çizin.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.26: Mutluluk ve sevinç duygusunun bedensel ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.27: Bizi Tüketen Erkeklerin Rüyası ,1797, Francisco Goya, Prado Müzesi, Madrid, İspanya

Öfke (Kızgınlık)

İnsan, istekleri engellendiğinde öfkelenir. Bu duygu planlanan bir işin rayından çıkmasıyla kendini gösterebilir. Öfke durumunda kan basıncı artar, nabız ve nefes alıp verme hızlanır, kaşlar çoğunlukla çatılır. Bunun yanında gözler açılır, burun delikleri genişler ve ağız sıkıca kapatılır.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 3.28'i inceleyerek kompozisyonun anlaşıldığını ve bu duyguya bağlı olarak figür hareketlerini yorumlayınız. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Eskiz defterinize verilen görselin desenini çiziniz.

Görsel 3.28: Öfke (kızgınlık) ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

Öfke Durumunda Yüz Bölgelerinin Aldığı Şekiller

Ağız kapalı ise dudaklar ve dişler sıkılmış, açık ise kalkık ve öne uzatılmış durumdadır. Kaşlar; çatılmış, çatılma nedeniyle aşağı doğru çekilmiştir. Gözler; açılmış, bir noktada sabitlenmiş, kızarmış ve göz bebeği küçülmüş olabilir. (Görsel 3.29).

Görsel 3.29: Öfke (kızgınlık) ifadesi, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Öfke veya kızgınlık esnasında erkek yüzünün duruşunu anlatan görseli inceleyiniz (Görsel 3.30).
- Atölyenizde yüzünde öfke veya kızgınlık ifadesi oluşturabilen bir erkek arkadaşınızı model yapınız.
- Modelin fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli eskizlerini çalışınız.
- Fotoğraflardan, eskizlerden veya verilen görsellerden faydalanarak öfkeli veya kızgın erkek portreleri çizin.
- Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çizdiğiniz portrelerin öfke veya kızgınlık duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ederek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.30: Öfke (kızgınlık) esnasında erkek yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Öfke veya kızgınlık esnasında kadın yüzünün duruşunu anlatan görseli inceleyiniz (Görsel 3.31).
- Atölyenizde yüzünde öfke veya kızgınlık ifadesi oluşturabilen bir kız arkadaşınızı model yapınız.
- Modelin fotoğraflarını çekiniz veya kısa süreli eskizlerini çalışınız.
- Fotoğraflardan, eskizlerden veya verilen görsellerden faydalanarak öfkeli veya kızgın kadın portreleri çizin.
- Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çizdiğiniz portrelerin öfke veya kızgınlık duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ederek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.31: Öfke (kızgınlık) esnasında kadın yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.32: Kızgın Anne (Detay), 1798, Jean-Baptiste Greuze, Washington Ulusal Sanat Galerisi Washington, ABD

Üzüntü

Mutsuzluk, acı çekme, depresyon ya da hüznün gibi duyguların genel adıdır. Bir kayıp durumunda verilen tepki olarak da tanımlanabilen **üzüntü** en çok göz bölgesinde izlenir. Boynu bükük durma, ağlamaklı ifade, bakışların aşağı doğru olması ve düşük omuzlar da üzüntü belirtileri arasındadır.

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 3.33'ü inceleyerek kompozisyondan hangi duygunun anlaşıldığını söyleyiniz. Eskiz defterinize verilen görselin desenini çiziniz.

Görsel 3.33: Bitkin, 1882, Vincent van Gogh, Van Gogh Müzesi, Amsterdam

İNCELE-ÇİZ

- Görsel 3.34 ve 3.35'i inceleyerek kompozisyonlarda hangi duygunun anlatıldığını ve bu duyguya bağlı olarak figür hareketlerini yorumlayınız. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Eskiz defterinize verilen görsellerin desenini çiziniz.

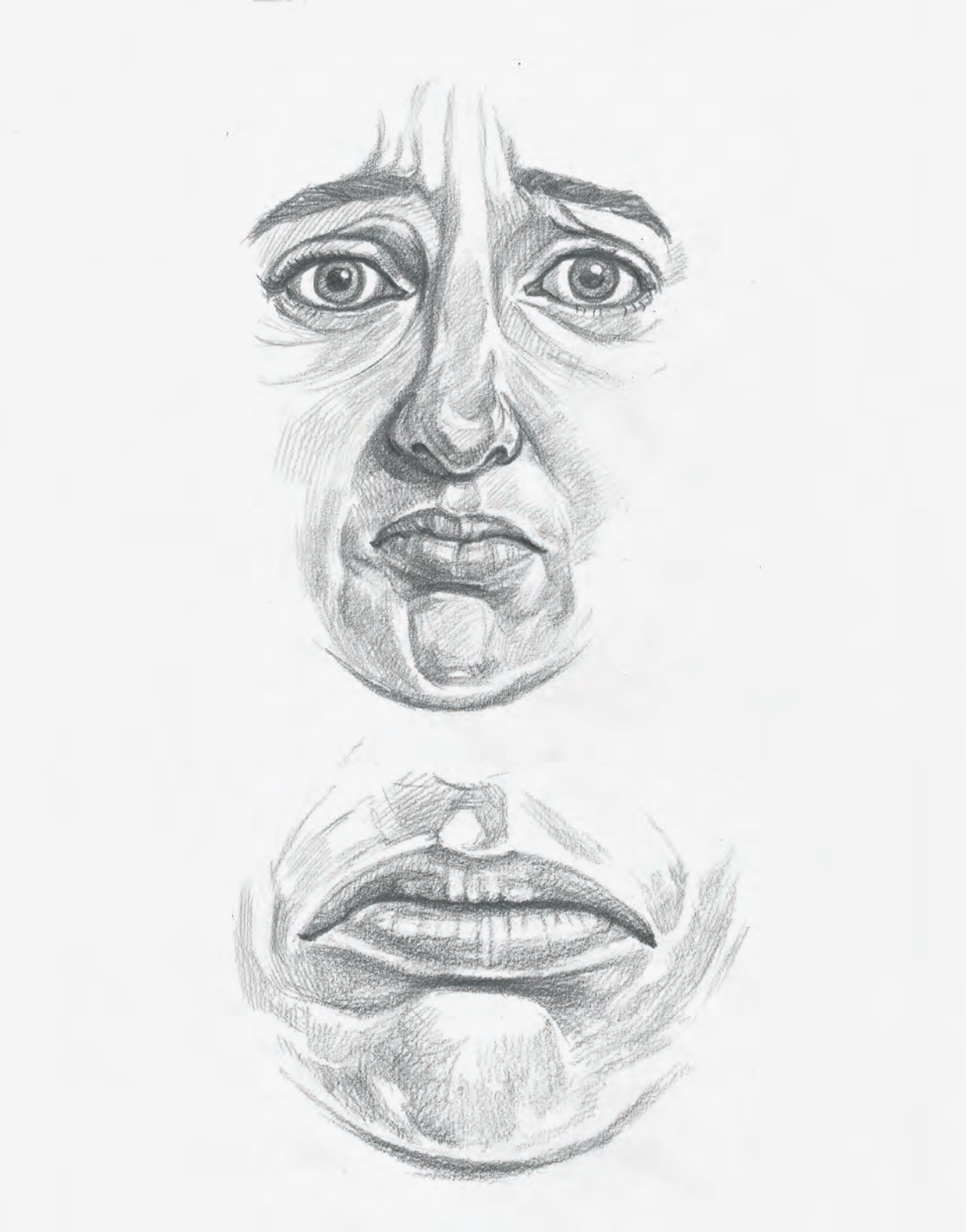
Görsel 3.34: *Dul ve Yetimler*, 1919, Käthe Kollwitz (Kite Kolvitz), İllinois (İliyon) Eyselat Üniversitesi Sanat Galerisi, ABD

Görsel 3.35: *Sıkıntı*, 1897, Käthe Kollwitz, Beş Kolej ve Tarihi Deerfield Müzesi Konsorsiyumu, ABD

Üzüntülü Bir İnsanın Yüz Bölgesinin Aldığı Şekiller

Kaşlar ve alındaki kaslar gergindir. Birbirine yakın ve yukarı doğru eğik olan kaşların uçları ise aşağı iner. İki kaş arasında dikey buruşma görülür. Göz kapakları kasılmış ve kısmen kapalı olabileceği gibi üst kapaklar aşağıya sarkmış olabilir. Ağız kapalı ise köşeleri aşağı sarkar ve üst dudağın ortası yukarı çekilir, açık ise dudaklar gergindir ve titreme olabilir. Alnın ortasında yatay ve dikey çizgiler vardır (Görsel 3.36).

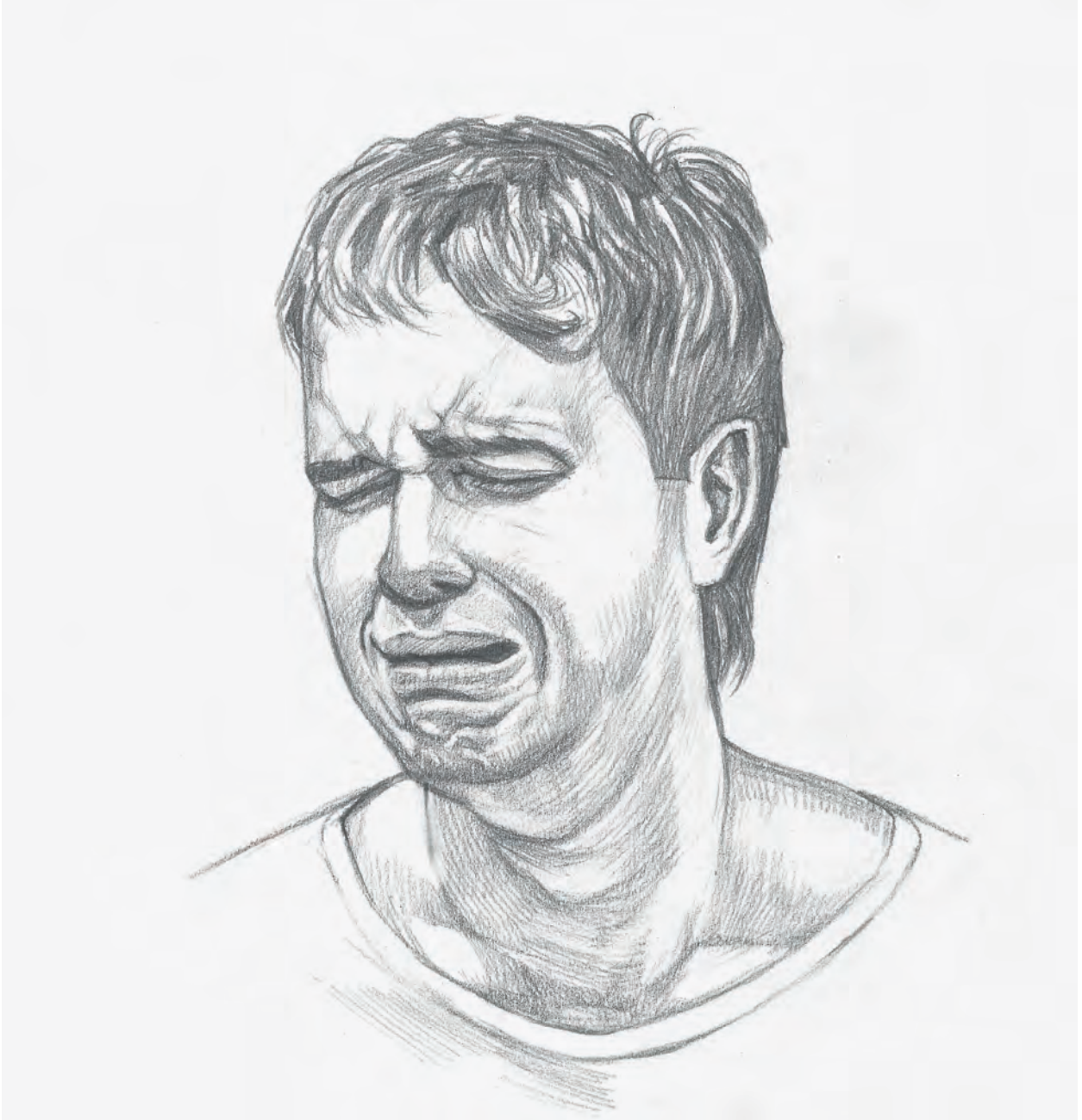
Görsel 3.36: Üzüntü durumunda kaş, göz ve ağız ifadeleri, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Üzüntü esnasında erkek yüzünün duruşunu anlatan görseli inceleyiniz (Görsel 3.37).
- Atölyenizde yüzünde üzüntü ifadesi oluşturabilen bir erkek arkadaşınızı model yapınız.
- Modelin fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli eskizlerini çalışınız.
- Fotoğraflardan, eskizlerden veya verilen görsellerden faydalanarak üzüntülü erkek portreleri çiziniz.
- Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çizdiğiniz portrelerin üzüntü duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ederek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.37: Üzüntülü erkek yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

- Üzüntü esnasında kadın yüzünün duruşunu anlatan görseli inceleyiniz (Görsel 3.38).
- Atölyenizde yüzünde üzüntü ifadesi oluşturabilen bir kız arkadaşınızı model yapınız.
- Modelin fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli eskizlerini çalışınız.
- Fotoğraflardan, eskizlerden veya verilen görsellerden faydalanarak üzüntülü kadın portreleri çizin.
- Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çizdiğiniz portrelerin üzüntü duygusunu yansıtıp yansıtmadığını kontrol ederek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

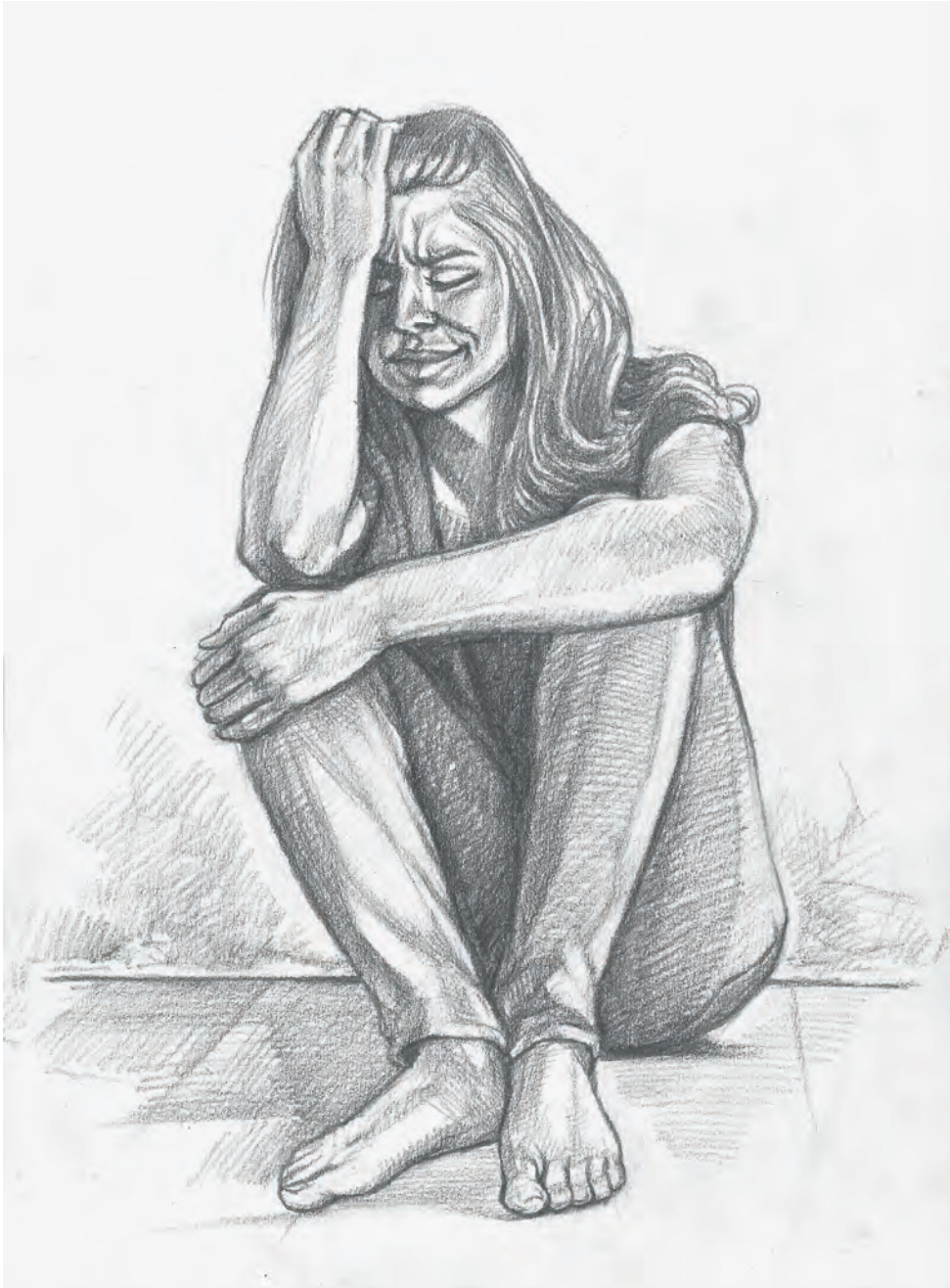
Görsel 3.38: Üzüntülü kadın yüzü, komisyon tarafından çizilmiştir.

UYGULAMA

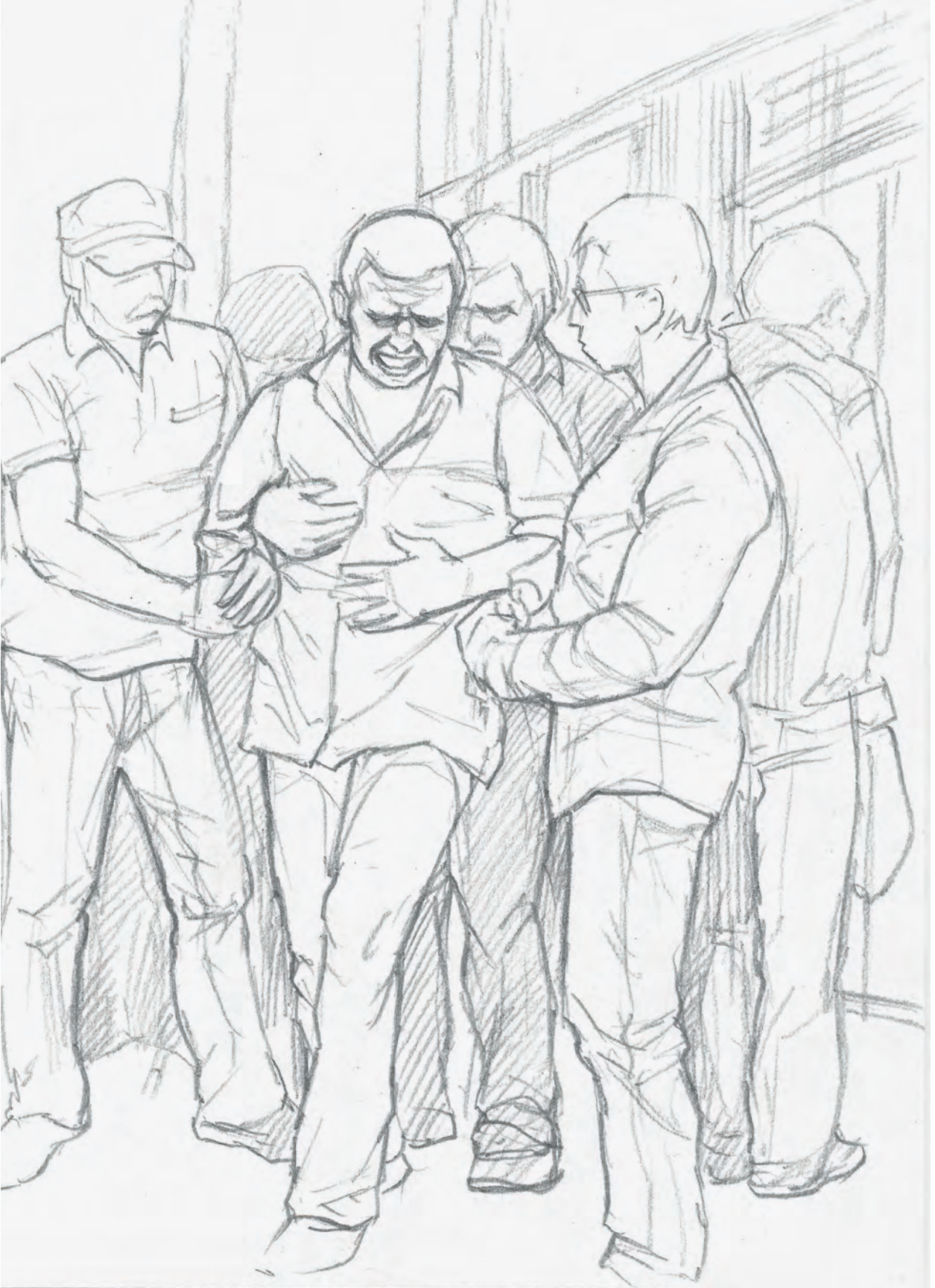
- Atölyenizde arkadaşlarınızdan birini model olarak seçiniz.
- Modelin üzüntü esnasında insan bedeninin duruşu ile ilgili farklı pozlar vermesini sağlayarak fotoğraflarını çekiniz ve kısa süreli çizimlerini yapınız.
- Verilen görsel, fotoğraf ve kısa süreli çizimlerden yararlanarak üzüntü duygusunu anlatan figürler çizin.
- Çalışmanızı tamamladıktan sonra çiziminizin üzüntü duygusunu yansıtmadığı ile ilgili olarak düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Görsel 3.39, 3.40 ve 3.41'i aynı yöntemle çizin.

Kullanılabilecek malzemeler

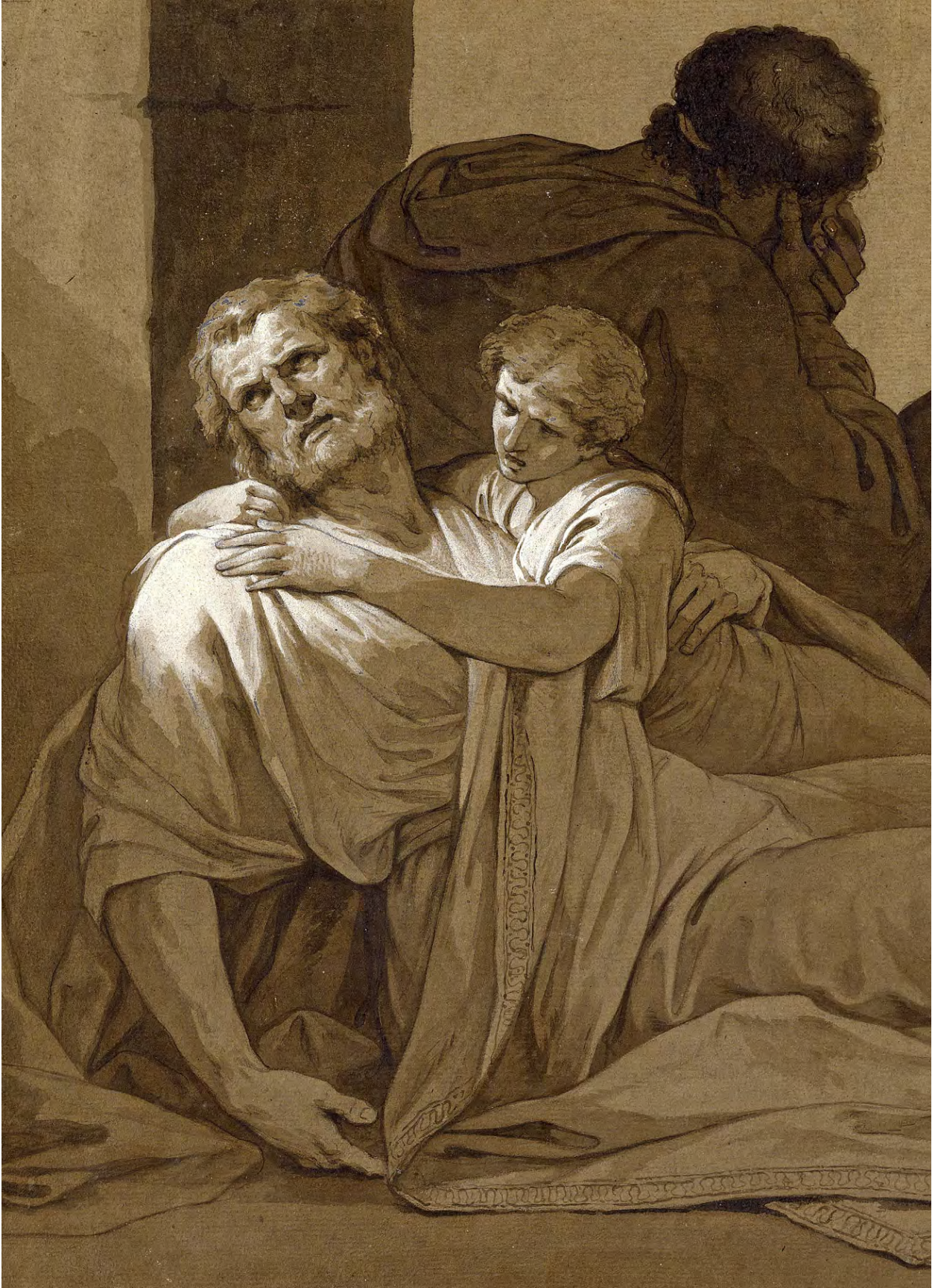
- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalem, silgi.

Görsel 3.39: Oturan üzgün kadın, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.40: Üzgün adam ve onu teselli eden insanlar, komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 3.41: Sokrates'in Ölümü (Detay), Jean-Francois-Pierre Peyron, 1787, Getty Müzesi, ABD

Görsel 3.42: Köroğlu heykeli, 1980, Ferit Özşen, Bolu

Köroğlu Destanı

Asıl adı Ruşen Ali olan Köroğlu, 16. yy.da Bolu'nun Dörtdivan ilçesinde yaşamış bir halk ozanıdır. Halk şairleri içerisinde haksızlıkla mücadelenin ve özgürlüğün sembolü sayılan Köroğlu'nun, III. Murat zamanında Osmanlı ordusuyla İran seferlerine katıldığı bilinmektedir (Görsel 3.42 ve 3.43).

Köroğlu Destanı, ana kahraman Ruşen Ali (Köroğlu) ve babası Seyis Yusuf'un Bolu Beyi ile olan mücadelelerini ele alır. Bolu Beyi güvendiği seyislerinden Yusuf'a, "Çok hünerli ve değerli bir at bul." emrini verir. Seyis Yusuf uzun süre Bolu Beyi'nin isteğine uygun bir at arar. Büyüdüklerinde istenen niteliklere sahip olacağına inandığı iki tay bulur ve bunları satın alır. Bolu Beyi bu tayların çok zayıf olduklarını görünce çok kızar ve Seyis Yusuf'u cezalandırır. Aldığı ceza neticesinde Yusuf'un gözleri görmez olur. Kör olup işinden de kovulan Yusuf, sıska taylarla birlikte evine döner ve oğlu Ruşen Ali'ye verdiği talimatlarla tayları büyütür. Artık Köroğlu takma adıyla anılan Ruşen Ali, babasının buyrukları doğrultusunda atları yetiştirir. Taylardan biri olağanüstü bir at hâline gelir ve Köroğlu ona Kırat adını verir. Kırat da destan kahramanı Köroğlu kadar ünlenir.

Seyis Yusuf, gözlerini açacağına ve onu güçlü kılaacağına inandığı üç sihirli köpüğü içmek üzere oğlu ile birlikte bir pınara gider. Ancak Köroğlu, babasına getirmesi gereken bu köpükleri kendisi içerek yiğitlik, şairlik özelliklerinin yanında olağanüstü güçler de kazanır. Bunun üzerine Seyis Yusuf, oğluna adaletten sapmış olan Bolu Bey'inden hesap sorması gerektiğini vasiyet eder. Köroğlu, Çamlıbel'e yerleşip bölgenin yiğitlerini yanına aldıktan sonra hem babasına yaptıklarından hem de adaletsiz hükümlerinden dolayı Bolu Beyi'ni tahtından eder. Hayatını yoksul ve çaresizlere yardım ederek geçiren

Görsel 3.43: Köroğlu heykeli, 1980, Ferit Özşen, Bolu

Köroğlu, halk inancına göre "Silah icat edildi, mertlik bozuldu." dedikten sonra kırklara (tasavvufta ermişliğin son mertebesi) karışır.

Benden selam olsun Bolu Beyi'ne,
Çıkıp su dağlara yaslanmalıdır.
At kişnemesinden kargı sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir.

Düşman geldi tabur tabur dizildi.
Alnımıza kara yazı yazıldı.
Tüfek icat oldu, mertlik bozuldu.
Eğri kılıç kında paslanmalıdır.

Köroğlu döner mi kendi şanından?
Ayırır çoğunu er meydanından
Kırat köpüğünden, düşman kanından
Çevre dolup şalvar ıslanmalıdır.

- Anlatılan olaylardan yola çıkarak destanda yer alan kahramanlarla ilgili kısa süreli taslaklar ve eskizler çiziniz.

Çiziminizi yaparken sorumluluk ve adalet kavramlarını dikkate alınız.

Kullanılabilecek malzemeler

- 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemi, silgi.

ÇAĞDAŞ RESMİMİZİN İLK DÖNEMİ: 1914

Çağdaş sanat birdenbire mi başlamıştı? Bu sanatların hazırlık devreleri yok muydu? Türk resminin 1918-1920 yıllarından sonraki modernleşmesi elbette o yıllardan önce yeşermiş bir ağacın meyvesiydi. Dönemi iyi anlayabilmek için Sanayi-i Nefise Mektebini, Halil Paşa ve Hoca Ali Rıza gibi öncüleri iyi incelemek gerekir.

Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1914, birkaç yıldan beri Avrupa'da çalışan genç ressamı memlekete dönmek zorunda bırakmıştı. Fransa, Almanya, İtalya gibi ülkelere gidenler İstanbul'a dönmüş ve yeni bir sanat hamlesine topluca girişmek gereğini duymuşlardı. Öncelikle toplanmak, sergiler açmak, yeni çıkışın temelini atmak gerekiyordu. Daha önceden kurulmuş olan "Osmanlı Ressamlar Cemiyeti" bu birleşmeye yardımcı oldu. Böylece bir çatı altında toplanmanın verdiği hız ve güven içinde Avrupa'dan dönen ressamlar ilk sergilerini açtılar.

O yıllarda İstanbul'da resim sergisi açmak çözümü hayli zordu. Sergi için elverişli tek yer olmayan koca şehirde resim sergisi açmak alışılmamış bir hadisedi. Eski belgelerden ilk serginin 1874 yılında Şeker Ahmet Paşa tarafından açıldığını öğreniyoruz. Daha sonraları 1888 ve 1910'larda Beyoğlu'nda özellikle yabancı sanatçıların sanat aktivitelerine ve etkinliklerine rastlanmaktadır. Osmanlı Ressamlar Cemiyeti sadece Türk ressamlarının eserlerinden kurulu ilk sergilerini 1914-1915 yıllarında tertiplemişlerdir. Yeni ressamların bu ilk gösterisinde dikkati çeken husus; tabloların hemen hemen tümünde açık seçik beliren yeni ruh, yeni duyuş ve yeni teknikti.

Ressamlar Avrupa'dan döndükten sonra oradaki hocalarının etkisinden kurtulmuşlardı. Fransız akademik ustalarının sanat ideali, çok büyük çapta düzenlemeler yoluyla tarih olaylarını canlandırmak ve Rönesans klasiklerini taklit etmekte. Renkten çok gerçekçi ve doğa biçimlerini yakından izleyen bir desene önem veriyorlardı. Ne var ki bu desen fotoğrafiydi ve klasiklerin biçim güzelliğinden yoksundu. Renklere gelince paletleri koyu, ağır valörlerle yüklüydü.

Fransız akademisinin ünlü hocalarının atölyelerinde dört yıl çalıştıktan sonra memlekete döner dönmez öğrendiklerini unutan ve başka bir yetenekte ortaya çıkan yeni ressamlar, öte yandan halkın o güne kadar alıştığı Batı tekniğindeki Türk resim geleneğine de uymuyorlardı. Türk resmi böylelikle yeni bir havaya bürünmüştü. Çağdaş resmimizin ilk dönemini temsil eden resamlara empresyonist dememiz bu kurtuluşlarından doğar. İzlenimcilik (empresyonizm), eski ressamlarımızın tekniğine kıyasla özellikle de yeni dönemin başlangıcında tam yerinde bir terimdi. Empresyonizmin kurucusu Claude Monet'nin "Tablo, tabiata açılmış bir pencere olmalı." aforizması yeni ressamlarımızın eserlerinde canlanıyor gibiydi. Türk resmi, o güne kadar Osman Hamdilerin, Süleyman Seyyitlerin, Şeker Ahmet Paşa ve Hoca Ali Rızaların elinde kişisel bir yoruma ve deformasyona (değiştirmeye) yanaşmadan tablo ile tabiat arasında ayırım yapmadan yürümüştü.

Resim her şeyden önce tabiatın aynasıydı. Klasisizm ile realizm birbirine karıştırılmış; klasisizmden tabiat kopyacılığı, realizmden de en önemsiz ayrıntılara yer verme anlaşılmıştı. Elli yıllık Türk resmi, 1914 yılına kadar o sınırlı çerçeve içinde değerli eserler vermişti ama değişimin ve yeni bir havaya kavuşmanın zamanı artık gelmişti. Ressamlar açık havaya çıkmış, İstanbul'un çeşitli görünümünü izleyip şövalelerini diledikleri yerlere kurmuşlardı.

Osman Hamdi dışında hiçbir Türk ressamının yaşamadığı figür ve portre türleri bu dönemde doğmuştu. Ressam, toplumun da tanıdığı oluyor; saray sahneleri, çiçek natüromortları, eski sokaklar, mezarlıklar, park ve bahçeler gibi dondurulmuş konulara sırt çeviriyordu. Bundan böyle ressamların ilgisini çeken şey, yaşayan insanların yüzleri olacaktı. Toplumun keder ve sevinçleri, tükenmez bir konu (tema) kaynağı olan İstanbul'un binbir görünümü plastik sanatımıza girmişti.

İzleyicinin dikkatini çeken başlıca değişim, kuşkusuz yeni ressamların tekniği olmuştu. Sanatçılar, tabiatın küçük ayrıntılarına önem vermiyor; eserlerine biçimleri topluca saran çizgileri, güneşin pırıltılarını ve akislerini yansıtan renkleri yansıtıyorlardı. İncecik samur fırçalarla çalışanların aksine boya geniş fırçalarının sinirli vuruşlarıyla tuvale sürüyorlardı.

Resim ve Heykel Müzesinin ilk müdürü Halil Dikmen, modern resim sanatımızın kurucuları üstüne şu satırları yazmıştı: "1914'te ilk eserlerini vermeye başlayan empresyonist cereyanı tam zamanında gelmiş, resmimize taze ve çok daha serbest bir hava getirmişti. Şunu da ilave etmek gerekir ki en kuvvetli temsilcileri İbrahim Çallı, Nazmi Ziya, Namık İsmail, Feyhaman Duran ve Hikmet Onat olan bu yeni akım, empresyonist kuralları yüzde yüz tatbik edememişti. Empresyonizm o tarihte Avrupa'da bile sönmüş bulunuyordu ve etkisi azalmıştı. Bunun yanında ressamlarımız, empresyonizmi formülleştirmiş olan Lucien Simon, Chabas, Bernerd gibi Fransız ressamlarını sevmişler; onların biraz da akademik olmuş empresyonizmini tatbik

Görsel 3.44: 1914 Kuşağı ressamlarımız (Soldan sağa; Namık İsmail, Hikmet Onat, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran)

Görsel 3.45: İbrahim Çallı öğrencileri ile birlikte

başlamışlardı. Bununla beraber 1914 Türk sanatkarlarının her yıl tertitledikleri sergilerle eski klasik resim anlayışı hayli değişmiş ve halk, o güne kadar görmediği renk ve serbestlikte yapılmış tablolar seyredebilmişti (Görsel 3.44 ve 3.45). Bu surette açılan yeni devrede eski tarzdan yavaş yavaş uzaklaşmıştır. Doğanın her an değişen hava ve ışığını ifade edecek taze bir palet ve fırça vuruşlarıyla empresyonizm ismi verilen bu yeni tarzda çalışılmaya başlanmıştır. Artık eski tablolarda görülen koyu renk ahengi yerine ışıklı renklerle yapılan resimler, doğayı daha iyi ifade etmek özgürlüğünü sağlamıştır.”

Önceleri Galatasaray Lisesinde sergileri açılan, sonraları yılın her ağustos ayındaki sergilerde gitgide daha güçlü bir şekilde kendilerini tanıtan yeni ressamlarımızdan öne çıkan isimler şunlardı: İbrahim Çallı (Görsel 3.46), Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Avni Lifij, Nazmi Ziya Güran, Namık İsmail ve Ruhi Arel.

Kaynak: N. Berk, K. Özsegin, *Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi*, s. 22, 23, 24, 25, 26, 27, İş Bankası Kültür Yayınları, 1983, Tisa Matbaası, Ankara.

Görsel 3.46: Zeybekler, 1923, İbrahim Çallı, Ankara Resim ve Heykel Müzesi

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

DERECELİ (ANALİTİK) PUANLAMA ANAHTARI

“Farklı Duyguların Beden Diliyle Görsel İfadesi” ünitesindeki çalışmalarınızı değerlendirmek için öğretmeni-
niz eşliğinde aşağıdaki puanlama anahtarını kullanınız.

ÖLÇÜTLER	GELİŞTİRİLEBİLİR	YETERLİ	BAŞARILI	PUAN
ORANLARI BELİRLEME (30)	10 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında beden çiziminde vücut parçalarının birbirleriyle uyumunu ve ilişkisini tam kuramamıştır.	20 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında beden çiziminde vücut parçalarının birbirleriyle uyumunu ve ilişkisini kısmen kurabilmiştir.	30 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında beden çiziminde vücut parçalarının birbirleriyle uyumunu ve ilişkisini tam kurmuştur.	
DESEN ELEMANLARINI KULLANMA (15)	5 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında yüzey üzerinde figürün dengesi, hareketi, ritmi ve çizgi çeşitlerinin uyumu gibi desen elemanlarının kullanımında başarı sağlayamamıştır.	10 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında yüzey üzerinde figürün dengesi, hareketi, ritmi ve çizgi çeşitlerinin uyumu gibi desen elemanlarının kullanımında kısmen başarı sağlamıştır.	15 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında yüzey üzerinde figürün dengesi, hareketi, ritmi ve çizgi çeşitlerinin uyumu gibi desen elemanlarının kullanımında başarı sağlamıştır.	
KOMPOZİSYONUN İLKELERİNE UYMA (15)	5 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında kompozisyonu kurgularken düzlem üzerinde yer alan figürde birlik-bütünlüğü kurmada yetersiz kalmıştır.	10 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında kompozisyonu kurgularken düzlem üzerinde yer alan figürde birlik- bütünlüğü kurmada kısmen başarılı olmuştur.	15 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında kompozisyonu kurgularken düzlem üzerinde yer alan figürde birlik- bütünlüğü kurmada başarılı olmuştur.	
MALZEMENİN KULLANIMI (10)	3 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem (kurşun kalem, sangin, füzün vb.), silgi vb. malzemelerin temininde gerekli özeni gösterememiştir.	5 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem (kurşun kalem, sangin, füzün vb.), silgi vb. malzemelerin temininde gerekli özeni kısmen gösterebilmiştir.	10 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında kullanacağı tekniğe uygun kâğıt, kalem (kurşun kalem, sangin, füzün vb.), silgi vb. malzemelerin temininde gerekli özeni göstermiştir.	
ÇİZİMDE YETKİNLİK (30)	10 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında figürde hedeflenen duygu ifadelerini (korku, şaşkınlık, sevinç, mutluluk, üzüntü, sinirlilik, heyecan vb.) yansıtmada başarı sağlayamamıştır.	20 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında figürde hedeflenen duygu ifadelerini (korku, şaşkınlık, sevinç, mutluluk, üzüntü, sinirlilik, heyecan vb.) yansıtmada kısmen başarılı olmuştur.	30 PUAN Farklı duyguları görselleştirme çalışmalarında figürde hedeflenen duygu ifadelerini (korku, şaşkınlık, sevinç, mutluluk, üzüntü, sinirlilik, heyecan vb.) yansıtmada başarı sağlamıştır.	
			TOPLAM PUAN	

Ölçekten 100 üzerinden 45 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde değil demektir. Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için konu ile ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmelisiniz.

SÖZLÜK

A

- aerodinamik** : Hareket hâlinde olan bir cisim üzerinde havanın yarattığı etkiyi inceleyen bilim.
- ahenk** : Uyum.
- analiz** : Çözümleme.

B

- biçimcilik** : İçeriği yeterince önemsemeden yalnız biçim üzerinde duran ve biçime ağırlık veren görüş. Mimarlıkta işlev, strüktür, mekân değerlerini ikinci plana atan ve tasarım eylemini büyük oranda biçim uğraşısına indirgeyen davranışlar.

G

- goblen** : Kanaviçe veya telleri sayılabilecek türde kumaş üzerine renkli iplikle yapılan özel bir işleme.

İ

- illüstrasyon** : Resimleme veya kitap resimleme. Sanatsal değer taşımayan, estetik nitelikten yoksun resim.

K

- kadraj** : Her tür resimsel düzenin çerçeve sınırlarının belirlenmesi işlemi. Özellikle fotoğraf sanatı ürünleri için kullanılır.

M

- modernizm** : Modern sanat ve mimarlık görüşleri doğrultusundaki tüm akım ve üsluplar.
- monoton** : Tekdüze.

O

- odak** : Herhangi bir düşüncede, nitelikte olan kimselerin kaynağı. Bir şeyin toplandığı, yoğunlaştığı yer, mihrak.

R

- ritm** : Sanat yapıtında yer alan öğelerin kendi aralarında oluşturdukları ardışık zaman ve mekân aralıklarının belirlediği düzen.

S

- sangin** : Turuncumsu kırmızı renkte bir boya kalemi ve bu kalemle yapılan resim. Özellikle 18. yy. da Avrupa resminde geniş ölçüde kullanılmıştır.

T

- toynak** : At, eşek vb. hayvanların tırnağı.

V

- vurgu** : Çalışma yüzeyi üzerindeki herhangi bir bölümün veya nesnenin diğerlerine nazaran daha baskın olması.

KAYNAKÇA

BERK, Nurullah, ÖZSEZGİN, Kaya, *Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi*, İş Bankası Kültür Yayınları, Tisa Matbaası, Ankara, 1983.

SAAVEDRA, Miguel de Cervantes, *La Manchalı Yaratıcı Asilzade Don Quijote*, Çev: Roza Hakmen, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, *Güzel Sanatlar Lisesi Desen Dersi 12. Sınıf Öğretim Programı*, MEB, Ankara, 2017.

KAREKODLAR

- Sayfa 12 <https://americanart.si.edu/artwork/purbeck-quarry-men-406>
- Sayfa 108 <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/00002801.jpg>
- Sayfa 108 <https://lakeimagesweb.artic.edu/iiif/2/92f91f06-d8cc-5568-90fb-265b64082a13/full!800,800/0/default.jpg>

GÖRSEL KAYNAKÇA

Kitap Kapağı Görseli <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/00019701.jpg> (28.06.2018, 13.59)

12.1. ÜNİTE: ÇOK FİGÜRLÜ ÇALIŞMALAR

- Ünite Giriş Görseli <https://www.ngv.vic.gov.au/explore/collection/work/29572/> (30.04.2018, 00.20)
- Görsel 1.1 <https://www.ngv.vic.gov.au/explore/collection/work/25033/> (12.04.2018, 12.30)
- Görsel 1.2 <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/32873301.jpg> (02.03.2018, 23.14)
- Görsel 1.2a <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/32873301.jpg> (02.03.2018, 23.14)
- Görsel 1.3 <https://americanart.si.edu/artwork/purbeck-quarry-men-406> (11.06.2018, 19.31)
- Görsel 1.4 <https://artmuseum.indiana.edu/img/media-kits/tiepolo2010.128.jpg> (19.05.2018, 10.52)
- Görsel 1.5 https://www.themorgan.org/sites/default/files/images/collection/drawings/download/247047v_0001.jpg (23.05.2018, 00.12)
- Görsel 1.6 http://florentinedrawings.itatti.harvard.edu/?f%5Bsubject_topic_facet%5D%5B%5D=Leonardo+da+Vinci&f%5Btechnique_facet%5D%5B%5D=black+chalk&f%5Btechnique_facet%5D%5B%5D=c-halk&per_page=10&sort=score+desc%2C+pub_date_sort+desc%2C+title_sort+asc (30.05.2018, 11.02)
- Görsel 1.7 <https://www.ngv.vic.gov.au/explore/collection/work/37112/> (29.05.2018, 18.40)
- Görsel 1.8 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.9 http://museums.fivecolleges.edu/detail.php?museum=&t=objects&type=ext&f=&s=&record=103&earliest_year=1600&op-earliest_year=%3E%3D&latest_year=1699&op-latest_year=%3C%3D (29.05.2018, 18.38)
- Görsel 1.10 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.11 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.12 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.13 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.14 <http://www.artic.edu/aic/collections/artwork/49849> (16.05.2018, 10.49)
- Görsel 1.15 <https://images.metmuseum.org/CRDImages/dp/original/DP827910.jpg> (17.05.2018, 12.01)

- Görsel 1.16 <https://www.metmuseum.org/-/media/Images/Exhibitions/Imported/Pieter%20Bruegel%20the%20Elder%20Drawings%20and%20Prints/325C482BB18611D5940700902786BF4416jpg.jpg?mw=893&mh=520> (30.05.2018, 11.08)
- Görsel 1.17 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.18 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.19 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.20 <http://sites.nd.edu/oblation/files/2015/02/Meet-Mary7.png> (09.10.2018, 10.45)
- Görsel 1.21 <https://leadingchange.uark.edu/WWI/index.php> (18.04.2018, 11.48)
- Görsel 1.22 <https://images.metmuseum.org/CRDImages/dp/original/DP820469.jpg> (09.10.2018, 10.48)
- Görsel 1.23 <http://vicki-myhren-gallery.du.edu/exhibitions/upcoming-events/about-2/> (19.06.2018, 11.11)
- Görsel 1.24 <https://chawedrosin.files.wordpress.com/2008/03/inglucnb.jpg> (29.05.2018, 18.28)
- Görsel 1.25 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/337709> (30.05.2018, 11.26)
- Görsel 1.26 <http://museums.fivecolleges.edu/browser.php?m=objects&kv=2008178&i=3215759> (18.04.2018, 11.53)
- Görsel 1.27 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/391618> (18.04.2018, 11.54)
- Görsel 1.28 <http://museums.fivecolleges.edu/browser.php?m=objects&kv=147040&i=3152010> (29.05.2018, 18.17)
- Görsel 1.29 <http://www.artic.edu/aic/collections/artwork/28354> (29.05.2018, 18.19)
- Görsel 1.30 <http://suart.syr.edu/wp-content/uploads/2014/10/Picking-Lilies-of-the-Valley-1887.jpg> (29.05.2018, 18.10)
- Görsel 1.31 <https://americanart.si.edu/artwork/old-tinker-405> (29.05.2018, 18.13)
- Görsel 1.32 https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/vezere-valley-france-april-22-2017-659932633?src=7CVF_62YrPgDIrn1D0ewA-1-1 (18.04.2018, 11.15)
- Görsel 1.33 <https://www.ngv.vic.gov.au/explore/collection/work/29296/> (04.04.2018, 12.14)
- Görsel 1.34 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/334964> (18.04.2018, 11.40)
- Görsel 1.35 <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/snow-leopard-panthera-uncia-full-figure-700105081> (06.03.2018, 20.38)
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/short-eared-owl-588480422?src=MtYOJXrjB42cUPKRGXA55w-1-18> (06.03.2018, 23.06)
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/huge-rhino-isolated-on-white-146220032> (06.03.2018, 20.43)
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/cow-isolated-on-white-159146603> (06.03.2018, 20.43)
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/white-chicken-isolated-studio-shot-99158564> (06.03.2018, 20.53)
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/crocodile-open-mouth-isolated-on-white-350032331> (06.03.2018, 20.53)
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/young-labrador-retriever-4-months-old-97138928> (06.03.2018, 20.54)
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/small-hedgehog-isolated-on-white-background-506768833?src=y9Rmt69ybgURbU-ZIXMz8uw-1-35> (06.03.2018, 21.16)
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/purebred-red-horse-isolated-on-white-518476609> (06.03.2018, 20.53)
- Görsel 1.36 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.37 Komisyon tarafından çizilmiştir.

KAYNAKÇA

- Görsel 1.38 http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/Images/Bransom/streeter_portfolio/wolves.jpg (18.04.2018, 11.05)
- Görsel 1.39 Giovanni Givardi, Evcil Hayvan Çizimleri
- Görsel 1.40 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.41 http://www.themorgan.org/sites/default/files/images/collection/drawings/download/90165v_0001.jpg (18.04.2018, 11.06)
- Görsel 1.42 <http://wordpress.conncoll.edu/ahi246digitalexhibition/2015/05/04/verboeckhoven-fontaines-fables-the-two-mules-les-deux-mulets/> (17.04.2018, 10.27)
- Görsel 1.43 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.44 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.45 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.46 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.47 http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?assetId=880082001&objectId=3191329&partId=1 (04.03.2018, 20.34)
- Görsel 1.48 <https://metmuseum.org/art/collection/search/348299> (25.04.2018, 01.28)
- Görsel 1.49 <http://www.getty.edu/art/collection/objects/286/adriaen-van-de-velde-a-cow-grazing-dutch-about-1663/?dz=0.5144,0.5433,1.03> (06.06.2018, 18.30)
- Görsel 1.50 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.51 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.52 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.53 <http://info.vassar.edu/news/2017-2018/180328-master-class.html> (24.04.2018, 14.09)
- Görsel 1.54 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.55 https://www.themorgan.org/sites/default/files/images/collection/drawings/download/144474v_0002.jpg (19.06.2018, 11.56)
- Görsel 1.56 https://www.princeton.edu/~graphicarts/assets_c/2013/03/meulen%20horses2-21245.html (17.04.2018, 02.11)
- Görsel 1.57 https://ids.si.edu/ids/deliveryService?id=NMAH-RWS2014-02330&max_w=350 (20.04.2018, 23.25)
- Görsel 1.58 Komisyon tarafından çizilmiştir. (18.04.2018, 11.06)
- Görsel 1.59 https://media.artgallery.nsw.gov.au/collection_images/3/31.1990%23%23S.jpg
- Görsel 1.60 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.61 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 1.62 <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-BI-981> (16.04.2018, 13.17)
- Görsel 1.63 http://www.artic.edu/aic/collections/artwork/141201?search_no=1&index=9 (24.04.2018, 10.38)
- Görsel 1.64 <https://www.gallery.ca/collection/artwork/studies-of-a-sheep> (09.10.2018, 10.57)
- Görsel 1.65 https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/314437967?size=huge_jpg (24.04.2018, 15.58)
- Görsel 1.66 <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.53173.html> (18.04.2018, 11.43)
- Görsel 1.66a <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.53173.html> (18.04.2018, 11.43)
- Görsel 1.66b <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.53173.html> (18.04.2018, 11.43)
- Görsel 1.66c <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.53173.html> (18.04.2018, 11.43)

Görsel 1.67	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 1.68	https://images.nga.gov/?service=asset&action=show_zoom_window_popup&language=en&asset=55333&location=grid&asset_list=55333&basket_item_id=undefined	(24.04.2018, 22.00)
Görsel 1.69	http://museums.fivecolleges.edu/detail.php?museum=all&t=objects&type=all&f=&s=Francois+Vivares&record=0	(20.04.2018, 23.15)
Görsel 1.70	Fırat Başbuğ'un izni ile kullanılmıştır.	
Görsel 1.71	https://www.metmuseum.org/art/collection/search/338576	(27.06.2018, 15.36)
Görsel 1.72	https://www.metmuseum.org/art/collection/search/399349	(24.04.2018, 15.15)
Görsel 1.73	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 1.74	http://www.artic.edu/aic/collections/artwork/13012?search_id=1&index=0	(24.04.2018, 15.45)
Görsel 1.75	https://www.gsdf.gov.tr/uploads/default/branches/atli-cirit_big_r.png	(25.04.2018, 21.50)
Görsel 1.76	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 1.77	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 1.78	https://csmuze.anadolu.edu.tr/sites/csmuze.anadolu.edu.tr/files/019nesetgunpastl.jpg	(18.04.2018, 12.47)

12.2. ÜNİTE: CANLI MODELDEN KISA SÜRELİ DESENLER

Ünite Giriş

Görseli	Komisyon tarafından çizilmiştir.	(30.04.2018, 00.20)
Görsel 2.1	http://caad.msstate.edu/wpmu/bharvey/category/art-history/	(10.05.2018, 22.04)
Görsel 2.2	http://www.britishmuseum.org/collectionimages/AN00214/AN00214738_001_l.jpg	(10.05.2018, 22.21)
Görsel 2.3	Komisyon tarafından tasarlanmıştır.	
Görsel 2.4	Komisyon tarafından tasarlanmıştır.	
Görsel 2.5	Komisyon tarafından tasarlanmıştır.	
Görsel 2.6	Komisyon tarafından tasarlanmıştır.	
Görsel 2.7	Komisyon tarafından tasarlanmıştır.	
Görsel 2.8	http://search.getty.edu/gateway/search?q=&cat=type&types=%22Drawings%22&rows=50&srt=&dir=s&dsp=0&img=0&pg=29	(16.05.2018, 12.47)
Görsel 2.9	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 2.10	Komisyon arşivi	
Görsel 2.11	http://search.getty.edu/gateway/search?cat=&dir=s&q=Chardin+Drawings	(16.05.2018, 12.28)
Görsel 2.12	http://museums.fivecolleges.edu/browser.php?m=objects&kv=1078&i=3319050	(11.05.2018, 01.21)
Görsel 2.13	http://search.getty.edu/gateway/search?q=&cat=type&types=%22Drawings%22&rows=20&srt=a&dir=s&dsp=0&img=0&pg=52	(16.05.2018, 12.17)
Görsel 2.14	http://www.artic.edu/aic/collections/artwork/74200?search_no=1&index=7	(30.05.2018, 17.44)
Görsel 2.15	https://americanart.si.edu/artwork/man-clasped-hands-22148	(07.06.2018, 00.06)
Görsel 2.16	http://omeka.wustl.edu/omeka/exhibits/show/davidfriedman/item/7816	(11.05.2018, 01.30)
Görsel 2.17	https://artmuseum.mtholyoke.edu/object/charles-de-toulouse-lautrec-reading-le-figaro	(11.05.2018, 01.25)
Görsel 2.18	https://blog.britishmuseum.org/rembrandts-depictions-of-women/	(29.05.2018, 12.16)

KAYNAKÇA

- Görsel 2.19 <https://blog.britishmuseum.org/rembrandts-depictions-of-women/> (29.05.2018, 12.16)
- Görsel 2.20 <https://library.wustl.edu/celebrate-national-library-week-with-david-friedmans-candid-library-sketches/> (13.05.2018, 20.44)
- Görsel 2.21 <https://ids.lib.harvard.edu/ids/view/43183724?width=3000&height=3000> (28.05.2018, 10.58)
- Görsel 2.22 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 2.23 <http://www.getty.edu/art/collection/objects/46/francois-boucher-reclining-male-figure-french-1736/> (13.05.2018, 21.31)
- Görsel 2.24 <https://www.clarkart.edu/Collection/1281> (27.06.2018, 15.52)
- Görsel 2.25 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 2.26 <https://www.themorgan.org/drawings/item/217549> (13.05.2018, 21.35)
- Görsel 2.27 <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/00004801.jpg> (13.05.2018, 21.43)
- Görsel 2.28 <http://www.artic.edu/aic/collections/artwork/65825> (14.05.2018, 21.37)
- Görsel 2.29 http://artimage.princeton.edu/files/ProductionJpegs/x1948-745_REC.jpg (23.05.2018, 11.15)
- Görsel 2.30 <http://hermitage--www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/digital-collection/02.+drawings/294648> (30.05.2018, 17.49)
- Görsel 2.31 <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/13371101.jpg> (14.06.2018, 16.17)
- Görsel 2.32 <http://search.getty.edu/gateway/search?q=&cat=type&types=%22Drawings%22&rows=50&srt=&dir=s&dsp=0&img=0&pg=31> (13.05.2018, 21.55)
- Görsel 2.33 <http://search.getty.edu/gateway/search?q=&cat=type&types=%22Drawings%22&rows=50&srt=&dir=s&dsp=0&img=0&pg=30> (13.05.2018, 21.57)
- Görsel 2.34 <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/30360901.jpg> (14.05.2018, 21.78)
- Görsel 2.35 <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/00042401.jpg> (14.05.2018, 21.31)
- Görsel 2.36 <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/00003501.jpg> (14.05.2018, 21.41)
- Görsel 2.37 <http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/00016601.jpg> (14.05.2018, 21.46)
- Görsel 2.38 https://library.wustl.edu/wp-content/uploads/2016/01/mghl_friedman-19.jpg (14.05.2018, 21.46)
- Görsel 2.39 <http://omeka.wustl.edu/omeka/files/original/afeb5ff835eb8ce-2c3969f27c9574182.jpg> (14.05.2018, 21.52)
- Görsel 2.40 <https://www.vangoghmuseum.nl/nl/collectie/d0242V1962r> (07.06.2018, 00.32)
- Görsel 2.41 <https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/d0418V1971r> (27.06.2018, 15.54)
- Görsel 2.42 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 2.43 <http://depts.washington.edu/soail/wordpress/?tag=drawings> (11.05.2018, 01.04)
- Görsel 2.44 <http://hermitage--www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/digital-collection/02.+drawings/307859> (13.05.2018, 21.50)
- Görsel 2.45 <http://hermitage--www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/digital-collection/02.+drawings/307855> (11.05.2018, 01.45)
- Görsel 2.46 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 2.47 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 2.48 Komisyon tarafından çizilmiştir.

Görsel 2.49	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 2.50	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 2.51	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 2.52	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 2.53	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 2.54	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 2.55	https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/233895334?src=A639fxc4MnPclbSArASAQ-1-1&size=huge_jpg	(14.05.2018, 22.07)
Görsel 2.56	http://faculty.virginia.edu/Fiorani/NEH-Institute/essays/binstock	(28.05.2018, 12.20)
Görsel 2.57	https://www.wga.hu/html_m/d/durer/2/11/6/05aged93.html	(28.05.2018, 12.21)

12.3. ÜNİTE: FARKLI DUYGULARIN BEDEN DİLİYLE İFADESİ

Ünite Giriş	https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/1030089703?src=C0OdqGa-OB1j2FI7NUn32w-1-1&size=huge_jpg	(28.06.2018, 12.03)
Görseli	https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/348112748?src=BXzmWhivJX06G-6qKqQEgQ-1-44&size=huge_jpg	(28.06.2018, 12.44)
	https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/574534573?src=C0OdqGa-OB1j2FI7NUn32w-1-34&size=huge_jpg	(28.06.2018, 12.06)
	https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/1052273123?src=kfTR1Mn7QYMXECex8Mjx2g-1-29&size=huge_jpg	(28.06.2018, 12.31)
	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/happy-cheerful-young-woman-wearing-her-613759379?src=dYQ8f-CJaJsJGsMh5s6dHbg-1-15	(28.06.2018, 12.11)
	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/2-year-old-african-american-boy-221677825?src=TycK261rlfvrhTUHzjIHuA-1-1	(28.06.2018, 12.26)
	https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/744994153?src=_27ztr0f30PflW8-c4V19A-1-30&size=huge_jpg	(28.06.2018, 12.17)
Görsel 3.1	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/closeup-portrait-senior-scared-afraid-old-191070272	(27.06.2018, 16.04)
Görsel 3.2	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/confused-screaming-brunette-woman-sweater-closed-1044160729	(27.06.2018, 16.05)
Görsel 3.3	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/image-excited-screaming-young-woman-standing-1036253818	(27.06.2018, 16.00)
	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/portrait-young-angry-man-157245107	(27.06.2018, 15.59)
	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/portrait-sad-man-126009806	(27.06.2018, 16.00)
	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/portrait-cheerful-girl-over-blue-sky-110213957	(27.06.2018, 16.09)
	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/portrait-shocked-woman-looking-camera-isolated-206266117	(27.06.2018, 16.05)
	https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/surprised-young-nerd-smart-guy-looking-94492180	(27.06.2018, 16.04)
Görsel 3.4	http://www.getty.edu/museum/media/images/web/enlarge/00002801.jpg	(12.06.2018, 16.37)
Görsel 3.5	https://lakeimagesweb.artic.edu/iiif/2/92f91f06-d8cc-5568-90fb-265b64082a13/full/!800,800/0/default.jpg	(16.06.2018, 16.33)
Görsel 3.6	Komisyon tarafından çizilmiştir.	
Görsel 3.7	Komisyon tarafından çizilmiştir.	

KAYNAKÇA

- Görsel 3.8 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.9 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.10 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.11 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.12 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.13 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.14 http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/Images/110images/sl16_images/selfportraits/1630_drawing.jpg (12.06.2018, 17.15)
- Görsel 3.15 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.16 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.17 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.18 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.19 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.20 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.21 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.22 https://www.themorgan.org/sites/default/files/images/collection/drawings/download/110095v_0001.jpg (09.10.2018, 11.33)
- Görsel 3.23 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.24 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.25 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/359453> (09.10.2018, 11.41)
- Görsel 3.26 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.27 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.28 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.29 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.30 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.31 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.32 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.33 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.34 <https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/d0378V1962> (19.06.2018, 13.35)
- Görsel 3.35 <https://galleries.illinoisstate.edu/collection/kollwitz-widow/index.php> (28.06.2018, 11.32)
- Görsel 3.36 <https://blogs.lt.vt.edu/ger3204tonyc/2014/09/29/naturalismus/> (28.06.2018, 11.28)
- Görsel 3.37 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.38 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.39 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.40 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.41 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.42 Komisyon tarafından çizilmiştir.
- Görsel 3.43 <http://www.bolukulturturizm.gov.tr/Resim/86652,koroglu-heykeli-fo-tofkaraduman.png?0> (22.06.2018, 12.42)

- Görsel 3.44 <https://kulturportali.gov.tr/Common/GetFoto.aspx?f=Ym9s-dS1zZWhpci1tZXJrZXppLWZvdG8tZmF6aWwta2FyYWR1bW-FuLmpwZw%3d%3d&t=Mg%3d%3d&s=bGFyZ2U%3d> (26.06.2018, 15.25)
- Görsel 3.45 Komisyon arşivi.
- Görsel 3.46 Komisyon arşivi.
- Görsel 3.47 <http://f.eba.gov.tr/flippingbook/04-ansiklopediler/04-ansiklopediler-ansiklopediler-kurtulus-savasi/files/assets/common/page-substrates/page0185.jpg> (30.06.2018, 12.01)

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

- <https://www.bolu.bel.tr/bolu/koroglu/> (26.06.2018, 12:33)